

זוהר לעם

בראשית ב'

חלק ב'

קבלה לעם
www.kab.co.il

תוכן עניינים

3	בראשית ב'.....
3	תְּדַשָּׂא הארץ.....
4	מארת חסר.....
5	ישרצו המים.....
6	נעשה אדם.....
7	וירא אלקים את כל אשר עשה.....
8	ויכולו השמיים.....
8	ויכל אלקים ביום השביעי.....
10	אשר ברא אלקים לעשות.....
11	סוכת שלום.....
12	וייבן ה' אלקים את הצלע.....
13	בעל ואִשָּׁרה.....
14	פיוס ונטילת רשות.....
16	מי שיצא לדרך.....
18	קול ודיבור.....
19	נאום ה' לאדוני.....
19	שלחבת העולה.....
21	במ"ה (45) צבעים ומיני אורות נחלק העולם.....
28	וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן.....
29	ויתנצלו בני ישראל את עֵדִים מהר חורב.....
31	ויתפרו עלי תאנה.....
32	ויגרש את האדם.....
33	והאדם ידע את חוה.....
35	הלוא אם תיטיב שָׂאת.....
36	שקין הרג את הבל.....
37	זה ספר תולדות אדם.....
38	זכר ונקבה בְּרָאָם.....
41	ויתהלך חנוך את האלקים.....
41	ויִרָא ה' כי רבה רעת האדם.....
42	ויתעצב אל ליבו.....
43	לא ידון רוחי.....
44	הנפילים היו בארץ.....
44	אמחה את האדם.....
44	לכו רְאוּ מִפְעֻלוֹת אֱלֹקִים, אשר שָׁם שְׁמוֹת בארץ.....

בראשית ב'

תְּדַשָּׂא הָאֶרֶץ

עליונים, והנוקבא מים תחתונים. וכן יש זכר ונוקבא למטה מחזה, יעקב ורחל, שיעקב מים עליונים ורחל מים תחתונים. ופירוש הכתוב, תדשא הארץ דשא, על התחברות מים עליונים ותחתונים שמחזה ולמטה דז"א. כי אין לפרש הכתוב על מים עליונים ותחתונים שמחזה ולמעלה, כי שם הוא מקום יבשה, ואינה מוציאה דשא ופירות.

א"כ מי הוא השם אלקים שבכתוב, ויאמר אלקים, תדשא הארץ דשא? הלוא הוא אלקים חיים, בינה שלמעלה. כי כל ל"ב (32) שמות אלקים שבמעשה בראשית הם בינה. ואם פירוש הכתוב למטה, במים עליונים ותחתונים שלמטה מחזה, א"כ יהיה השם אלקים שבכתוב, אלקים סתם, הנוקבא לאה שלמעלה מחזה, הנקראת סתם אלקים ולא אלקים חיים, בינה. שזהו כנגד המקובל, שכל ל"ב אלקים שבמ"ב (42), הם שמות הבינה, שהיא אלקים חיים.

פירוש. ויאמר אלקים, תדשא הארץ דשא, זוהי בהכרח המדרגה הקודמת למים עליונים, המרומזים במילים, תדשא הארץ דשא. כי כל מדרגה מתפעלת ונעשית ע"י העליונה הסמוכה לה. ואם פירוש הכתוב, תדשא הארץ דשא, על הפעלת מים עליונים שלמעלה מחזה, שיתחברו עם מים תחתונים אשר שם, הרי השם אלקים, שהפעיל אותם, הוא בינה, הנקראת אלקים חיים.

אבל אם פירוש, תדשא הארץ דשא, על הפעלת מים עליונים שלמטה מחזה, נמצא שהכתוב, ויאמר אלקים, חל על המדרגה העליונה והסמוכה לה, הנוקבא שלמעלה מחזה, הנקראת סתם אלקים, ולא אלקים חיים כבינה. שזה כנגד המקובל, שכל השמות אלקים שבמ"ב הם בינה.

אלא למטה מחזה מקום התולדות, כמ"ש, אלה תולדות השמיים והארץ בְּהִבְרָאם. בה' בראם, הנוקבא שמחזה ולמטה, רחל, ה"ת דשם הוי"ה, וכל התולדות ממנה. ולא מהנוקבא שמחזה ולמעלה. שלמעלה מחזה, הם אבות של כל המדרגות, חג"ת, שורשים לעולמות, כי כל המקובל לעולמות באים מהם. ונוקבא שלהם נבחנת להשלמת המלאכה של כל התולדות, ולא ליציאת התולדות בפועל לעולמות.

כלומר, המוחין בעצם וכל מלאכתם נשלמים בזכר ונוקבא שלמעלה מחזה, אשר הזכר חג"ת, הנקראים אבות, והנוקבא שלהם לאה. אמנם

158. תְּדַשָּׂא הָאֶרֶץ דשא עשב מזריע זרע, עץ פרי עושה פרי למינו. מורה על התחברות המים העליונים במים התחתונים, כדי לעשות פירות. המים העליונים עושים פירות, והמים התחתונים קוראים אל העליונים, לקבל מהם הפירות, ולהוציאם בעולם. כיחס הנקבה אל הזכר, המקבלת ממנו הריון, ומוציאה תולדות לעולם. משום שמים עליונים הם זכרים, ומים תחתונים הם נקבות.

המוחין דגדלות, הנקראים פירות, לא יוכלו להתגלות בנוקבא שמחזה ולמעלה דז"א, וע"כ היא נקראת יְבֵשָׁה, שאינה ראויה להוצאות פירות. אלא אחר שנעשה הזיווג בנוקבא שמחזה ולמטה דז"א. ואז, מה שהייתה יבשה, למעלה מחזה, נעשה ארץ, לעשות פירות ותולדות למטה מחזה דז"א.

והנה מחזה ולמעלה דז"א נקרא מים עליונים, ומחזה ולמטה דז"א נקרא מים תחתונים. כי הרקיע המבדיל בין מים עליונים לתחתונים, עומד במקום החזה. ונמצא שאע"פ שהמוחין יוצאים בנוקבא שלמעלה מחזה דז"א, כמ"ש, ייקוו המים אשר מתחת השמיים אל מקום אחד, ותיראה היבשה, ששם מים עליונים. מ"מ לא יוכלו להתגלות שם, והם שם בבחינת יבשה. ומקום הגילוי הוא רק במקום שמחזה ולמטה, ששם מים התחתונים.

ונאמר, שהתחברות המים העליונים במים התחתונים, כדי לעשות פירות. כי המוחין, המכונים פירות, באים מכוח הזיווג העליון שלמעלה מחזה דז"א, כמ"ש, ייקוו המים אל מקום אחד. אלא שלא יוכל להתגלות משם, כי שם הם יבשה. ולפיכך המים התחתונים קוראים אל העליונים, לקבל מהם הפירות. כיחס הנקבה אל הזכר, המקבלת ממנו הריון, ומוציאה תולדות לעולם.

כמו שזרע הזכר, אין לו כוח להתגלות בו, אלא בנוקבא, שבה הריון ולידה, כן המוחין שבמים העליונים, לא יוכלו להתגלות במקומם, אלא במחזה ולמטה, הנקרא מים תחתונים. ולכן הם קוראים למים העליונים, שישפיעו בהם המוחין, ויתגלו בעולמות על ידיהם.

159. כל זה למעלה מחזה דז"א ולמטה מחזה דז"א. שענין מים עליונים ותחתונים נוהג הן מחזה ולמעלה והן מחזה ולמטה. כי יש זכר ונוקבא למעלה מחזה, ז"א ולאה, שהזכר מים

ולמטה, להתגלות התולדות, ששם מתגלים התולדות, ממה שקיבלה מהעליונה.

160. כל הכוחות היו נגמרים בארץ, המלכות, והיא לא הוציאה הכוחות, התולדות שלה, מן הכוח אל הפועל, עד יום השישי, שאז כתוב, תוצא הארץ נפש חיה. שהוציאה הכוחות שבה אל הפועל, ונעשו נפש חיה. והרי כתוב, ותוצא הארץ דשא, שמשמע, שיצאו ונגלו בפועל ממש. אלא הפירוש הוא, שהוציאה תיקון הכוחות, להתיישב בה ולהיגמר כראוי. באופן, שתוכל להוציא אותם ביום השישי.

והכול היה גנוז בה, ולא נגלו עד שהוצרך לגלות ביום השישי. שהרי בתחילה כתוב, והארץ הייתה תוהו ובוהו, שהייתה חרבה לגמרי. ואח"כ, ביום ג', נתקנה הארץ והתיישבה, וקיבלה זרע ודשאים ועשב ואילנות. והוציאה אותם לעולם אח"כ, ביום השישי. ומאורות ג"כ, לא שימש האור שלהם בעולם, עד שהוצרך. שהאור נברא ביום א', מ"מ לא נגלה האור לעולם עד יום ד', שנתלו בו המאורות להאיר על הארץ.

עדיין אינם מתגלים ובאים מהם לעולמות, שיהיו ניכרים בתולדות, היות שהנוקבא יבשה. אלא רק בנוקבא שלמטה מחזה, הנקראת ה', שעליה כתוב, בה' בראם, בה יוצאים התולדות בפועל. ולפי זה מתבאר, תדשא, במים עליונים שלמעלה מחזה. ולא תולדות ממש, אלא להשלמת המלאכה, כי הנוקבא שלמעלה מחזה עוד אינה מוציאה המוחין בתולדות ממש. ובזה מתורץ, שהשם אלקים שבכתוב, הוא באמת על הבינה, הנקראת אלקים חיים, שהיא המדרגה העליונה הסמוכה להם.

ומשום זה עושה הארץ תולדות, כי היא מתעברת כמו נקבה מהזכר. משום שהנוקבא העליונה השלימה המלאכה של המוחין, יכולה הנוקבא התחתונה, שלמטה מחזה הנקראת ארץ, לעשות פירות. כי היא מקבלת אותם, כמו נקבה המתעברת מהזכר, ומוציאה תולדותיו לגילוי. ולפי זה יתבאר הכתוב, תדשא הארץ דשא, לזיווג מים עליונים ותחתונים שלמעלה מחזה, להשלמת מלאכת המוחין. והכתוב, ותוצא הארץ דשא, בזיווג של מים עליונים ותחתונים שמחזה

מארת חסר

ולמטה, להורות, שהחשבון של כולם הוא בלבנה. והיו למאורת ברקיע השמיים. מורה על זיווג השמש והלבנה, זו"ן למעלה מחזה ולמטה מחזה דז"א. א"כ היה צריך לומר, להאיר בארץ, כמ"ש, ברקיע השמיים, שמשמעותו, שמזדווג גם למטה מחזה דז"א, ששם הנוקבא התחתונה, הנקראת ארץ. ולמה כתוב, על הארץ? שמשמעותו, שהזיווג רק למעלה ברקיע השמיים, במקום הפרסא שמחזה ולמעלה דז"א, הנקרא רקיע, ומשם נמשך ההארה אל הארץ, למטה מחזה. אבל האם בארץ עצמה אין זיווג?

והוא להורות, כי החשבון של כולם הוא בלבנה. כי המוחין דחשבון ומספר של כל המדרגות, יוצאים ע"י זיווג שמש ולבנה. כי יש מוחין, שהם אור חסדים, והם מכוונים בלי מספר. ויש מוחין דהארת חכמה, שהם מכוונים מספר וחשבון. וכן יש לז"א ב' נוקבאות, למעלה מחזה, לבנה, מלכות של דוד, והשנייה, למטה מחזה, ארץ, רחל.

והזיווג הזה, המאיר את המוחין דחשבון, אינו אלא בלבנה, בזיווג זו"ן שמחזה ולמעלה, שהנוקבא נקראת לבנה. ולא בנוקבא שמחזה ולמטה, הנקראת ארץ. ושנאמר, שמזדווגים השמש והלבנה, להאיר העולמות, למעלה מחזה דז"א ולמטה מחזה דז"א, הפירוש הוא, שב' הנוקבאות: של מעלה, הלבנה, ושל מטה, הארץ,

161. הכתוב, יהי מארת, בא לכלול את הנחש הרע, שהטיל זוהמה ועשה פירוד, שלא יזדווג השמש עם הלבנה. כי בכל המדרגות, הקודמות לנוקבא, יה"י, מורה מיעוט ונפילת ג' הכלים בינה ותו"מ למדרגה שלמטה. אמנם לא נפלו הכלים מחוץ לאצילות. משא"כ בנוקבא, שהיא מדרגה תחתונה מכל המדרגות דאצילות, א"כ כשנאמר יה"י, ונפלו הכלים שלה, הרי נפלו למטה מפרסא דאצילות, לבי"ע דפרודא, וע"כ נבראו מכוח הנפילה הזו הקליפות ונחש הרע.

וע"כ כתוב, מארת חסר ו', שפירושו קללות. כי הנחש גרם שתקולל הארץ, כמ"ש, ארורה האדמה. שהנחש הסית לחטא דעצה"ד, שמחמתו קוללה הארץ, וע"כ כתוב, מארת חסר ו', שמורה על קללה זו, שקוללה הארץ בסיבת הנחש, שנברא ע"י המיעוט דנה"י. ומשום זה כתוב בתורה, מארת חסר ו', שהוא לשון קללה.

162. והיו למאורת ברקיע השמיים, להאיר על הארץ. והיו למאורת, חסר ו', משמעותו, מאור אחד, מאור הלבנה. והכתוב, רקיע השמיים, מאור השמש. ושניהם בכלל אחד, כי כתוב, והיו למאורת ברקיע השמיים, להאיר על הארץ, להורות, שמזדווגים השמש והלבנה, להאיר העולמות, למעלה מחזה דז"א ולמטה מחזה דז"א. ושכתוב, על הארץ, ואינו כתוב, להאיר בארץ, משמע שיהיה נשמע, שמאיר למעלה

שכבר יצאו במדרגות הקודמות. כי בהן אין מקום לגילוי המוחין הללו. אבל לאחר שנגלו למטה בלבנה, נשלמים כולם מכוח הגילוי הזו שבה. כי אחר שנגלו בלבנה, אפשר להשיגם גם במדרגות הקודמות.

והרי כתוב, והיו לאותות ולמועדים, בלשון רבים. הלוא משמע שבשניהם מתגלים המוחין דחשבון, ואפילו בז"א, בשמש? אלא, לאות כתוב חסר ו', להורות לשון יחיד, שחל על הלבנה בלבד ולא על השמש. כי בו אין המוחין מתגלים. והכתוב, והיו, בלשון רבים, אינו חל על שמש וירח, אלא על הוויות המוחין, שכל ההוויות כולם הם בלבנה, שהיא כמו ספינה, המלאה מכל טוב.

164. יש נקודה אחת ומשם ההתחלה למוחין דמניין וחשבון, והיא א"א, הנקרא משום זה ראשית. ומה שמלפנים של אותה הנקודה, מה שלמעלה מא"א, לא נודע כלל. ויש נקודה למעלה, שהיא סתומה, שאינה נגלית כלל, בינה דא"א, מבחינת עצמותה המלובשת באו"א עילאין, שהי לא יוצא מאויר שלהם. אבל משם ההתחלה למנות ולגלות כל הסתום והעמוק, ז"ת דבינה דא"א, המלובשים ביששו"ת, שעולים לראש א"א, ומשפיעים הארת החכמה, הנקרא מוחין דמניין וחשבון.

אמנם עדיין אינם מתגלים ביששו"ת, להיותם בחינת בינה, שכל עיקרה החסדים. ובנקודה למטה, בנוקבא דז"א המתגלה, משם התחלת הגילוי לכל המוחין דחשבון ולכל המניין. שלמעלה מהלבנה אין שום גילוי למוחין דחשבון. וע"כ כאן הוא מקום הארת המוחין לכל התקופות, והג"י, והעיבורים, והזמנים, והחגים, והשבתות. וישראל, הדבקים בהקב"ה, עושים חשבון. שממשיכים מוחין דחשבון ללבנה, כמו שלומדים, ישראל מונים ללבנה ואומות העולם לחמה. והם מעלים אותה למעלה, להלביש את בינה עילאה, כמ"ש, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום.

נכללות זו בזו. ואז מגיע ההארה למעלה ולמטה. אבל עיקר הזיווג הוא רק בלבנה, בנוקבא שלמעלה מחזה.

163. ג"י וחשבון של תקופות ועיבורי השנה, המוחין דחשבון ומספר, כולם הם בלבנה, שלמעלה ממנה אין הזיווג להארת המוחין דחשבון ומספר.

ואיך החשבון של כולם הוא בלבנה? והאם אין מוחין דחשבון ומספר במדרגות שלמעלה מהלבנה? אלא הכוונה, שזיווג של המוחין דחשבון נמצא בלבנה ולא במדרגה אחרת, אמנם משם נכנס האדם להשיג מוחין דחשבון גם במדרגות שלמעלה מהלבנה.

אע"פ שהמוחין דהארת חכמה, המכונים מוחין דחשבון, יוצאים בבינה אחר שחזרה לראש א"א ונעשית בו לחכמה, מ"מ אין המוחין מתגלים בבינה, להיותה תמיד באור חסדים, ואפילו ז"ת דבינה הם רק אור חסדים ואין שם המקום לגילוי המוחין דהארת חכמה, אלא הבינה משפיעה המוחין הללו אל הז"א. אמנם גם הז"א מתוקן כולו במוחין דאו"א עילאין, שהם חסדים מכוסים, ואין בו מקום לגילוי המוחין הללו. אלא שהז"א משפיע אותם אל הנוקבא שלו, ובה הם מתגלים.

וע"כ נקראת הנוקבא בשם חכמה תתאה, להורות שאין המוחין דהארת חכמה מתגלים בשום מדרגה אלא בה. באופן, שהמוחין הללו יוצאים בז"ת דבינה, אשר הז"א מקבל אותם ממנה, ומשפיע אותם לנוקבא. כלומר לנוקבא שלמטה מחזה, בעת שהיא כלולה לגמרי בנוקבא שלמעלה מחזה, הנקראת לבנה. ואז נבחנות שתיהן בשם לבנה.

ומקום גילוי של המוחין דחשבון בלבנה בלבד, ולא במדרגות הקודמות אליה. אמנם אחר שיצאו והתגלו המוחין הללו בלבנה, מאירים מוחין הללו בהכרח גם בכל המדרגות הקודמות אליה, שהרי מהם קיבלה הלבנה את המוחין האלו. אלא מקודם שנגלו בלבנה, אינם מושגים כלל, אע"פ

ישרצו המים

אליי אחד מן השרפים, שהוא מיכאל. יעופף, זה גבריאל, שכתוב בו, מועף ביעף, בלשון כפולה, כמ"ש, והאיש גבריאל, אשר ראיתי בחזון בתחילה מועף ביעף.

על הארץ, זה אליהו, הנמצא תמיד בארץ. הנוקבא דז"א מכונה ארץ. ואליהו נמשך מנוקבא דז"א ונמצא עימה תמיד. ואליהו אינו נמצא מצד או"א, שהרי הוא עף בארבע עפופות. כי המלאכים מצד או"א, מעופפים ומשוטטים

165. ישרצו המים שרץ נפש חיה. אלו המים התחתונים שרצו והולידו כמו המים העליונים. המים התחתונים הולידו את מה שקיבלו ממים עליונים.

כתוב, ועוף יעופף על הארץ. וצריך לומר, ועוף יעוף, ולמה נאמר, יעופף?

166. כי הכתוב, ועוף יעופף על הארץ, על פני רקיע השמיים, רומז על בריאת המלאכים. ועוף, זה מיכאל, שכתוב בו לשון ויעף, כמ"ש, ויעף

מרומזים בכתוב. כי מיכאל, נרמז במילה, ועוף. גבריאל, במילה, יעופף. רפאל, במילים, על הארץ. אוריאל, במילים, על פני רקיע השמיים.

168. וע"כ כתוב, ויברא אלקים את התנינים הגדולים, ואת כל נפש החיה הרומשת. התנינים הגדולים, רומזים על שרי מעלה, שבעים ממונים, שרים של שבעים עמים. וע"כ נבראו כולם, שיהיו שולטים על הארץ. ונאמר בהם, הגדולים, ולא, הרומשת, כי נבראו להיות שולטים בארץ.

169. ואת כל נפש חיה הרומשת, מורה על בריאת הנפש של ישראל, שהם ודאי נפש של אותה החיה, הנוקבא דז"א, הנקראת חיה, כי כל עולם האצילות נבחן לאור החיה, וחמישה פרצופי אצילות נבחנים לנרנח"י של אור החיה, אשר א"א יחידה דחיה, א"א חיה דחיה, ישו"ת נשמה דחיה, ז"א רוח חיה, הנוקבא נפש חיה. וכיוון שישראל נמשכים מהנוקבא דז"א, נבחנת גם הנפש שלהם לנפש חיה, ונקראים משום זה גוי אחד בארץ.

וכתוב, אשר שָׂרְצוּ המים למיניהם, המורה על העוסקים בתורה, כי אין מים אלא תורה. וע"י עסק התורה, זוכים בנפש חיה. ואם האדם אינו עוסק בתורה, אין לו נפש קדושה. ואם הוא עוסק בתורה, זוכה לאותה נפש חיה. כמ"ש, ואת כל עוף כנף למינהו, הרומז על הצדיקים שבין העוסקים בתורה. ומשום שהם צדיקים, זכו בנפש חיה.

170. נפש חיה, כתוב על ישראל, משום שהם בניו של הקב"ה, וממנו נשמותיהם הקדושות באות. והנפשות של שאר העמים עובדי עבודה זרה, מאיזה מקום הן? יש להם נשמות מאותם כוחות השמאל, המטמאים אותם, וע"כ כולם טמאים, ומטמאים את כל הקרב אליהם.

171. ויאמר אלקים, תוצא הארץ נפש חיה למינה, בהמה ורֶמֶשׂ וְחַיִּיתוּ אֶרֶץ לְמִינָהּ. כתוב על שאר חיות האחרות, חוץ מישראל, שכל אחד מהם מקבל לפי מינו. וחל על סוף הפסוק, בהמה ורמש וחייתו ארץ למינה. מכאן רָאִיָה, אשר נפש חיה, כתוב על ישראל, שיש להם נפש חיה קדושה ועליונה. והכתוב, בהמה ורמש וחייתו ארץ, הוא על שאר העמים עובדי עבודה זרה, שהם אינם נפש חיה. אלא שנמשכים מכוחות השמאל המטמאים אותם.

בעולם בשש עפיפות. כי א"א הם חב"ד חגי"ת עד החזה דא"א, שישה ספירות, וכנגדן שש עפיפות. אמנם אליהו אינו עף בשש עפיפות אלא בארבע, שזה מורה שהוא מנוקבא, שמחזה ולמטה, ושם רק ד"ס נהי"מ, שכנגדן רק ד' עפיפות.

וכתוב באליהו, ורוח ה' יישאך על אשר לא אדע, שמורה על עפיפה אחת. יישאך, הוא העפיפה השנייה. על אשר, השלישית. לא אדע, העפיפה הרביעית. הרי שהוא עף בארבע עפיפות.

167. הכתוב, על פני רקיע השמיים, מורה על בריאת מלאך המוות. ומרומז במילים, על פני, משום שהוא מחשיך פני העולם, וכן משום שכתוב בו, וחושך על פני תהום. הכתוב, רקיע השמיים, הוא כמו שנאמר בזהר, שעולה מלאך המוות לשמיים ומשטין, שהוא השטן, הוא היצה"ר, הוא מלאך המוות. ונקרא שטן, משום שעולה לשמיים ומשטין. ונקרא מלאך המוות, משום שאח"כ נוטל את נשמתו. וע"כ נאמר במלאך המוות, על פני רקיע השמיים, שדרכו להשטין בשמיים.

הרי ביום שני נברא מלאך המוות, ואיך נאמר, שעל פני רקיע השמיים, הנאמר ביום חמישי, מורה על בריאת מלאך המוות? אלא, על הארץ, שבכתוב, מורה על בריאת המלאך רפאל, הממונה לרפואת הארץ, שבשבילו נרפאה הארץ, והאדם יכול לעמוד עליה, ורופא לכל כוחה של הארץ. וכיוון שרפואת הארץ בא ממנו, ע"כ נרמז בריאתו במילים, על הארץ. והכתוב, על פני רקיע השמיים, כתוב לבריאת המלאך אוריאל.

המלאך רפאל, הוא נושא המסך של הנוקבא, הנקראת ארץ, אשר על המסך הזה יוצא כל קומת האור הצריכה לארץ, כדי שהאדם יוכל לקבל ממנה המוחין. ונמצא שע"י רפאל, המסך שלו, נרפאה הארץ, ממה שהייתה תוהו ובוהו, כי חזרה והשיגה על ידו המוחין.

המלאך אוריאל, הוא ת"ת, ז"א. כי מיכאל הוא חסד, גבריאל גבורה, אוריאל ת"ת. וע"כ בריאת רפאל מרומזת בכתוב, על הארץ. כי המסך הוא הנוקבא, הנקראת ארץ. ואוריאל מרומז בכתוב, על פני רקיע השמיים, כי הוא ז"א, הנקרא רקיע השמיים, כי רקיע השמיים זה שמש, ז"א, הנקרא שמש.

וכולם, כל ד' המלאכים נושאי המרכבה,

נעשה אדם

דאצילות. כי ע"כ כתוב, בצלמנו כדמותנו, אשר צל"ם מורה על חב"ד דמוחין דז"א, ודמות על מוחין דנוקבא.

172. הכתוב, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, מורה שהאדם נכלל משש קצוות הכלולים מכל, הן מחכמה והן מחסדים, כעין של מעלה, ז"א

אדם מורה על זכר ונקבה, והכול בחכמה הקדושה העליונה. שהכול נעשה כדי שיהיה ראוי לקבל החכמה הקדושה העליונה. כי החכמה נמשכת רק בכוח הנוקבא, וע"כ נברא האדם זכר ונוקבא. כתוב, בצלמנו כדמותנו, אשר צל"ם הם מוחין דזכר, דמות מוחין דנוקבא, שישתכללו הזכר והנקבה זה בזה.

כי החסדים מיוחסים לזכר, והארת החכמה לנקבה. והזכר משתכלל בהארת החכמה ע"י הנקבה, והנקבה משתכללת בחסדים ע"י הזכר. ואז נעשה האדם יחיד בעולם ומושל בכל, כמו הזו"ן העליונים. כי אין ממשלה בעולם, להכניע כל הקליפות, אלא ע"י מוחין שלמים מחכמה ומחסדים.

באיברים מתוקנים בחכמה כראוי, הכול בתיקון העליון, כתיקון זו"ן דאצילות בכלים דנה"י דאו"א, שבהם מקבל המוחין דחכמה מאו"א, כן נתקן האדם בכלים דנה"י דזו"ן דאצילות, שבהם מקבל המוחין דחכמה מזו"ן. ואלו הכלים דנה"י מכונים איברים מתוקנים בחכמה כראוי. והם בינה ותו"מ דעליון, שנפלו בעת הקטנות לרשות התחתון, ואינם נעדרים מהתחתון, אפילו אחר שחזרו לעליון, כי אין היעדר ברוחני, וע"כ נעשה כל תחתון מוכשר לקבל המוחין של העליון, כי יש לו הכלים דעליון. והם המכונים נה"י דעליון המתלבשים בתחתון.

הכתוב, נעשה אדם, הוא זכר ונקבה. השם

וירא אלקים את כל אשר עשה

ב. שמיים וארץ החדשים, שיתגלו אחר גמיה"ת, כמ"ש, השמיים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה.

וזה ששאל הזוהר על הכתוב, וירא אלקים את כל אשר עשה, שהמשמעות הוא, שראה הקב"ה רק את כל אשר עשה במעשה בראשית, ולא את השמיים וארץ העתידים להיתקן ע"י מע"ט של בני אדם, העתידים לעשות בכל דור. והאם אינו רואה קודם שעשה, גם מה שעתיד להיתקן בכל דור, ע"י מע"ט עד גמיה"ת?

וזהו שמתרץ, שהכתוב, את כל, פירושו כל המע"ט העתידים להתחדש בכל דור ע"י הצדיקים. אשר עשה, היינו מעשה בראשית, אשר כבר עשה. כי בהיות תיקון המציאות, שנתקן ע"י הקב"ה במעשה בראשית, יסוד ושורש לתיקונים של מעשה בני אדם. נמצא לפי זה, אשר מעשה בני אדם כלולים במעשה בראשית. וע"כ נסמך ראיית העתיד אל ראיית מעשה בראשית שכבר עשה. כלומר, את כל, זה ראיית העתיד, אשר עשה, זה מעשה בראשית.

175. ויהי ערב ויהי בוקר, יום השישי. מהו השינוי אשר בכל ימי בראשית לא כתוב ה"א, כמו כאן שכתוב, יום השישי? כי לא כתוב, יום האחד, יום השני. אלא כאן, שכבר השתכלל העולם, שהם זו"ן. כי כבר הסתיים מעשה בראשית, בניין הזו"ן. התחברה הנוקבא בזכר בחיבור אחד, ה' בשישי, להיות אחד לגמרי. כמ"ש, ויכולו השמיים והארץ, שהם זו"ן, השתכללו כאחד, שהזו"ן השתכללו מכל מעשה בראשית ונשלם בכל מילואם.

173. וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד. כאן ניתקן מה שלא נאמר, כי טוב, ביום שני. מטעם שנברא בו המוות. וכאן נאמר, כי טוב מאוד. ופירשו החברים את הכתוב, והנה טוב מאוד, שנאמר על המוות. וא"כ ראוי גם יום שני, שיאמר בו, כי טוב, אע"פ שנברא בו המוות. כי כאן ביום השישי התגלה, שהמוות טוב מאוד.

174. וירא אלקים את כל אשר עשה. והאם לא ראה קודם שעשה? כי כתוב, וירא אלקים את כל אשר עשה, שמשמע שראה רק לאחר שעשה. אלא הכול ראה הקב"ה, הן מה שכבר עשה והן קודם שנעשה, אלא הכתוב בא לרבות, שראה כל הדורות העתידים, וכל מה שיתחדש בעולם בכל דור ודור, עוד מטרם שיבואו לעולם. הכתוב, אשר עשה, הוא כל מעשה בראשית, כי במעשה בראשית נברא היסוד והשורש לכל מה שיבוא ויתחדש בעולם. וע"כ ראה הקב"ה עוד מקודם שהיה, ושם את הכול במעשה בראשית.

מתוך שמעשה בראשית הם יסוד ושורש לכל העתיד לבוא, ע"כ כלל הקב"ה בהם, לראות את כל העתיד לבוא בעולם בכל הדורות. כי הכתוב, ולאמור לציון עמי אתה, פירושו, עימי אתם בשותפות, אני התחלתי העולמות, ואתם גומרים אותם. כי ה' תיקן כל המציאות, באופן שיוכלו בני אדם לגמור התיקון. וכיוון שגמיה"ת נשאר לבני אדם, א"כ הם נמצאים שותפים בבריאה. ולפיכך יש ב' בחינות שמיים וארץ:

א. מה שכבר תיקן המאציל, והוא הנקרא מעשה בראשית.

ויכולו השמיים

176. אע"פ שגן עדן העליון אינו בשביל בני אדם, מ"מ הצדיקים שבגן עדן התחתון עולים באוויר לגן עדן העליון. ופורחים באוויר משם, ועולים לישבת הרקיע, באותו גן העדן של מעלה. ופורחים שם ומתרחצים בטל נהרות אפרסמון טהור, ויורדים ושורים למטה בגן עדן התחתון. ומשום שהצדיקים עולים ומתאספים שם, אע"פ שמוכרחים לחזור ולרדת למקומם, מ"מ נחשב משום זה נגד בני אדם.

179. ויכולו השמיים והארץ וכל צבאם. ויכולו, פירושו, שכלו ונגמרו המלאכות של מעלה והמלאכות של מטה. כי, השמיים והארץ, מורים למעלה ולמטה. השמיים, למעלה בעולמות עליונים, והארץ, למטה בעולם התחתון.

השמיים, מורה, שנגמרו הפעולות והאומנות שבתושב"כ, של בניין ז"א. והארץ, מורה, שנגמרו הפעולות והאומנות שבתשבע"פ, של בניין הנוקבא. פעולות פירושו ו"ק, האומנות פירושו ג"ר. וכל צבאם, פירושו, פרטי התורה, שבעים פנים שבתורה, שהם פרטי בניין של ז"א, המכונה תורה.

ויכולו השמיים והארץ, מורה ששניהם, ז"א ונוקבא, המכונים שמיים וארץ, התקיימו והשתכללו זה מזה. שמיים וארץ, פרט וכלל, זו"ן. ז"א פרט, כי המוחין יוצאים בו בפרטות בזה אחר זה, ומשפיע אותם לנוקבא בדרך כלל, בבת אחת. ונצרכים זה לזה, והשתכללו זה מזה, בפרט הצריך לכלל, וכלל הצריך לפרט. וכל צבאם, סודות התורה, והטהרות שבתורה והטומאות שבתורה, כלומר דיני טהרה וטומאה הכתובים בתורה. כי צבא אותיות צא בא, אשר צא רומז על הטומאות, בא רומז על הטהרות.

176. הקב"ה ברא את האדם בעולם, ותיקן אותו, שיהיה שלם בעבודתו, ושיתקן דרכיו, כדי שיזכה לאור העליון, שגנוז הקב"ה לצדיקים. כמ"ש, עין לא ראתה אלקים זולתך, הוא אור הגנוז. וכתוב, יעשה לְמַחְכָּה לו, שהם הצדיקים.

177. ובמה יזכה האדם באותו האור הגנוז? יזכה בו ע"י העסק בתורה. כי כל מי שעוסק בתורה בכל יום, יזכה שיהיה לו חלק לעוה"ב, ויהיה נחשב לו כאילו בנה עולמות. כי עם התורה נבנה העולם והשתכלל. וכתוב, ה' בחכמה יסד ארץ, כונן שמיים בתבונה. בחכמה ובתבונה של התורה. וכתוב, ואהיה אצלו אָמוֹן. שהתורה הייתה אומנותו, לברוא את העולם.

ברוח עשה הקב"ה את העולם, וברוח העולם מתקיים. ברוח פיהם של אותם לומדי התורה. כמ"ש הרוח מהבל פיהם של תינוקות בית רבן, שעליו עומד ומתקיים העולם.

178. מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, פעלת לחוסים בך נגד בני האדם. מה רב טובך, מורה על הטוב שגנוז, על האור הגנוז. ליראיך, שגנוז בשביל יראי חטא, העוסקים בתורה. פעלת, מורה על פעולות מעשה בראשית, שנעשה ומתקיים בשביל לומדי התורה, הממשיכים בזכות תורתם את אור הגנוז.

פעלת, חל על גן עדן, כי באומנות עשה הקב"ה את גן עדן התחתון שבארץ, בשווה למעלת גן עדן העליון, שיתחזקו שם הצדיקים. ופעלת לחוסים בך נגד בני האדם, כי גן עדן התחתון נגד בני אדם, וגן עדן העליון בשביל הקדושים העליונים ולא בשביל בני אדם.

הכתוב פעלת, חל על גן עדן העליון, ומ"מ נגד בני אדם נחשב, משום שמתאספים שם הצדיקים, העושים רצונו של ריבונם. כלומר,

ויכל אלקים ביום השביעי

181. שלוש פעמים כתוב, ביום השביעי. ויכל אלקים ביום השביעי. וישבות ביום השביעי. ויברך אלקים את יום השביעי. ויכל אלקים ביום השביעי, תשבע"פ, מלכות, נוקבא דז"א, מידה השביעית לחג"ת נה"י דז"א. כי עם יום השביעי הזה, השתכלל ונגמר העולם.

ביאור הדברים. ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. זהו היסוד והשורש של גמיה"ת, העתיד לבוא אחר 6000 שנה. ענין גמיה"ת, סובב רק על המלכות דמלכות, עצם המלכות, שאין לה תיקון ב-6000 שנה. ונמצא, שמלכות דמלכות היא התכלית, שבשביל גילוייה נבראו כל מעשה בראשית שבששת ימים.

180. ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. יום השביעי, תשבע"פ, המלכות. כי ז"א כולל ששת ימים, חג"ת נה"י, והנוקבא, מלכות, יום השביעי. ובו השתכלל העולם, כי הוא הקיום של הכול. כתוב, מלאכתו אשר עשה, ולא כתוב, ויכל אלקים ביום השביעי את כל מלאכתו אשר עשה, משום שהתושב"כ, ז"א, הוציא וגמר הכול בכוח הכתב, שהם המוחין היוצאים ונמשכים מהחכמה, מאו"א עילאין. ונמצא, שעוד לא נגמר כל מלאכתו ביום השביעי, מלכות, אלא ע"י ז"א. וע"כ כתוב בו רק, מלאכתו אשר עשה, ולא כל מלאכתו.

דכתב, היוצאים מחכמה, כלומר ע"י הארת החכמה, הנמשכת בכוח ובגבורות מהשמאל שבבינה, החוזרת להיות חכמה. אבל במילה, וישבות, שהוא הארת השמאל, הנמשך מהבינה, הנקראת יובל, יוצאים כל המוחין, המביאים את גמיה"ת. ע"כ נאמר כאן, מכל מלאכתו אשר עשה. כי מכאן נגמרת כל המלאכה.

וישבות, חל על יסוד ולא על יובל, כי המנוחה שבו הוא יותר מכל. כלומר, השביתה שבהארת יסוד, מגולה יותר מהשביתה שבהארת יובל. כלומר, וישבות, חל על השביתה, הארת יובל, קו שמאל שבבינה, וגם חל על היסוד, המאיר הארת יובל הזו אל המלכות. כי הארת שמאל נשלם רק ביסוד, שבו השביתה והמנוחה הגמורה.

183. הכתוב, ויברך אלקים את יום השביעי, חל על כוהן גדול, שמברך לכל. וכוהן לוקח חלקו בראש כל המסובים. והברכות שורות בו, לברך לכל, ונקרא שביעי.

ויברך, הוא הארת קו ימין, הנמשך מאו"א עילאין, הנקראים כוהן גדול, חסדים בזיווג שלא נפסק. והברכות שורות בו. והוא בחינת ראש. וע"כ בא עליהם הרמז שנאמר, כוהן לוקח חלקו בראש. גם אבא עילאה ואמא עילאה הם תפילין שבראש, וזהו כוהן לוקח חלקו בראש. והנה התבארו ב' הקווים, המאירים בשביעי, קו ימין במילה, ויברך, קו שמאל במילה, וישבות.

ויכל, חל על יסוד העולם. ויברך, חל על עמוד האמצעי, ת"ת. ויכל, חל על הארת היסוד, מלשון כל, כי היסוד נקרא כל. ויברך, חל על עמוד האמצעי, על הארת קו אמצעי, המכריע בין הקווים ימין ושמאל. ונמצא, שמבאר את ג"פ שביעי בג' הקווים. ויכל, הארת יסוד, קו ימין. וישבות, קו שמאל. ויברך, קו אמצעי.

184. הכתוב, ויקדש אותו, חל ג"כ על היסוד. כי כתוב, ויקדש אותו. ולא כתוב את מי, כמו בכתוב, ויכל וישבות ויברך. והוא שחל על אותו מקום, שאות הברית שורה בו, היסוד. כי המילה, אותו, מלשון אות ברית, כמ"ש, והראני אותו ואת גוהו. שאותו חל על יסוד, ונוהו על המלכות. כן אותו שכאן חל על היסוד. כי ב' בחינות יש ביסוד:

א. הארת השביתה, שמקבל מיובל. ולכן, וישבות, הוא יסוד.

ב. הנושא למסך דחיריק, שת"ת מכריע על ידו בב' הקווים ימין ושמאל. ומבחינה זו נאמר כאן, שהכתוב, ויקדש אותו, ג"כ יסוד, כי מכריע בין ב' הקווים, הנרמזים בכתוב, וישבות, ויברך.

וביסוד שורות כל הקדושות למעלה, ומשם יוצאות לכנ"י, לנוקבא, לתת לה תענוגים ולחם

והז"א והנוקבא שלו הם פרט וכלל, כי ז"א שהוא ששת ימי בראשית, וכן בחינת 6000 שנה, הוא פרט, שבו יוצאים כל פרטי המציאות בלי חיסרון כלשהו. והם מתגלים ב-6000 שנה בזה אחר זה. והנוקבא, יום השביעי, מלכות, מקבלת ממנו בחינת כלל, שכל אלו הפרטים שב-6000 שנה, מגלים את שלמותה בגמיה"ת, באלף השביעי. ומבחינת היסוד והשורש לעת"ל, נמצא יום השביעי, בחינת גמיה"ת, שהתקבל מכל פרטי הבריאה שבששת ימי בראשית.

ומברכים, אתה קידשת את יום השביעי לשמך, תכלית מעשה שמיים וארץ. בשביל המלכות, הנקראת שם. תכלית מעשה שמיים וארץ, היא התכלית המקובלת מכל פרטי הבריאה שבשמיים ובארץ שבששת ימי בראשית. כמו שמסיימים את הברכה, ובירכתו מכל הימים וקידשתו מכל הזמנים. הרי שששת ימים הם פרט, ויום השביעי הוא כלל, התכלית של ששת הימים. ומבחינה זו כתוב, ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. כי יום השביעי היא קבלת התכלית שמיים וארץ. כי עם יום השביעי הזה, השתכלל ונגמר העולם, שקיבל התכלית, והשתכללו.

ומלבד התכלית המרומז במילה, ויכל, נוהג גם מוחין ביום השביעי, שבאים תמיד בג' קווים, הנמצאים מג' נקודות חולם שורוק חיריק, שעליהם כתוב, וישבות ויברך ויקדש. וישבות קו שמאל, ויברך קו ימין, ויקדש קו אמצעי. ולכן כתוב שלש פעמים, יום השביעי, ויכל וישבות ויברך.

ויכל אור התכלית, וישבות הארת המוחין בקו שמאל, ויברך קו ימין של המוחין. וכל אלו הג' נקראים שביעי, להיותם ג"ר. אבל הארת קו אמצעי של המוחין, המרומז בכתוב, ויקדש אותו, אינו נקרא שביעי, להיותו מכריע במסך דחיריק. וע"כ לא נאמר, ויקדש את יום השביעי, אלא, ויקדש אותו, שהוא אות ברית.

182. וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה, הוא יסוד העולם. וישבות חל על היוכל, הארת השמאל שבבינה, נקודת השורוק. ע"כ כתוב כאן, מכל מלאכתו, משום שהכול יוצא ממנו. כי כתוב, ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, ולא כל מלאכתו, משום שהתושב"כ, ז"א, הוציא וגמר הכול בכוח הכתב, שהם המוחין, היוצאים והנמשכים מהחכמה, מאו"א עילאין.

כי במילה, ויכל, שהוא תכלית שמיים וארץ, לא היה יכול לומר, כל מלאכתו, כי עדיין לא נגמר, אלא ביסוד ובשורש בלבד. ורק תושב"כ, ז"א, מוציא וגומר כל המלאכה בכוח המוחין

ומי הוא המלך שבכתוב? הוא כנ"י, הנוקבא דז"א, אשר היסוד נותן לה כל מעדני עולם. וכל הקדושות היוצאות מלמעלה, יוצאות מיסוד. וע"כ כתוב, ויקדש אותו, שהוא אות ברית, יסוד.

עונג. כמ"ש, מאשר שְׁמֵנָה לַחֲמוֹ וְהוּא יִתֵּן מֵעֲדָנֵי מֶלֶךְ. מאשר הוא ברית השלם, יסוד. שמנה לַחֲמוֹ, מורה, שמה שהיה, מטרם תיקון היסוד בבחינת לחם עוני, חזר עתה ונעשה ללחם עונג.

אשר ברא אלקים לעשות

נמצא, אשר ברא אלקים לעשות, לשכלל ולתקן הכול, כל יום, לכל יום מששת ימי בראשית, משש ספירות חג"ת נה"י דז"א. ולהוליד רוחות ונשמות קדושות. ואפילו הרוחות והשדים הם בכלל, אשר ברא אלקים לעשות. לעשות, לשון שכלול וגמר. שכל מה שברא אלקים בששת ימי בראשית, צריך עוד שכלול ותיקון. וע"כ כתוב, ברא אלקים לעשות, לשכלל ולתקן אותו.

187. והרוחות והשדים גם הם נבראו לתיקון העולם, להלקות על ידיהם את רשעי עולם, להוכיח להם שילכו בדרך הישר. ומי שהולך לשמאל, נמצא מתדבק בשדים וברוחות, שהם צד השמאל, ונענש על ידיהם. משום זה גם השדים והרוחות לתיקון העולם, להחזיר את הרשעים למוטב. וכתוב בשלמה, והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם. נגעי בני אדם, אלו הם המזיקים, רוחות ושדים. הרי שהם נבראו להעניש את עוברי עבירה, ובני אדם מפחדים ושומרים עצמם מהחטא.

188. בשעה שנבראו הרוחות והשדים, קידש היום, ולא הספיק לעשות להם גופים, ונשאר רוחות בלי גוף. ואלו הם בריות שלא נגמרו. ומצד שמאל הם, והם פסולת הזהב. כי בשבירת הכלים של ז"ת, חג"ת נה"י"מ, התערבה הקליפה בקדושה. ובעולם התיקון חזרה והתבררה הקדושה מן הקליפה. ומהם באו כל הפרצופים דאבי"ע דקדושה.

אמנם נשארה פסולת, שאינה ראויה עוד לברר משם שום קדושה מטרם גמה"ת. ומהפסולת ההיא נעשו הס"א והקליפות. ויש בזה ימין ושמאל. והפסולת מימין נקראת היתוך הכסף, שנשאר אחר היתוך הכסף. והפסולת מצד שמאל נקראת היתוך הזהב או פסולת הזהב, שנשאר אחר היתוך הזהב. כי צד ימין מכונה כסף, וצד שמאל זהב. ולהיותם מצד שמאל, הם פסולת הזהב.

וכיוון שלא נשלמו והם פגומים, השם הקדוש אינו שורה בהם, והם אינם מתדבקים בהשם הקדוש. והיראה שלהם היא מהשם הקדוש, וְעַיִם וּמִפְחָדִים מִפְּנֵיו. וע"כ לא יוכלו להתדבק בו. וכן השם הקדוש אינו שורה במקום פגום, וע"כ אינו שורה בהם.

185. כי בו שבת מכל מלאכתו, אשר ברא אלקים לעשות. כי בו, ביסוד, נמצא המנוחה לכל, לעליונים ולתחתונים, בו השבת למנוחה. כי ב' בחינות יש ביסוד:

א. השביתה שמקבל מיובל,

ב. מה שהוא נושא למסך דחיריק, שבו מכריע ועושה שלום ומנוחה, הן בבי' קווים ימין ושמאל העליונים אשר בישסו"ת, והן בבי' קווים ימין ושמאל התחתונים אשר בז"א. ולפיכך בחינת השביתה, שמקבל מיובל, נמצא אצלו במנוחה. ונאמר, שבו השבת למנוחה, שהארת השביתה שמקבל, נמצאת אצלו במנוחה.

אשר ברא אלקים, מורה, שמכלל זְכוֹר יצא שְׁמוֹר, כדי לתקן מלאכת העולם. ברא, מורה על קטנות. ברא היא מילה סתומה, ע"כ היא שמור. אלקים, מורה על גדלות הבינה, שאז נקראת אלקים, וזה זכור. ומכלל הגדלות יצאה הקטנות, כדי לתקן מלאכת העולם, המלכות. שמתוך שקיבלה הנוקבא, העולם, קטנות דבינה, נעשית מוכשרת בזה לקבל גם את הגדלות דבינה, שהוא שם הקדוש אלקים שבינה. כי אלקים שבמעשה בראשית, הוא בינה. ונמצא, קבלת הקטנות, המרומזת במילה ברא, באה לתיקון העולם.

לעשות, זהו אומנות העולם, המוחין דגדלות, הנקרא אומנות. כי, לעשות, מורה על המלאכה השלמה, לעשות עשיה, המשלימה הכול.

186. כתוב, שומר הברית והחסד. שומר, זה כנ"י, מלכות. הברית, יסוד העולם, יסוד דז"א. החסד אברהם, חסד דז"א. כנ"י, המלכות, שומרת את הברית והחסד, יסוד וחסד דז"א. וע"כ נקראת המלכות שומר ישראל. כי ז"א נקרא ישראל, והמלכות השומרת את הספירות שלו, הרי היא שומר ישראל. זו שומרת הפתח דכל הספירות דז"א, כי יסוד היא ספירה שלו התחתונה, והחסד הספירה העליונה. וכיוון ששומרת עליהם, שומרת על כל הספירות שלו, מהיסוד עד החסד.

במלכות תלויים כל העשיות שבעולם, כלומר מלבד שהיא השומרת על כל ספירותיו דז"א, שלא יאחזו החיצוניים בהם, שהם מצוות לא תעשה, הרי גם כל התיקונים והעשיות שבעולם תלויים בה, שהם מצוות עשה.

כמו למלאכי השרת, ושלושה כמו לבני אדם. כי יש להם כנפיים, וטסים מסוף העולם עד סופו, ויודעים העתיד להיות כמו מלאכי השרת. ושלושה כמו לבני אדם, שאוכלים ושותים, ופרים ורבים, ומתים.

191. אחר שנבראו הרוחות, נשאר הרוחות ההם אחר הרחיים של הנוקבא דתהום הגדול. הקליפה כנגד הבינה נקראת תהום הגדול. והקליפה שכנגד המלכות נקראת תהום הקטן. ובכל אחת מהן זכר ונקבה, שהזכר נקרא רכב, והנקבה נקראת רחיים. ואחר שנבראו הרוחות והשדים, תכף קידש היום, שהרי לא הספיק לעשות להם גופים. ובשבת כל הדינים יוצאים ממנה, שאז עולה המלכות לבינה ונעשית כמוה.

לכן נמשך כוח שליטה מהבינה. שהכניס אלו הרוחות הפגומים למקום הנוקבא דבינה דקליפה, אחר הרחיים של הנוקבא דתהום הגדול, אשר קליפה זו נכנעת לגמרי תחת המלכות דקדושה, וע"כ נעלם כל הפגם שברוחות, כל זמן היותם שם.

כיוון שיצאה קדושת היום במוצאי שבת, והרוחות לא נשלמו, הם יוצאים לעולם ומשוטטים לכל רוח, ובני העולם צריכים להישמר מהם. שהרי אז התעורר כל צד השמאל והגיהינום אש לוחט. וכל אלו שמצד שמאל, הולכים ומשוטטים בעולם, ורוצים להתלבש בגוף, ואינם יכולים. אז צריכים להישמר מהם. ותיקנו חכמים, לומר שיר של פגעים, יושב בסתר, בכל שעה שיראה שלהם שורה בעולם.

189. אדם שנפגם, כי לא הניח אחריו בן בעוה"ז, כשנפטר מעוה"ז, לא יוכל להתדבק בהשם הקדוש, ואין מכניסים אותו בפרגוד של הקב"ה, משום שהוא פגום ואינו נשלם. והאילן שנעקר, האדם שמת בלא בן, צריכים לנטוע אותו פעם שנייה, שצריך לחזור ולהתגלגל בעולם, משום שהשם הקדוש מושלם מכל הצדדים. וע"כ לא יוכל הפגום להתדבק בו. כי עניין הדבקות הרוחני הוא השוואת הצורה. והפגום כלפי השלם, הוא רחוק כרחוק מזרח ממערב.

190. הבריות האלו, הרוחות והשדים, פגומים מלמעלה ומלמטה. וע"כ אינם מתדבקים למעלה ואינם מתדבקים למטה. מלמעלה, מצד הבינה, ומלמטה, מצד המלכות. ובהם כתוב, אשר ברא אלקים לעשות. שברא בריות, שצריכים לעשות אותם ולהשלים אותם. כי הם לא נשלמו למעלה ולמטה, לא מצד הבינה ולא מצד המלכות.

והרי הרוחות הם בלי גופים ולמה לא נשלמו מצד הבינה? כי כל אחיזת הס"א הוא רק בגופים, בכלים, ולא ברוחות, באורות. וכיוון שאין להם ממלכות כלום, ע"כ למה אינם נשלמים מצד הבינה? אלא כיוון שלא נשלמו הרוחות למטה בארץ, שיהיה להם גוף, אינם שלמים גם למעלה באורות. כי נמשכים ממלכות וצריכים לגופים, להתלבש בהם. וכיוון שאין להם גופים, הרי זה פגם גם ברוחות, ולא יוכלו לקבל תיקונם מלמעלה בבינה.

וכולם באים מצד שמאל ונעלמים מעין האדם, ועומדים לנגדם להזיק להם. שלושה דברים להם

סוכת שלום

הפורס סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים.

194. ולמה אומרים, ועל ירושלים? אלא ירושלים הוא המדור של סוכה זו, ששם עומדת, סוכת השלום. סוכת שלום היא הבינה. ונקראת כך, משום שהיא סוככת על בְּנֵיה, הזו"ן, ומגינה עליהם מפני החיצוניים.

וענין השבת הוא, כי המלכות נעשתה אחת עם סוכת השלום. ונבחן אשר מדור סוכת שלום הוא בתוך ירושלים, המלכות. וע"כ אומרים, ועל ירושלים. וצריכים להתפלל ולהזמין לסוכת שלום זו, שתיפרס עלינו, ותשרה עימנו, ושתהיה עלינו, כמו אם החופפת על הבנים. ומשום זה אין מפחדים בשבת משום צד שבעולם, וע"כ אומרים אז, הפורס סוכת שלום, ואין צריכים לומר, השומר את עמו ישראל לעד.

195. בשעה שישראל מברכים ומזמינים לסוכת שלום האורח הקדוש, כי בא רק בשבת,

192. בשעה שקידש היום בליל שבת, שורה סוכת השלום בעולם, והיא נפרשת בעולם. סוכת השלום היא שבת, מטעם, שכל הרוחות, ורוח סערות, ושדים, וכל צד הטומאה, כולם מסתתרים ונכנסים בעין הרחיים של הנוקבא דתהום הגדול. שהרי מאחר שהקדושה התעוררה לשרות בעולם, רוח הטומאה לא יתעורר עימה, כי זה בורח מפני זה. שהקדושה בורחת מפני הטומאה, והטומאה בורחת מפני הקדושה.

193. ואז, בשבת, נמצא העולם בשמירה עליונה, ואין צריכים להתפלל על שמירה, כגון לומר, שומר את עמו ישראל לעד אמן. כי זו הברכה, שנתקנה רק בימות החול, שהעולם צריך שמירה. אבל בשבת נפרסה סוכת השלום בעולם, ונשמרת מכל הצדדים. ואפילו הרשעים שבגיהינום שמורים, והכול נמצא בשלום, העליונים והתחתונים. וע"כ בקדושת היום, במקום ברכת, שומר עמו ישראל, מברכים,

יחסר מעט מסעודת יום השבת, כי כבוד היום עדיף מכבוד לילה.

ויש שאומרים, ובלבד שלא יחסר משתי סעודות האחרות של יום השבת. וטוב להיזהר בזה. ואין צריך לומר, אם יש לו יותר מבי סעודות ליום השבת, שיכול לטעום מכל מאכל, ולכל הפחות מספיק, אם יישאר לו בי' תבשילים ליום השבת.

198. נר של שבת ניתן להדליק לנשות העם הקדוש, כי חוה כיבתה נרו של העולם, שהביאה המיתה בעולם, ע"י עצה"ד שהאכילה לאדה"ר, והחשיכה העולם. לכן ניתנה מצוות הדלקת הנרות לנשים, כדי לתקן את מעשה חוה, האישה הראשונה. כי סוכת שלום המאירה בשבת, היא אם העולם. והנשמות, שהם נרות העליונים, שורים בה.

וע"כ אמא, אישה, צריכה להדליק הנרות, כי עומדת במקום אם הבנים העליונה, שהיא סוכת שלום, ועושה המעשה. ובמעשה זה גורמת, שאם הבנים למעלה תשפיע נשמות קדושות לבניה, נרות הרוחניים העליונים.

199. ומטעם הנזכר, צריכה האישה בלב שמח ובכוונה להדליק נר של שבת, שהרי כבוד העליון הוא לה, וזכות גדולה לעצמה, לזכות ע"י הדלקות הנרות לבנים קדושים, שיהיו נרו של העולם בתורה וביראה, וירבו שלום בעולם. ונותנת לבעלה חיים ארוכים ומשום זה צריכה להיזהר בהדלקת הנרות, שתהיה בכוונה גדולה.

200. הלילה והיום של שבת, הוא זכור ושמור כאחד. וע"כ כתוב בלוחות הראשונות, זכור את יום השבת לקדשו. ובלוחות אחרונות, שְׁמֹר את יום השבת. כי זכור ושמור כאחד הם. כי זכור לזכר, ז"א, ושמור לנוקבא דז"א. והכול אחד. אשרי ישראל, שהם חלק הקב"ה, גורל שלו ונחלתו. עליהם כתוב, אשרי העם שְׁכָּחָה לו, אשרי העם שה' אלקיו.

כמו אורח שאינו תמידי, ואומרים, הפורס סוכת שלום, אז קדושה העליונה יורדת ופורסת כנפייה על ישראל ומכסה אותם, כמו אם על הבנים. וכל מיני הרע מסתלקים מהעולם. וישראל יושבים תחת הקדושה של ריבונם. ואז סוכת שלום זו נותנת נשמות חדשות לישראל, משום שבה שורות נשמות, כי היא בינה, והנשמות הם בבניה וממנה הן יוצאות. וכיוון שסוכת שלום שורה ופורשת כנפייה על בניה, היא משפיעה נשמות חדשות לכל אחד.

196. שבת היא כעין עוה"ב. וע"כ שמיטה ויובל שווים, ושבת ועוה"ב כן הוא. כי שבת מלכות, כמו שמיטה, ועוה"ב בינה, כמו יובל. וכיוון ששבת ועוה"ב שווים, נמצא שאז השמיטה ויובל שווים זה לזה. כי השבת זה כשמלכות עולה לבניה ונעשית עימה כאחת. וההפרש בין שבת ועוה"ב לבין שמיטה ויובל, הוא, כי הבינה נקראת יובל בשליטת השמאל, וכשהמלכות נכללת בה מבחינה זו, אז נקראת המלכות שמיטה. אמנם בעת שהמלכות נכללת מכל ג' קווים של הבינה, נקראת המלכות שבת או סוכת שלום, והבינה עוה"ב.

ותוספת נשמה, שסוכת שלום משפיעה לבניה, באה מזכור, ז"א, אל סוכת שלום, הנמשכת מעוה"ב. ותוספת הנשמה, שסוכת שלום מקבלת מז"א, היא נותנת לעם הקדוש. והם שמחים בתוספת נשמה זו, ונשכח מהם כל דברי חול, וכל דברי צער, וכל רע. כמ"ש, ביום הניח ה' לך מעוצבך ומרוגזך ומן העבודה הקשה. וזה בעת השגת תוספת נשמה מסוכת שלום זו.

197. ובליל שבת צריך האדם לטעום מכל המאכלים שיש לו, כדי להראות בזה, שסוכת שלום כלולה מכל ג' הקווים של הבינה. ובלבד שלא יחסר סעודה אחת, הצריך לו ליום השבת, שע"י טעימתו בליל שבת מכל המאכלים, לא

וייבן ה' אלקים את הצלע

במנעולא, הנקרא שביל, וע"כ אינו נודע, החסדים אינם מתגלים בו. ומחזה ולמטה נתקן במפתחא, הנקרא דרך, וע"כ נודע והחסדים מתגלים ע"י הארת החכמה.

וכתוב, אלקים הבין דרכה, כמ"ש, וייבן ה' אלקים את הצלע, תשבע"פ שיש בה דרך, הנוקבא שמחזה ולמטה דז"א, שעליה כתוב, וייבן ה' אלקים. כלומר, שבנה אותה במוחין דג"ר, משום שהיא נתקנה במפתחא, כמ"ש, בים דרך, וע"כ אלקים הבין דרכה. אלקים, בינה

201. כתוב, אלקים הבין דרכה, והוא ידע את מקומה. כמ"ש, וייבן ה' אלקים את הצלע, אשר לקח מן האדם. צלע, תשבע"פ, המלכות, שיש בה דרך, כמ"ש, הנותן בים דרך. ים זה המלכות, ובה נתן דרך, ע"כ, אלקים הבין דרכה.

כי יש בי' בחינות מסכים, מנעולא ומפתחא. ובבחינת ג"ר שמחזה ולמעלה נתקנה המנעולא, ובבחינת ו"ק שמחזה ולמטה נתקנה המפתחא. וכתוב, בים דרך ושבילך במים רבים. אשר מחזה ולמעלה דז"א, זו"ן הגדולים, נתקן

205. מכאן, שהמשיא את ביתו, כל עוד שלא נכנסה לבעלה, אביה ואימה מתקנים אותה, ונותנים לה כל מה שהיא צריכה. ואחר שהתחברה עם בעלה, הבעל מזין אותה, ונותן לה מה שצריכה. תחילה כתוב, וייבן ה' אלקים. אשר או"א תיקנו אותה. ואח"כ כתוב, ויביאה אל האדם, שיתקשרו זה בזה ויתחברו אחד באחד, והבעל ייתן לה מה שצריכה.

206. אלקים הבין דרכה. כשהבת בבית אימה, האם מסתכלת בכל יום בכל מה שבתה צריכה. ואלקים, אמא, הבין דרכה, של הנוקבא. אחר שבעלה נשא אותה, הוא נותן לה כל מה שהיא רוצה, ומתקן צרכיה. והוא, כלומר הבעל, ידע את מקומה, שמשגיח עליה אחר שנישאת לו.

207. וייצר ה' אלקים את האדם. וייצר, כתוב עם שתי אותיות יי. מורה, שהשתכלל האדם בימין ובשמאל. כי נכלל ביצה"ט מעת בריאתו. ולא מיצה"ר. אבל בכתוב, וייצר, נכלל גם ביצה"ר. שזה שתי אותיות יי שבמילה, וייצר, האחת רומזת על יצה"ט, והשנייה על יצה"ר. ולמה ניתן לו כאן ב' יצרים? היצה"ט ניתן לו לעצמו, ויצה"ר לעורר אותו אל נוקבא.

כי הצפון, השמאל, מעורר תמיד לנקבה, ומתקשר עימה. וע"כ נקראת אשה, אותיות אש ה', כי השמאל, אש, קשור בה', הנקבה. כי הנוקבא נבנית ויוצאת מצד השמאל.

208. יצה"ט ויצה"ר ניתנו לאדם, משום שנוקבא ניתנה ביניהם, ונקשרה עימהם. ואינה נקשרת ביניהם, מטרם שהיצה"ר מתעורר אצלה, ונקשרים זה בזה. ואחר שנקשרו זה בזה, אז מתעורר יצה"ט, חדווה, ומביא את הנוקבא אצלו. היצה"ט קו ימין, יצה"ר קו שמאל. הנוקבא צריכה להתקשר בקו האמצעי, המכריע ביניהם. אבל תחילה מתעורר הקו שמאל אליה, ונקשרת בו, כי היא שמאל. ואח"כ מקבלת חסדים מז"א, ימין. ואז, אחר שכבר כלולה מימין ומשמאל, היא מתקשרת באמצעי, שבין ימין ושמאל.

שחזרה להיות חכמה. הבין, השפעת הבינה. דרכה, המפתחא, שנעשית מוכשרת על ידי לקבלת ג"ר.

אבל כמ"ש, והוא ידע את מקומה. מי הוא מקומה? הוא תושב"כ, ז"א, זו"ן הגדולים שלמעלה מחוזה, שיש בו דעת. כי ז"א לא נתקן בדרך אלא בשביל, במנעולא. וע"כ הוא קו אמצעי, הנקרא דעת, המכריע בין חכמה ובינה, ברוב שפע החסדים שלו.

202. הווי"ה אלקים הוא שם מלא, כדי לתקן את הנוקבא בכל. וע"כ נקראים המוחין של הנוקבא חכמה ובינה, משום שנבנה בשם מלא בכל, בשלמות שבשני שמות. שהווי"ה החכמה ואלקים הבינה, ועל ידיהם נתקנה בכל, בשלמות, בין בהארת החכמה, הנמשכת מהשם אלקים, ובין בהארת החסדים, הנמשכת משם הווי"ה. בשלמות שבשני שמות.

וכתוב, אלקים הבין דרכה, הוא הארת חכמה, הנמשכת מהבינה, הנקראת אלקים. והוא ידע את מקומה, זה הארת החסדים, הנמשך מאבא, עיי ז"א, הנקרא דעת, שהוא הווי"ה.

203. את הצלע. זהו מנורה שאינה מאירה, מלכות, כמ"ש, ובצלעי שִׁמְחוּ. צלע לשון שבר ואסון. כן הצלע שכאן, רומז על מנורה שאינה מאירה, הצריכה תיקון. שכתוב, את הצלע אשר לקח מן האדם, לאשה. שלקח המלכות מתושב"כ, ז"א, כי היא היוצאת מהמלכות שבתושב"כ, לאשה. הכתוב, לאשה, מורה לקשור אותה בשלהבת של צד השמאל. כי התורה, ז"א, ניתנה מצד הגבורה. וגבורה זו קשורה בנוקבא. אשה, אותיות א"ש ה'. מורה, שאש הגבורה יהיה קשור בה', הנוקבא.

204. ויביאה אל האדם. משום שאין לנוקבא להיות לבדה, אלא היא צריכה להיכלל ולהתחבר עם תושב"כ, ז"א. כיוון שהנוקבא התחברה עם ז"א, הוא יזין אותה, ויתקן אותה, וייתן לה מה שהיא צריכה. וכתוב, ואת הארץ. אשר הו' של ואת, מורה על ז"א המשפיע לה שפע, הנקרא מזונות.

בעל ואִשָּׁרָה

נקרא עופר, והיא נקראת עפר. הוא נקרא צבי, והיא נקראת צבייה, כמ"ש, צבי היא לכל הארצות. כמו שהקב"ה נקרא צבי או עופר, כי מטרם שז"א נמתק בבינה נקרא עופר. ואחר שנמתק בבינה, נקרא צבי. כמ"ש, דומה דודי לצבי או לעופר. כן הנוקבא נקראת בשמות אלו. ומביא ראיה מהכתוב, צבי היא לכל הארצות. שהארץ, הנוקבא, נקראת ג"כ צבי, כמו בעלה.

209. כתוב, וייצר ה' אלקים את האדם עֶפֶר מן האדמה. את האדם, כולל זכר ונוקבא יחד, דו פרצופים, ולא נפרדים זה מזה, להיות פב"פ. כתוב בהם, עפר מן האדמה. עתה הוא עומד להיתקן, שייפרדו זה מזה, ויהיו פב"פ.

ומבאר התיקון, המרומז בכתוב, עפר מן האדמה. אישה כאשר נישאת לבעלה, נקראת ע"ש בעלה, כמו איש אישה, צדיק צדק. הוא

שאר האומות, והעמידו אשרה אחרת של עבודה זרה תחתיה.

ולא עוד, אלא שזלזלו בה, כמ"ש, כל מכבדיה הזילה. ומשום זה ניטל ממנה השם הזה, כי אינם עוד מאשרים אותה. וכדי שלא יתחזקו שאר האומות, העכו"ם, קוראים לה מזבח, שהוא נעשה מאדמה.

מזבח, הוא השם, הניתן לה תחת השם אשרה, שנעשה מאדמה, הבינה, מלשון ארץ אָדום. וע"י מיתוק דבינה, מקבלת מוחין דפב"פ, המבטל את הכוחות עבודה זרה. כמ"ש, מזבח אדמה תעשה לי. משום זה כתוב ג"כ באדה"ר, ויצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה. עפר מלכות, האדמה בינה. וע"י המיתוק של עפר באדמה, זכה לקבל המוחין דנשמת חיים.

212. ואחר שהעפר נמתק באדמה, כתוב, ויפח באפיו נשמת חיים, שנכללה נשמת חיים בעפר הזה שנמתק, שהוא הגוף דאדה"ר, כמו נקבה, המקבלת הריון מזכר. כלומר, אחר שהגוף נכלל באדמה, בינה, עלה הגוף של אדה"ר לנוקבא דאצילות, המלבישה את הבינה, ועלה שם בעיבור. ושם קיבל את נשמת חיים בסדר עבור יניקה מוחין. ומתחברים הנשמה והגוף.

כי אור הבינה נקרא נשמה. וכיוון שהגוף נמתק ונעשה לכלי דבינה, נעשה ראוי לקבל אור הבינה, ומתחברים אור וכלי. ומתמלא עפר, הגוף, מכל האורות, שהם רוחות ונשמות. ואז כתוב, ויהי האדם לנפש חיה. כי עתה נתקן האדם בגוף ובנשמה, והוא עומד לתקן ולזון את נפש חיה, הנוקבא שלו.

ועד"ז מטרם שהנוקבא נמתקת בבינה, היא נקראת עפר, כמו בעלה, שנקרא אז עופר. ובזה ביארו לנו השם עפר, שבכתוב, עפר מן האדמה.

210. לא תטע לך אֶשְׂרָה כל עץ אצל מזבח. אצל מזבח, שמשמע שרק אצל המזבח אסור לנטוע אשרה. וכי למעלה מהמזבח או במקום אחר, מי התיר לנטוע אשרה? אלא אשר, הוא שם בעלה, שהאשה נקראת על שמו, אשרה. אשר הוא ז"א, כי השמות אהי"ה אשר אהי"ה, ב' אהי"ה חו"ב, אשר הוא ז"א, הדעת, המכריע בין חו"ב.

אשרה נוקבא דז"א. וע"כ כתוב, לבעל ולאשרה, שהם הלעומת דזו"ן דקדושה, בעל כנגד ז"א, ואשרה כנגד הנוקבא. וע"כ כתוב, לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח. אצל, כמו במקום. לא תטע לך אשרה של עבודה זרה, במקום מזבח ה' אלקיך. שהרי מזבח ה' עומד ע"ז, לבטל קליפה של האשרה. וע"כ כנגד המזבח, לא תטע אשרה אחרת של העבודה זרה.

211. כל אלו העובדים לחמה, נקראים עובדי הבעל. וכל אלו העובדים ללבנה, נקראים עובדי אשרה. ע"כ כתוב, לבעל ולאשרה, אשר בעל חמה, הזכר, ואשרה לבנה, הנוקבא. ונקראת אשרה ע"ש בעלה, שנקרא אשר.

אם היא נקראת ע"ש בעלה, אשר, למה ניטל מנוקבא שם זה? כי לא מצאנו שנוקבא דקדושה תהיה נקראת אשרה. אלא שהיא נקראת אשרה בכתוב, באושרי כי אישרוני בנות, כלומר ע"ש שאחרים מאשרים ומשבחים אותה. כי עליה נאמר, יפה נוף משוש כל הארץ. ולא אישרו אותה

פיוס ונטילת רשות

[פיוסא ונטילת רשות]

כי בתחילה בונים או"א את הנוקבא מקו שמאל, הנבחן לבניין הצלע. ואז היא שחורה, כי בקו שמאל נמצאת החכמה בלי חסדים, ואין הנוקבא יכולה לקבל חכמה בלי לבוש של חסדים, והיא חשוכה. ע"כ נקראת מנורה שאינה מאירה. ועכ"ז כתוב עליה, שאומרת אז, שחורה אני ונאווה. כי אע"פ שהיא שחורה בלי אור, מ"מ היא נאווה, להיותה נמצאת בהיכל או"א, וקומתה שווה אל ז"א.

כי אז נבחן, שז"א מלביש קו ימין של המוחין דאו"א, שהם חכמה וחסד. והנוקבא מלבישה הקו שמאל של המוחין דאו"א, שהם בינה וגבורה. ואינה צריכה משום זה לז"א שיתקן אותה, כי היא שלמה כמוהו. שאז נאמר עליהם, שהם ב' מאורות הגדולים. וע"כ אומרת אז, שחורה אני ונאווה. אע"פ שהיא מנורה שאינה

213. וייבן ה' אלקים את הצלע. בבניין הצלע כתוב שם מלא, כמו בכתוב, וייצר ה' אלקים את האדם. הו"י"ה אלקים, הנבחן לשם מלא. כי או"א תיקנו אותה בבניין הצלע, מטרם שהנוקבא באה לבית בעלה, ז"א. וע"כ כתוב כאן שם מלא, כי הו"י"ה אבא, אלקים אמא. את הצלע, כמ"ש, שחורה אני ונאווה. כי בנו אותה כמנורה שאינה מאירה. אבל אח"כ תיקנו אותה או"א באופן שיתפייס עימה בעלה. וכתוב, ויביאה אל האדם.

ב' פעולות מובאים בכתוב:

א. בניין הצלע, כמ"ש, וייבן ה' אלקים את הצלע.

ב. ההבאה אל האדם, שכתוב, ויביאה אל האדם.

ופעולה הא' נקראת נטילת רשות או פיוס, מטעם שמטרים זה היא במחלוקת עם ז"א, כי להיותה מקו שמאל וז"א מקו ימין, ע"כ נוהג ביניהם המחלוקת שבין קו שמאל לימין. ולפיכך צריך ז"א לפייסה קודם הזיווג, והיא אינה מתפייסת, אלא בהמשכת הארת השמאל שהיא עיקר בחינתה.

ואינה נקשרת ביניהם, מטרים שהיצה"ר מתעורר אצלה ונקשרים זה בזה. כי היצה"ר רומז לקו שמאל, וכיוון שהיא במחלוקת עימו, ע"כ אינה מתקשרת עימו, מטרים שממשיך לה מהארת השמאל, שהוא התעוררות היצה"ר. ואם אינו מפייסה, לא ילון אצלה, משום שהרצון שלהם צריך להיות כאחד באין אונס, כי מטרים שממשיך לה הארת השמאל, אינה מתפייסת, והיה צריך לאנוס אותה.

והאדם המעלה מ"ן לייחוד ז"א ונוקבא, צריך ג"כ לעורר אלו ב' הפעולות דאז"א. והפעולה הא', הארת השמאל, מרומזת בכתוב ביעקב, ויפגע במקום, כי אין פגיעה אלא פיוס, כמ"ש, ואל תפגע בי. ופיוס משמעותו, המשכת הארת השמאל. ופעולה ב' דאז"א, תיקון המסך, להכשירה לקבלת החסדים, מרומז בכתוב, וייקח מאבני המקום, ויָשֶׁם מראשותיו. כי המסך מכונה אבן. ע"י ב' פעולות הללו נעשה הייחוד העליון. וכמ"ש, והנה ה' ניצב עליו. ולפיכך מביא הזוהר כאן ראיה מהכתוב, ויפגע במקום.

216. ויפגע במקום, וילן שם כי בא השמש. להורות, שאסור לאדם לשמש מיטתו ביום. כי ויפגע במקום, שהמשיך הארת השמאל, הנקרא פיוס. ובעת הארת השמאל חושכת הנוקבא ונעשית מנורה שאינה מאירה, שמטעם חוסר חסדים אינה יכולה לקבל אור החכמה. וע"כ, וילן שם כי בא השמש. כי עם המשכת הארת השמאל, הסתלק תכף אור היום, וחשך הלילה.

לכן, אסור לאדם לשמש מיטתו ביום. כי קודם הזיווג צריכים לפיוס, המשכת הארת השמאל, ואין הארת השמאל נוהג ביום. כי עם הופעת הארת השמאל, מסתלק תכף אור היום, ונעשה חשכת לילה. כמ"ש, וַתָּקֶם בַּעֲד לַיְלָה. באופן שהמשמש ביום אי אפשר לו להמשיך את הפיוס. ובלי פיוס אסור הזיווג.

וייקח מאבני המקום. שאפילו יהיה למלך מטות זהב ולבושי כבוד, ללון בהם, והמטרוניתא הכינה לו מיטה העשויה מאבנים, יעזוב את שלו וילן במה שהיא הכינה לו. כמ"ש, וישכב במקום ההוא, באבנים. אע"פ שיש לז"א מוחין שלמים, בעטרה שעטרה לו אימו, כלולים מימין ומשמאל בפני עצמו, מ"מ כדי להזדווג עם הנוקבא, עוזב בחינת עצמו ומזדווג עימה בבחינתה, משום שבינתה שלה הוא.

מאירה. וכשנוקבא נמצאת במצב הזה, בבניין הצלע, מקו שמאל, היא במחלוקת עם ז"א, כמו הקו שמאל במחלוקת עם קו הימין. ולפיכך צריכים אז"א לתקן אותה, שיתפייס עימה בעלה.

וע"ז צריכים פעולה ב', שהיא, ויביאה אל האדם. כלומר, שתיקנו אותה אז"א במסך כזה, שתהיה ראויה לקבל חסדים מז"א. שתיקון המסך הזה נבחן, שהביא אותה אל הז"א בעלה. כי עתה יכול ז"א להשפיע לה חסדים, ויתפייס עימה בעלה. אמנם מחמת תיקון המסך הזה, הנוקבא נעשית שאין לה מעצמה כלום, כי עתה צריכה לקבל הכול מז"א בעלה. והתבארו ב' הפעולות של אז"א:

א. בניין הצלע, שנוקבא נעשית אז מנורה שאינה מאירה.

ב. ויביאה אל האדם, שהנוקבא אין לה מעצמה כלום.

214. מכאן למדנו שאז"א של הכלה צריכים להכניס את הכלה ברשות החתן, כמ"ש, את בתי נתתי לאיש הזה. מכאן ואילך בעלה יבוא אליה, כי הבית שלה הוא, ולא שלו. וע"כ צריך הוא לבוא אליה, כמ"ש, ויבוא אליה, ויבוא גם אל רחל.

הארת החכמה מכונה בית, כמ"ש, בחכמה ייָבֶנָה בית. ואין הארת החכמה נמשכת בשום פרצוף שמא"א עד הנוקבא, אלא רק בנוקבא לבדה, בעניין ב' ראשית. וע"כ הבית שלה הוא, שאין ז"א יכול להאיר בהארת חכמה, זולת בעת הזיווג עם הנוקבא. וע"כ הוא מוכרח לבוא אליה. וכתוב, ויבוא אליה, ויבוא גם אל רחל. בתחילה כתוב, ויביאה אל האדם, כי עד כאן צריכים אז"א לתקן אותה, שתיקנו אותה במסך כזה, שתהיה ראויה לקבל חסדים בזיווגה עם ז"א. ואח"כ ז"א יבוא אליה, וכל הבית הוא של הנוקבא.

215. ויטול רשות ממנה קודם הזיווג. שכתוב, ויפגע במקום, וילן שם. שפירוש, שיטול רשות בתחילה. מכאן, מי שמתחבר עם אשתו, צריך לפייס אותה ולהמתיקה בדיבורים. ואם אינו מפייסה, לא ילון אצלה, משום שהרצון שלהם צריך להיות כאחד באין אונס.

כל הנוהג בסדר בניין המדרגה, נוהג ג"כ בהכרח בסדרי קיומה של המדרגה. ולפיכך אותם ב' פעולות באז"א לבניין הנוקבא, נוהגות ג"כ בזיווג של הנוקבא עם ז"א. שמתחילה צריך להמשיך לה הארת השמאל, דוגמת פעולה א' דאז"א בבניין הצלע. ואח"כ מזדווג עימה ונותן לה אור החסדים מקו האמצעי שלו, דוגמת פעולה ב' דאז"א, ויביאה אל האדם, תיקון המסך, שתהיה ראויה לקבלת אור חסדים.

ממנה. וטבעת זו האחרונה נעשית ראשית, וזה, רבות בנות עשו חיל. ואע"פ שהן עליונות ממנה, מ"מ, ואת עלית על כולנה. כי בה מתגלה הארת החכמה ונעשית ראשית.

219. ע"כ יעזוב איש את אביו ואת אימו ודבק באשתו. כדי להמשיך אותה באהבה ולהידבק בה. כיוון שהתעורר אליה בכל הדברים האלה, כתוב, והנחש היה ערום. כי היצה"ר התעורר להיאחז בה, כדי לקשר אותה בתאוות הגוף, ולעוררה לדברים אחרים, שהיצה"ר מתענג בהם.

220. ותרא האישה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעיניים. שקיבלה את היצה"ר ברצון ובתאוה. ותיתן גם לאישה עימה, כי התעוררה אז לבעלה בתאוה, להתעורר אליו ברצון ובאהבה. הכתובים הללו הם להורות המעשה לבני אדם, כפי שהוא למעלה, בזו"ן העליונים. שאע"פ שהכתובים מדברים למטה באדם וחיה, מ"מ רומזים על זו"ן העליונים, שבני אדם צריכים לכוון מעשיהם אליהם.

221. אם הכתובים מדברים בזו"ן העליונים, במה נבאר למעלה, אשר היצה"ר נאחז בנוקבא? כי ענין יצה"ר אינו נוהג בנוקבא של מעלה. אלא הדברים שלמעלה מכוונים לדברים שלמטה, שהם ענפיהם. כי אין לך דבר למטה, שאין לו שורש למעלה, שמשם נמשך וגדל. יצה"ט ויצה"ר נמשכים משורשיהם מלמעלה. יצה"ט נמשך מימין של מעלה, ויצה"ר נמשך משמאל של מעלה. והשמאל של מעלה נאחז בגוף, בנוקבא, להתקשר עימו כאחד, כמ"ש, שמאלו תחת לראשי.

ולפיכך המדובר כאן ביצה"ר, הכוונה לקו שמאל של מעלה, שממנו נמשך היצה"ר. ולפיכך מבוארים עד כאן הכתובים הן למעלה בזו"ן, והן למטה באדם וחיה. מכאן ואילך מכוסים הדברים במעט זפת, שלא קשה לפענח אותם, איך הם נוהגים למעלה, ואפילו קטן שבתניקות יוכל לבאר הדבר.

217. ויאמר האדם, זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי. הנה זה דברי מתיקות, להמשיך אהבה עימה, ולהמשיכה לרצונו, לעורר אצלה אהבה. ראה כמה ערבים הם דברים אלו, כמה מעוררי אהבה הם, אלו המילים, עצם מעצמי ובשר מבשרי, כדי להראות לה, שהם אחד ואין ביניהם שום פירוד.

ד' בחינות במוחין, הנקראות עצמות גידים בשר ועור, חו"ב תו"מ, המתחלקים לימין ושמאל. חכמה ות"ת לימין, בינה ומלכות לשמאל. מטרם הזיווג היה לנוקבא רק צד שמאל של המוחין, בינה ומלכות, גידים ועור של המוחין. וע"י הזיווג קנתה מז"א הצד ימין, חכמה ות"ת. וכמ"ש, זאת הפעם, ע"י זיווג של עתה, נעשית הנוקבא עצם מעצמי ובשר מבשרי. כי השיגה ממנו גם צד הימין, הנקרא עצם ובשר, חכמה ות"ת. וכשהיא כלולה בחו"ב תו"מ כמו הז"א, נעשית עימו אחד בלי פירוד.

218. עתה התחיל לשבח אותה, לזאת ייקרא אשה, שאין עוד כמותה, הכבוד של הבית. כל הנשים בפניה הן כקוף בפני אדם, אבל לזאת ייקרא אשה, שלמות הכול. לזאת ולא לאחרת. כי השם אשה מורה אש ה'. שלמות הארת שמאל, שנקרא אש, הקשורה באות ה', הנוקבא. וזהו ששיבח אותה, לזאת ייקרא אשה. כי מסיבת הארת החכמה, המאירה בה אחר שנכללה בחסדים של בעלה, ניתן לה השם אשה, שהוא הארת החכמה, המכונה אש, כמ"ש, והיה אור ה' לאש.

ואין עוד כמותה. כי הארת החכמה אינה מגולה בשום מדרגה זולתה. ונאמר, לזאת ייקרא אשה, שלמות הכול. לזאת ולא לאחרת. כי אחרת אינה נקראת אשה, כי הארת החכמה אינה באחרת.

והכול הוא דברי אהבה, כמ"ש, רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה. כי הנוקבא דז"א היא מדרגה אחרונה שבאצילות, ומ"מ אין גילוי החכמה בשום מדרגה זולתה, אע"פ שהם עליונות

מי שיצא לדרך

[מאן דנפיק לארזא]

223. פתח רבי שמעון ואמר, וילך למסעיו מנגב ועד בית אל. כתוב, וילך למסעיו, לשון רבים, היה צריך לומר למסעו, לשון יחיד. למה אומר למסעיו לשון רבים. אלא שני מסעות: מסעו עצמו ומסע השכינה. וכל אדם צריך להימצא תמיד זכר ונקבה, כדי לחזק האמונה. ואז אין השכינה מסתלקת ממנו לעולם.

222. רבי שמעון הלך לטבריה, והיה עימו רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא. בינתיים ראו את רבי פינחס בא אליהם. כיוון שהתחברו יחד, ירדו מחמוריהם, וישבו תחת אילן אחד מאילני ההר. אמר רבי פינחס, הנה ישבנו. כלומר, שמוכנים אנחנו לשמוע דברי תורה, מאלו דברים טובים, שאתה אומר בכל יום, אני רוצה לשמוע.

נוך ולא תחטא. שלא תחטא מלשמש לפני השכינה שמחה של מצווה. כלומר, שלא ימנע הזיווג של הקב"ה ושכינתו, להשפיע בו נשמה, שהוא חטא גדול.

229. עדי"ז הם תלמידי חכמים, שנפרדים מנשותיהם כל ימות השבוע, כדי שלא יתבטלו מעסק התורה. זיווג העליון מזדווג בהם, והשכינה אינה מסתלקת מהם, כדי שיהיו זכר ונקבה. כיוון שנכנס השבת, צריכים תלמידי חכמים לשמח לנשותיהם, בשביל כבוד זיווג העליון, כי גורמים זיווג עליון להשפעת נשמות, וצריכים לכוון ליבם ברצון ריבונם.

ב' דרכים בסתם בני אדם. שבהיותם בדרך, הם אז בזיווג העליון, ובביתם הם בזיווג התחתון. כן נבחן אצל תלמידי חכמים אותם ב' הדרכים, אלא בהבדל מימות החול לשבת. שבימות החול שהם נפרדים מנשותיהם מסיבת עסק התורה, הם אז כמו היוצא לדרך, דהיינו בזיווג עליון. ובליל שבת דומים לחוזרים לבית, שפוקדים את נשותיהם, וממשיכים נשמה עליונה מזיווג הקב"ה ושכינתו.

230. עדי"ז הוא, מי שאשתו בימי טומאה שלה, ושומר מצוות נידה כראוי, כל אותם הימים, זיווג עליון מתחבר בו, כדי שיהיה זכר ונקבה. כיוון שנטהרה אשתו, צריך לשמחה בשמחת מצווה בשמחה עליונה. וכל הטעמים עולים בקנה אחד וכל בני האמונה צריכים לכוון ליבם ורצונם בזה.

231. והאם שבחו של האדם היוצא לדרך, אינו חשוב יותר מכאשר הוא בביתו, משום זיווג העליון המזדווג עימו, בהיותו בדרך? בעת שאדם בביתו, עיקר הבית הוא אשתו, משום שהשכינה אינה מסתלקת מביתו בזכות אשתו. כמ"ש, ויביאָה יצחק האוהלה שרה אימו. שחזר ונדלק הנר, כמו שהיה בזמן שרה אימו, משום שהשכינה באה לבית בזכות רבקה. הרי שהשכינה שורה בבית בזכות אשתו.

232. כי אמא עליונה, בינה, אינה נמצאת אצל הזכר, ז"א, אלא בעת שהבית ניתקן. והתחברו זכר ונוקבא, זו"ן. אז אמא עליונה משפיעה ברכות לברך את זו"ן. כעין זה, אמא תחתונה, השכינה, אינה נמצאת אצל הזכר, באדם למטה, אלא בשעה שניתקן הבית, והזכר בא אצלה לנוקבא והתחברו יחד. אז אמא תחתונה, השכינה, משפיעה ברכות לברך אותם באותו אופן.

233. וע"כ בב' נוקבאות מתעטר הזכר בביתו, כעין ז"א של מעלה. כמ"ש, עד תאנות גבעות עולם. הע"ד הזה, שהוא מוחין של העדן העליון, תאוותם של גבעות עולם בו, שהם ב' הנוקבאות, הנקראות גבעות עולם:

224. והאם מי שיצא לדרך, שאינו נמצא אז בזכר ונקבה, השכינה מסתלקת ממנו? כל מי שיוצא לדרך, יסדר תפילתו לפני הקב"ה, טרם שיוצא לדרך, כדי להמשיך על עצמו שכינה בעודו בבית, כל עוד שנמצא בזכר ונקבה. כיוון שסידר תפילתו ותשבחותיו, והשכינה שורה עליו, ייצא לדרך, שהרי השכינה התחברה עימו, כדי שיימצא זכר ונקבה בעיר, בביתו. וזכר ונקבה בשדה, ביציאתו לדרך. כי השכינה התחברה עימו. וכתוב, צדק לפניו יהלך. השכינה הנקראת צדק. ואז, ויִשֶׁם לדרך פעמיו.

225. כל זמן שהאדם שוהה בדרך, צריך לשמור מעשיו שלא יחטא, כדי שזיווג העליון לא יסתלק ממנו, השכינה, ויישאר פגום, כי לא יהיה זכר ונקבה. גם בעיר צריך לשמור מעשיו, כשנוקבא שלו עימו. ומכ"ש כשהוא בדרך, אשר זיווג עליון, השכינה, התחברה בו. ולא עוד, אלא שזיווג העליון, השכינה, שומרת עליו בדרך, ואינה עוזבת אותו עד שיחזור לביתו. ולפיכך ודאי צריך לשמור מעשיו, שלא יגרום הסתלקות השכינה ממנו.

226. וכשבא לביתו, צריך לשמח את אשתו, משום שאשתו גרמה לו זיווג העליון ההוא. כי ע"י תפילת הדרך, שהתפלל בעודו בביתו, שהיה בשלמות, משום שהיה שרוי בזכר ונוקבא, זכה לזיווג העליון בדרך. הרי שאשתו גרמה לו זיווג העליון שבדרך, השראת השכינה. כיוון שבא אצלה, צריך לשמח אותה מב' טעמים. טעם אחד, משום שמחת הזיווג, כי הזיווג ההוא שמחה של מצווה. ושמחת המצווה היא שמחת השכינה.

227. ולא עוד, אלא שמרבה שלום בבית סתם, כמ"ש, וידעת כי שלום אוהלך ופקדתך נוך ולא תחטא. ואם אינו פוקד לאשתו, זהו חטא, משום שגורע כבוד זיווג העליון. כלומר, השכינה שהזדווגה בו בדרך, שאשתו גרמה לו. ואם אינו מכיר טובה לה', הרי הוא מגלה דעתו, שזיווג העליון אינו חשוב לו וגורע כבודו.

228. טעם שני, למה שצריך לשמח את אשתו. שאם אשתו מתעברת מאותו הזיווג, הרי זיווג העליון משפיע בה נשמה קדושה. כי ברית של זיווג העליון המשפיע את הנשמה, הוא ברית של הקב"ה. ונמצא, שבפקידה זו שפוקד את אשתו, גורם זיווג הקב"ה ושכינתו. וע"כ צריך לכוון בשמחה זו, כמו שצריכים לכוון בזיווג של שבת, שהוא זיווג של חכמים. כלומר, שקדושת הזיווג הזה בביאתו מן הדרך, שווה לקדושת הזיווג של ליל שבת.

וע"כ כתוב, וידעת כי שלום אוהלך, שהרי השכינה באה עימך ושורה בביתך. וע"כ, ופקדת

אישה, אליו תאוות גבעות עולם, ומתעטר בבי נוקבאות, הנקראות גבעות עולם, אחת עליונה, השכינה, ואחת תחתונה, אשתו. העליונה, השכינה, להשפיע לו ברכות. התחתונה, אשתו, להיזון ממנו ולהתחבר בו.

235. כשהוא יוצא לדרך אינו כן, שאינו מתעטר בבי נוקבאות, אלא אמא עליונה, השכינה, מתחברת עימו בהיותו בדרך, והתחתונה, אשתו, נשארת בבית. כשהוא חוזר לביתו, צריך שוב להתעטר בבי נוקבאות. הרי שהיושב בביתו חשוב הרבה יותר מהיוצא לדרך. כי היושב בביתו מתעטר בבי נוקבאות, כמ"ש, עד תאוות גבעות עולם. משא"כ היוצא לדרך, אין לו אלא נוקבא העליונה לבדה.

א. נוקבא עליונה, בינה, חושקת לתקן את הזכר, ולעטר אותו במוחין דג"ר, ולברכו בחסדים.

ב. נוקבא תחתונה, חושקת להתחבר בזכר ולהיזון ממנו, מהמוחין של הע"ד. כלומר, בגלל שנוקבא תחתונה חושקת לזכר, לקבל המוחין דע"ד. ע"כ נוקבא עליונה, אמא, חושקת להשפיע לזכר המוחין הללו. וע"כ הזכר מתעטר ע"י ב' נוקבאות. כי לולא נוקבא תחתונה, הצריכה למוחין דע"ד, מוחין דחכמה, לא הייתה אמא עליונה משפיעה המוחין הללו לזכר, כי הזכר אינו צריך להם, אלא לחסדים מכוסים.

234. וכמו שהתבאר בזכר של מעלה, הוא ג"כ בזכר של מטה, באדם בעוה"ז. כשהזכר נושא

קול ודיבור

בנוקבא. שנוקבא הפנימית, אמא, משפיעה לו המוחין והברכות. והנוקבא החיצונית, נוקבא שלו, מקבלת ממנו המוחין והברכות.

239. שניים אינם נשמעים לחוץ, שהם חסדים מכוסים. ושניים נשמעים לחוץ, בחסדים מגולים בהארית חכמה. שניים שאינם נשמעים כלל, חכמה עליונה סתומה, א"א, העומד ומלוּבש במחשבה, אבא עליונה, שאינו מתגלה בדיבור, ואפילו בקול אינו נשמע. אח"כ יוצא ומתגלה מעט בלחש שאינו נשמע, בהברת אות ה', אותו שנקרא קול גדול, קול דק ויוצא בלחש, אמא עילאה. ושניים אלו, או"א, אינם נשמעים.

240. שניים שנשמעים, הם יוצאים מהשניים שאינם נשמעים, והם קול של יעקב, ז"א, והדיבור המתייחד עימו, הנוקבא דז"א. קול גדול זה, שהוא בלחש ואינו נשמע, בינה, בית לחכמה עילאה, אבא. כי כל נקבה נקראת בית. וע"כ נקראת הבינה, נקבה, בית. ודיבור זה האחרון, הנוקבא דז"א, בית לקול יעקב, התורה, ז"א. וע"כ התורה מתחילה עם ב', בראשית.

241. בראשית ברא אלקים. כמ"ש, ויבן ה' אלקים את הצלע. כלומר, שכאן מרומז בניין הנוקבא ע"י או"א.

את השמיים, זו"ן הגדולים, כמ"ש, ויביאה אל האדם.

ואת הארץ, זו"ן הקטנים, כמ"ש, עצם מעצמי.

ברא, לשון סתום, שהוא אש"ר, שיצא מראשית. כלומר, הורדת אותיות אל"ה דבינה לתוך הזו"ן, שנשארה הבינה בוי"ק, אותיות מ"י. ואח"כ חזרו והעלו אותיות אל"ה אליהם, וחזרה והשיגה ג"ר, ונשלם השם אלקים, שזה, בראשית ברא אלקים. ועם אותיות אל"ה, שהבינה מעלה,

236. התורה, ז"א, עמדת בין שני בתים, בין ב' נוקבאות, כי נוקבא נקראת בית, כמ"ש, והיה למקדש לשני בתי ישראל. בית אחד סתום העליון, אמא עליונה, בינה. ובית אחד מגולה יותר. סתום העליון, בינה, קול גדול, שכתוב עליו, קול גדול ולא יסף.

237. הקול הזה, הוא פנימי, שאינו נשמע ואינו מתגלה. אינו נשמע, בקול. אינו מתגלה, בדיבור. וזהו כשחיבור של חך וגרון מוציא אות ה' בלחש, שאין בה שום קול, והזיווג הזה נובע תמיד ואינו נפסק. והוא קול דק פנימי, שאינו נשמע לעולם.

כשיש הארת חכמה במוחין, היוצאים ונולדים מזיווג, הם נשמעים לחוץ, ומתגלים ע"י זיווג קול ודיבור. אבל בשעה שמוחין הם חסדים מכוסים ונעלמים מהארית חכמה, הם אינם נשמעים לחוץ ואינם מתגלים. הזיווג דאו"א עילאין הוא ע"י חך וגרון דא"א, שאבא חך ואמא גרון. ולפי שאו"א תמיד בחסדים מכוסים, כמ"ש, כי חפץ חסד הוא, נבחן זיווגם בה' בחשאי, כמו הביטוי של אות ה', היוצאת מזיווג חך וגרון, שאינה נשמעת לחוץ. וקול זה של אות ה' הוא אמא, נוקבא עליונה דז"א, המקבלת מאבא. ועליה כתוב, קול גדול ולא יסף. כי זיווג דאו"א הוא זיווג תמידי, שאינו נפסק לעולם. וע"כ הוא גדול.

238. מאו"א, שהם קול גדול, יוצאת התורה, קול יעקב, ז"א. וקול זה, הנשמע, יוצא מקול, שאינו נשמע, מאו"א. ואח"כ מזדווג עימו הדיבור, הנוקבא, ויוצא הדיבור ומתגלה לחוץ, מכוחו ועוזו של קול יעקב. וקול יעקב, התורה, ז"א, נאחז בין שתי נקבות. אחוז בפנימית שאינה נשמעת, באמא, ואחוז בחוץ שהיא נשמעת,

הגדולה של השמיים, ז"א, עליה כתוב, ויביאה אל האדם, שהכשיר אותה לקבלת חסדים.

ע"ס כח"ב תו"מ נקראים: מוחא עצמות גידים בשר עור. עצמות חכמה. ואת הארץ, הרומז על הנוקבא הקטנה שלמטה מחזה, שהיא לבדה נתקנה לקבלת חכמה. עליה נאמר, עצם מעצמי, שפירושו, שמקבלת חכמה. ודאי זאת היא ארץ החיים, שהנוקבא הקטנה, המרומזת בכתוב, ואת הארץ, נקראת ארץ החיים. כי אור החכמה נקרא אור חיה, וע"כ הנוקבא, בעת שיש לה אור החכמה, נקראת ארץ החיים. וכתוב, החכמה תחייה בעליה.

עולים גם זו"ן, להיותם דבוקים עליהם, והם משיגים שם המוחין דבינה. הרי שבניין הנוקבא, ע"י עלייתה לאו"א, בינה, בבראשית ברא אלקים, שבמילים הללו מרומז עליות זו"ן לאו"א, והשגת הבניין מהם, המוחין. וע"כ, בראשית ברא אלקים, הוא כמ"ש, ויבן ה' אלקים את הצלע.

ויביאה אל האדם, שהוא תיקון המסך בנוקבא, להכשירה לקבל חסדים מז"א. הכתוב, ויביאה, חל על הנוקבא הגדולה, שמחזה ולמעלה דז"א, המרומזת במילה אַת, שבכתוב, את השמיים. כלומר, שמילה את, שהיא נוקבא

נאום ה' לאדוני

שבה, הנקראת עוה"ז.

ומשום שהיא עתה משמאל לבד, אין לה קיום, מוחין שלמים. עתה, ב- 6000 שנה, עד הזמן של אלף השביעי. כי ביום ההוא לבדו הנוקבא נקשרת בימין, בחסדים, ואז תהיה הנוקבא ממוזגת בין ימין ושמאל בקיום שלם, במוחין שלמים, ויהיו אז שמיים חדשים וארץ חדשה. ואז לא תסור עוד משם לעולם, כי תהיה ממוזגת בימין ובשמאל לנצחיות.

245. אם רק באלף השביעי תתקשר הנוקבא בימין, במה נפרש הכתוב, שב לימיני, שהמשמעות הוא ב-6000 שנה, ולא דווקא באלף השביעי? אלא, שב לימיני, הוא רק לזמן מסוים. כי כתוב, עד אשית אויבך הדום לרגליך. אבל לא תמיד. אבל באלף השביעי לא תסור עוד משם לעולם, שכתוב עליה אז, כי ימין ושמאל תפרוצי, שתכלול אז את עצמה בקו ימין ובקו שמאל, ויהיו בה הכול אחד.

246. הכתוב, את השמיים, מורה על שכינה עליונה, הנוקבא שמחזה ולמעלה דז"א. הכתוב, ואת הארץ, זוהי שכינה תחתונה, הנוקבא שמחזה ולמטה דז"א, בהתחברות זכר ונוקבא כאחד, שנוקבא עליונה מחוברת בזכר, ז"א הגדול, וגם נוקבא תחתונה מחוברת בזכר, ז"א הקטן.

242. נאום ה' לאדוני, שב לימיני עד אַשית אויבך, הדום לרגליך. נאום ה' לאדוני, המדרגה העליונה, ז"א, אומרת למדרגה התחתונה, הנוקבא, שב לימיני, ליחד מערב, הנוקבא, השמאל, בדרום, חסד, ימין דז"א, כדי לשבור כוחם של האומות עובדי עבודה זרה. כמ"ש, עד אשית אויבך הדום לרגליך.

נאום ה', יעקב, ז"א, לאדוני, ארון הברית אדון כל הארץ, הנוקבא. הנוקבא, חכמה בעיקרה, שעליה כתוב, ועצם מעצמי. וכל עוד שאין לה חסדים, להתלבש בהם, יכולים החיצוניים לאחוז בה. ע"כ אומר אליה ז"א, שב לימיני, לקבל חסדים מספירת החסד, ימין דז"א, ואז תוכל להכניע כל כוחות הדין.

243. נאום ה', יובל, בינה. לאדוני, שמיטה, הנוקבא, שכתוב בה, אהבתי את אדוני. היובל אומר לשמיטה, שב לימיני, כי ימין, חסדים, שורה ביובל, בבינה. ושמיטה, הנוקבא, צריכה להתקשר בימין.

244. שמיטה, הנוקבא, לא נקשרה בקיום שלם בימין ובשמאל, מיום מציאותה. כאשר הנוקבא רוצה להתקשר בימין ובשמאל, פושט ז"א את זרוע השמאל שלו לנגדה, שמשפיע לה תחילה המוחין שבנקודת השורוק, שמאל בלי ימין, ואז ברא העוה"ז, הנוקבא מבחינת השמאל

שלהבת העולה

[שלהובא דטלקא]

כולכם היום. הרי שאפשר להידבק בו. כי ה' אלקיך אש אוכלה אש הוא, שאוכלת אותה ומשמדה אותה. משום שיש אש חזקה יותר מאש רגילה.

247. ב' כתובים נאמרו: אחד, כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא. שהמשמעות, שאי אפשר להידבק בו, כמו שאי אפשר להידבק באש. והכתוב השני, ואתם הדבקים בה' אלקיכם, חיים

ואז נעשה ז"א לאור נקודת החולם, כאו"א, והנוקבא לאור נקודת השורוק, כמו ישו"ת. ואינם יכולים להזדווג זה בזה, עד שיוצאת קומת חסדים על מסך דבחינה א', המכריע על ב' הנקודות, כמו בבינה.

אמנם כאן נמצא המסך דחיריק בנשמות ישראל. כי כמו שאותיות אל"ה דינה מעלים אליהם את הזו"ן, והמסך שלהם משמש לקו המכריע שבבינה, כך אותיות אל"ה דזו"ן, מעלים אליהם את נשמות ישראל, והמסך שלהם משמש לקו המכריע בזו"ן. הרי שהדבר הגס, הגורם שהנוקבא, נקודת השורוק ושמאל, תתחבר עם הז"א, החולם, הוא כוח המסך שבנשמות ישראל. ואין לו התעוררות לאור התכלת הזה, להידלק ולהתחבר באור הלבן, אלא ע"י ישראל, מטעם שהם הנושא למסך דחיריק, שזולתו אין ייחוד בין ז"א ונוקבא.

254. ואור התכלת שבנר, אוכל תמיד ומכלה לאותו הדבר הגס שתיקנו לו, הפתילה. כי בכל מה שאור התכלת מתדבק בו מלמטה, ושורה עליו, הוא מכלה אותו ושורף אותו. משום שדרכו הוא לכלות ולאכול, כי בו תלויים הכיליון של הכול והמוות של הכול. כי אור התכלת הוא הנוקבא, עצה"ד, שמוות והשמדה נמשכים ממנה.

255. ואותו אור לבן, השורה על אור תכלת, אינו אוכל ואינו משחית לעולם, ואורו אינו משתנה לשום צבע. כי אור לבן אור החסדים, שאינו משתנה ואינו מתעבה לעולם. גם אין בו שום אחיזה לדינים, וע"כ אינו שורף ואינו מכלה לעולם.

וע"כ אמר משה, כי ה' אלקיך הוא אש אוכלת. כי ודאי הוא אש אוכלת, ששורף ומכלה כל מה ששורה תחתיו. וע"כ אמר משה, ה' אלקיך אש אוכלת הוא. ולא אמר, ה' אלקינו. משום שמה היה מרכבה לאור הלבן שלמעלה, שאינו שורף ואינו מכלה, מטעם שאין בו אחיזה לדינים.

256. אין התעוררות לאור התכלת, להידלק ולהתחבר באור הלבן, כי אם ע"י ישראל, שהם מתדבקים בו מתחתיו, כמו הפתילה, המתדבקות באור התכלת מתחתיו.

257. אע"פ שדרכו של אור תכלת שחור, לכלות כל שמתדבק בו מתחתיו, עכ"ז ישראל נדבקים בו מתחתיו ונמצאים בחיים. וכמ"ש, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום. בה' אלקיכם, בנוקבא. ולא כתוב, בה' אלקינו, בז"א. כי משה מרכבה אליו, שאמר להם, ואתם הדבקים באותו אור התכלת והשחור, השורף והמכלה כל מה שמדבק בו מתחתיו. ועכ"ז, אתם דבקים בו, ואתם חיים,

248. כל הרוצה לדעת חכמת הייחוד הקדוש, יסתכל בשלהבת העולה מתוך הגחלת או העולה מן הנר הדלוק, כי השלהבת אינו עולה, אלא כשנאחז בדבר עב.

249. בשלהבת העולה, יש ב' אורות. אחד, הוא אור הלבן המאיר. ואחד, הוא האור, שאור הלבן נאחז בו, והוא אור שחור או תכלת. אור הלבן שמאיר, הוא למעלה, והאור עולה בדרך יושר, ומתחתיו, אור התכלת או השחור, שהוא כיסא לאור הלבן.

250. ואותו אור הלבן המאיר, שורה על אור התכלת, ונאחזים ומתייחדים זה בזה, להיות אחד לגמרי. ואותו אור השחור או מראה התכלת, שלמטה ממנו, הוא כיסא הכבוד לאור הלבן, וע"כ מראהו תכלת, להיותו כיסא הכבוד, וכיסא הכבוד דומה לתכלת.

251. וכיסא זה של אור תכלת או שחור, נאחז להידלק בדבר אחר, שהוא תחתיו, המעורר אותו להיאחז באור הלבן.

252. ואור התכלת ושחור, חוזר לפעמים להיות אדום. ואור הלבן שעליו, אינו משתנה לעולם ותמיד לבן. אבל התכלת משתנה לצבעים אלו, שלפעמים תכלת או שחור ולפעמים אדום.

253. אור התכלת נאחז בשני צדדים, למעלה באור הלבן ולמטה בדבר הגס שמתחתיו, בפתילה, שמתוקן בעדו, להאיר ולהיאחז בו, כי הפתילה נותנת לו אחיזה, שע"י זה מתדבק באור הלבן המאיר.

ביאור הדברים. אור הלבן אור החסדים, אור ז"א, יה"ו דהוי"ה. ואור התכלת או השחור, אור הנוקבא, ה"ת דהוי"ה. אור הלבן המאיר, אור נקודת החולם, אור החסדים, קו ימין, אור או"א עילאין. אור תכלת או שחור, אור נקודת השורוק, אור החכמה וקו שמאל, אור ישו"ת. ונדע שב' הקווים ימין ושמאל, הנמשכים מב' הנקודות חולם ושורוק, במחלוקת, ואינם יכולים להאיר, עד שיוצאת קומת חסדים על המסך דנקודת החיריק, מסך דז"א, דבחינה א', ונעשה לקו אמצעי, המכריע על ב' הקווים ימין ושמאל, ונכללים זה מזה, והשמאל מקבל הארת חסדים מימין, והימין מקבל הארת החכמה משמאל.

וכוח המסך הזה שבנקודת החיריק, נבחן לדבר גס המדליק לאור התכלת, קו שמאל, ומחברו עם אור הלבן המאיר, קו ימין. ולולא הדבר הגס הזה, היו ב' הקווים ימין ושמאל נשארים במחלוקת ולא היו מאירים. ואלו ג' הנקודות יוצאים בתחילה בבינה, כשלושה יוצאים מאחד. ואח"כ הם יוצאים ג"כ בזו"ן, כי אחד זוכה בשלושתם. ובעת שזו"ן מקבלים מוחין הללו בשלמות, הם מלבישים על או"א וישו"ת.

בחיבור אחד וייחוד אחד. כי אור תכלת מתדבק באור הלבן, והוא אחד. איך הם אחד? אור התכלת, הנוקבא, מתחבר עם אור הלבן, ז"א, ונעשו שניהם אחד.

וכן אור התכלת אוכל ושורף מתחתיו חלבים ועולות, שמשמע, שאינו אוכל ושורף מתחתיו, אלא דווקא כשעולה לאור הלבן. ונמצא שהכול העשן ואור התכלת, נקשר ומתחבר באור הלבן. ואז נמשך השלום בכל העולמות, והכול נקשר בייחוד אחד.

265. ואחר שאור התכלת גמר לשרוף ולכלות הכול מתחתיו, באים ומתדבקים בו אז כוהנים ולוויים וישראלים. בחדווה של שירים, הלוויים המשוררים. בכוונת הלב, הכוהנים. בתפילה, ישראל. והנר, השכינה, דולק עליהם ומאיר. ומתדבקים האורות כאחד, והעולמות מאירים, והעליונים ותחתונים מתברכים.

266. אז נאמר על ישראל, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום. ואתם, ו', להוסיף על מעלת החלבים והעולות. כי החלבים והעולות, המתדבקים באור התכלת, ונאכלים ונשרפים. ואתם מתדבקים באור התכלת שחור, השורף ואוכל, ואתם חיים. כמ"ש, חיים כולכם היום. והוספה זו מרומזת באות ו' של המילה, ואתם.

267. כל הצבעים הנראים בחלום, סימן טוב הם, לבד מצבע התכלת, שאוכל ומכלה תמיד, והוא האילן שבו המוות, הנוקבא, עצה"ד טו"ר, השורה על עולם התחתון, העוה"ז. ומשום שהכול שורה מתחתיו, הוא אוכל ומכלה אותם.

268. הנוקבא דז"א שורה ג"כ בשמיים ממעל, בעולם האצילות, וכמה צבאות בבי"ע מתפשטים מהנוקבא, והם חיים וקיימים. ואיך נאמר, שאור התכלת, הנוקבא דז"א, אוכל ומכלה כל מה שמתחתיה? כל אותם הצבאות של מעלה, בגי' עולמות בי"ע שלמעלה מהעוה"ז, נכללים באור התכלת עצמו, ואינם מתחתיו. אבל התחתונים מעוה"ז, אינם נכללים באור התכלת עצמו, כי הם הדבר הגס, שהעולם עומד ושורה עליו, שנאחז בו ומתקיים על ידו, כמו האור בפתילה, וזולתו לא היה העולם מתקיים. וע"כ, אוכל ומכלה אותם. ואין לך דבר למטה, בעולם התחתון, שלא יכלה אותו, משום שאור התכלת מכלה כל מה שמתחתיו.

כמ"ש, חיים כולכם היום. כי אור התכלת לא שרף ולא כילה אתכם.

258. ועל אור הלבן שורה למעלה אור סתום המקיף אותו, ויש כאן סוד עליון, שרומז על אור עליון המקיף על ז"א, שהוא אור הלבן, שבו אין השגה תפיסה כלל. ותמצא הכול, אור התכלת והלבן, ואור הסתום המקיף, בשלהבת העולה מהנר, וחכמות העליונים מרומזות בו.

259. סוד החכמה בייחוד הקדוש, ה"ת של השם הקדוש, הנוקבא, היא אור התכלת והשחור, המתחברת ביה"ו, ז"א, אור הלבן המאיר.

260. לפעמים אור התכלת הוא אות ד', ולפעמים הוא אות ה'. בעת שישראל אינם דבקים בה למטה, להדליק אותה ולחבר אותה באור הלבן, היא נבחנת לאות ד'. ובעת שישראל מעוררים אותה, שמעלים מ"ן להתחבר עם אור הלבן, אז נקראת ה'.

261. כי יהיה נֶעֱךָ בתולה. וכתוב במסורה, נער, בלי ה', משום שלא התחברה בזכר. ובכל מקום שאין זכר ונקבה, אין שם ה'. וע"כ כתוב, נער, בלי ה', והה' עלתה משם, ונשארת הנוקבא אז באות ד', המורה דלות ועניות.

262. כשמתחברת באור הלבן המאיר, היא נקראת ה'. כי אז הכול מחובר כאחד, הנוקבא מתדבקת באור הלבן, וישראל מתדבקים בה, ועומדים מתחתיה להדליק אותה, ע"י המ"ן שמעלים אותיות אל"ה, ואז הכול אחד. כי ז"א והנוקבא התחברו. וישראל המעלים מ"ן אל הנוקבא, להדליק אותה, ולחברה עם הז"א, שלולא המ"ן שלהם, לא הייתה מתחברת, נמצאים מתחברים גם הם בהם. כי כל השיעור שהתחתון גורם בעליון, זוכה בו גם הוא, ואז נעשו הקב"ה ושכינתו וישראל אחד.

263. וזה עניין הקורבן. העשן העולה מהמערכה, מעורר את אור התכלת להידלק. וכשנדלק, מתחבר באור הלבן. והנר, השכינה, דולק בייחוד אחד, שמתדבקת באור הלבן ובעשן, ונעשו שלושתם אחד.

264. ומשום שדרכו של אור תכלת זה, לכלות ולשרוף כל מה שמתדבק מתחתיו, כאשר נמצא עת רצון והנר דולק בייחוד אחד, אז כתוב, ותיפול אש ה' ותאכל את העולה. ואז, כאשר נשרף הכול מתחתיו, נודע שהנר, השכינה, דולק

במ"ה (45) צבעים ומיני אורות נחלק העולם

[במ"ה גווני זיני נהורין אתפליג עלמא]

והנוקבא נקראת מ"ה. מ"י, קצה השמיים למעלה, ומ"ה, קצה השמיים למטה. הנוקבא

269. במ"ה (45) צבעים ומיני אורות נחלק העולם, הנוקבא דז"א. הבינה נקראת מ"י (50),

ודע שמטרת המאמר שלפנינו היא לבאר בדיוק, מקום חטאו של אדה"ר בעצה"ד, ועניין פיתוי הנחש מה הוא. ולפיכך מציין בתחילת המאמר בדרך כלל מקום חסרונה של המלכות, החיסרון של חצי פרצוף התחתון של מלכות שלה, שאין לה אלא רק מ"ה צבעים ומיני אורות. ואח"ז מבאר, שז"א יש לו נ' בחינות אורות בשלמות. כי יש לו חמישה פרצופים כח"ב תו"מ בשלמות, שאפילו פרצוף המלכות שלו יש לה ע"ס, שיש לו מלכות דב' צדדים, צד של רחמים שמחזה ולמעלה וצד של דין שמחזה ולמטה.

ואח"ז מבאר פרטי בניין הנוקבא, וסדרי זיווגה עם ז"א, ומציין בכל פרט את התוצאות, המגיעות מכוח החיסרון של מדה"ד של פרצוף המלכות שלה. שמזה בא לבאר מקום החטא של עצה"ד.

שבע ספירות מתחלקים לשבעה תהומות, כל אחד היכה בתהום שלו. ז"א מכונה בשם שבעה או ז"ת, חג"ת נהי"מ, כי אפילו בעת גדלות, שמשגיג חב"ד, אינם ג"ר אמיתיים, אלא חג"ת שלו נעשו לחב"ד. ונמצא בגדלות, שיש לו ע"ס, עוד אין בו יותר משבע ספירות חג"ת נהי"מ, אלא חג"ת נעשו לחב"ד, ונהי"י לחג"ת, ובאו לו נהי"י חדשים, והם ע"ס.

גם נודע, שדרך יציאת כל מדרגה היא, שאור העליון, הכולל ט"ס, מכה על המסך שבמלכות ומעלה או"ח המלביש את אור העליון מלמטה למעלה, ואלו נבחנים לע"ס דראש המדרגה. ואח"כ מתהפך המסך שבמלכות, והע"ס של או"י ואו"ח שבראש מתפשטים מלמעלה למטה אל הגוף.

שבע ספירות, חג"ת נהי"מ דז"א, מתחלקים לשבעה תהומות, כי נכללים זה מזה, ויוצאים ז' פרצופים חג"ת נהי"מ, שיש בכל אחד מהם שבע ספירות חג"ת נהי"מ. ונמצא, שיש בכל פרצוף מלכות, הנקראת תהום. ומהם שבע מלכויות, המכונות שבעה תהומות. כל אחד מכה בתהום שלו, במלכות, ומעלים ע"ס דאו"ח, ומלבישים ע"ס דיושר. והם הנקראים ע"ס דראש.

ואח"ז, האבנים, המסכים שבשבע המלכויות, מתהפכים בתוך המלכות, שמתהפכים להאיר מלמעלה למטה, ונכנס האור באלו האבנים, המסכים, ונוקב אותן, והמים יוצאים דרך הנקבים. והתהפכות האור, להאיר מלמעלה למטה, נבחן כמו שהאור נוקב את המסך, המעכב עליו שלא יתפשט למטה, והמים יורדים ושוקעים כל אחד על תהום שלו.

התהום של כל אחד, שהיא המלכות, מתפשט ממנה ובה לע"ס מלמעלה למטה. והמים, שהם האור, יורדים ושוקעים בהם, עד שבאים למלכות

נקראת מ"ה, להורות שחסרים לה חמישה שערים האחרונים מנ' (50) שערי בינה, ואין לה אלא מ"ה שערים.

נ' שערי בינה, הם חמש ספירות כח"ב תו"מ, שכל אחת מהן כלולה מעשר, שהם חמישה פרצופים שלמים, המלבישים זה על זה. אבל הנוקבא, אין לה אלא רק חציה של פרצוף המלכות שלה, מחזה ולמעלה. וחצי פרצוף התחתון של המלכות, מחזה ולמטה, אין לה. ונבחן, שיש לה ארבעים שערים מדי הפרצופים, כח"ב ות"ת, וחמישה שערים מפרצוף המלכות, שמחזה ולמעלה, והם ביחד רק מ"ה בלבד, כי חסר לה חצי פרצוף התחתון של המלכות.

גם נודע, שד"ס חו"ב תו"מ, הם ד' צבעים, לבן אדום ירוק שחור. ובמ"ה צבעים ומיני אורות נחלק העולם, הנוקבא. כי חסרים לה חמישה צבעים תחתונים. ונאמר, מיני אורות, משום שגם עשרה כתרים נכללים במ"ה אורות הללו, והכתר הוא למעלה מכל צבע, ועל הכתרים שבהם נאמר, מיני אורות, כי אינם בכלל צבעים.

והרי נאמר, שמ"ט (49) שערים בנוקבא, ורק שער א', מלכות דמלכות, חסר לה. ולמה כאן נאמר, שאין לה אלא רק מ"ה צבעים ומיני אורות, וה' בחינות חסרות לה? כי ב' בחינות עיקריות במלכות, ט"ר שבה והמלכות שבה. ט"ר נבחנות למדה"ר, להיותן באות מהתכללות העליונים ממנה, ואינן שלה. אבל המלכות שבה נבחנת למדה"ד, להיותה בחינתה עצמה, שמדה"ד שורה עליה מצ"א. והפרסא שבחזה של כל פרצוף, היא עליית המלכות מסיום הפרצוף לחזה שבו. ולפיכך כל חציו התחתון של הפרצוף נבחן לבחינת מלכות שלו, כי המלכות שבפרסא שולטת עליו.

ולפי זה נמצא, שמחזה ולמטה של פרצוף מלכות שבה, אפשר לחשב אותו לחמש ספירות תחתוניות שבה, ב' שלישים ת"ת ונהי"מ. וע"כ נאמר כאן, שחסרים לה חמישה צבעי אורות. ואפשר לחשבם לספירה אחת. כי המלכות דמלכות כבר שולטת במקום הפרסא שבחזה, וכל חמש ספירות הללו כאחת הן.

וע"כ נאמר שם, שחסר לה רק שער אחד. והנה התבאר שבפרצוף המלכות אין שם אלא מ"ה אורות, מחמישה פרצופים כח"ב תו"מ שבה, המלבישים זה על זה. מטעם שבפרצוף החמישי שלה חסר מדה"ד, שהם חמש ספירות תנהי"מ שמחזה ולמטה, ואין שם אלא מבחינת מדה"ר שלו, שמחזה ולמעלה. אבל לבינה יש נ' שערים. כי גם מחזה ולמטה דפרצוף החמישי שלה נבחן ג"כ למדה"ר, כי הבינה כולה רחמים, וכן ז"א, כי מדה"ד דצ"א לא היה אלא במלכות.

אבל בחו"ג תו"מ דז"א, אין שם אלא חסדים ובנוקבא יש רק הארת חכמה, הנמשכת מבינה, שחזרה להיות חכמה ע"י עלייתה לא"א, ואינה חכמה ממש, כמו בג"ר.

ונודע שהעליון כולל בתוכו את כל התחתונים ממנו, להיותם עוברים על ידו ומושפעים לתחתונים. וכיוון שעברו דרכו, נשארים בו, כי אין היעדר ברוחני. וע"כ נמצאים שורשי כל תחתון בעליון ממנו. ולפיכך נבחנות כל אחד מג"ר, שיש בו ע"ס שלמות, כח"ב חג"ת נהי"מ. כח"ב יש להם מעצמם, כי ד' בחינות שלהם הם חו"ב תו"מ. וחג"ת יש בהם מד' בחינות חו"ג תו"מ דז"א. ונהי"מ מד' בחינות חו"ב תו"מ של הנוקבא.

אבל ז"א כבר חסר כח"ב. כי ד' בחינותיו חו"ג תו"מ, הנקראות חג"ת. אלא להיותו כולל את הנוקבא, הרי יש לו ג"כ נהי"מ דנוקבא, וע"כ נבחן לשבע ספירות חג"ת נהי"מ.

אבל הנוקבא כבר חסרה החסדים המרובים שבחג"ת, כי חו"ג דז"א התמעטו אצלה לנו"ה, וע"כ אין בה אלא נהי"מ בלבד, שנקרא משום זה ד', להורות שאין בה אלא ד"ס נהי"מ, וחסרה ו"ס ראשונות כח"ב חג"ת. ולפיכך ז"א במספר שבעה, והנוקבא במספר ארבע.

271. ואוחזים כל שבע הספירות דז"א בשבע מלכויות שלהם, כי כל אחת כלולה משבע. וע"כ יש בכל אחת מהם ספירת המלכות. ושבע מלכויות הללו נבחנות לקו שמאל דז"א. והן כורים בחושך את התהום, שהיא הנוקבא דז"א.

כלומר, שממשיכים אליה הארת השמאל מנקודת השורוק שבאמא, שהיא חושך. ובה נחקה הנוקבא בחושך דאמא. כמ"ש, ב'אר ח'פ'רוק ש'ירים פ'רוק, שראשי תיבות של המילים הללו אותיות בחש"ך. כי באר, הנוקבא, חפרוה שרים, חג"ת דז"א, המכונים שרים, ונבחנים לשבע ספירות. והמשכת החושך דאמא היא החפירה והחקיקה של ז"א. וחשכות הללו התערבו בכל ספירות הנוקבא.

והמים עולים מלמטה למעלה, כלומר אור החסדים, הנקרא מים, קו ימין, מאיר תחילה מלמטה למעלה בנקודת החולם. ואח"כ יורדים החסדים לקו שמאל, ומתחברים שם באורות דשמאל, באור החכמה שבנקודת השורוק. ואע"פ שאור זה הוא חושך שם, אבל הוא מטעם, שאין החכמה יכולה להאיר בלי לבוש החסדים. ונמצא עתה, בעת שהחסדים יורדים לקו שמאל, חוזר ומתעורר שם הארת החכמה, ומתגלגלים זה בזה. ומתערבים ביחד, אורות וחשכות ומים, ונעשה מהם האורות שאינם נראים, שהם חשוכים. כלומר, שמההתכללות הזו של האורות והחשכות

שלהם, ומסתיים האור שם. והמסך מכסה לבי צדדים של התהום, המלכות, לצד החסד של המלכות, שמחזה ולמעלה שלה, ולצד של מדה"ד של המלכות, שמחזה ולמטה שלה. וע"כ יש לז"א נ' מיני אורות, אבל הנוקבא חסרה מצד מדה"ד שלה, ואין לה אלא צד אחד, החסד, שמחזה ולמעלה. וע"כ אין לה אלא מ"ה מיני אורות. והתבאר סדר אצילות של ז"א, שהוא בבי' צדדים של המלכות.

270. עתה מביא סדר אצילות הנוקבא, שהוא על צד אחד. המים יוצאים דרך הנקבים שבאבנים דז"א, שהאורות מאירים דרכם מלמעלה למטה, ואור העליון מא"ס נכנס בהם, ומכה לד' הבחינות שבתהום, שהוא תהום הכולל. כלומר, שמכה לד' הבחינות חו"ב תו"מ שבמלכות הכוללת, הנוקבא דז"א. וע"י הכאה נאצלות ע"ס חו"ב תו"מ של הנוקבא.

כל אור מד' הבחינות נכלל בחברו בשעת ההכאה, ונעשו בה ד' פרצופים, שבכל אחד חו"ב תו"מ, המלבישים זה על זה. ונפגשים בצד אחד של המלכות, רק במלכות דמדה"ר, המספקת לחצי פרצוף שמחזה ולמעלה, ולפיכך, המים, שהם האורות המושפעות לה מז"א, מתחלקים בה, ואינה מקבלת אלא החלק מחזה ולמעלה של כל פרצוף. כי מטעם שחסר בה צד המלכות דמדה"ד, אינה יכולה לקבל את החלק שמחזה ולמטה מז"א, כי אינו מאיר אלא על המלכות דמדה"ד.

והטעם שבאצילות ז"א ז' בחינות, חג"ת נהי"מ, ובנוקבא רק ד' בחינות, כי ב' ירדות יש בד' הבחינות חו"ב תו"מ. כי חו"ב תו"מ ממש אינם אלא בג"ר, אבל בז"א ירדו חו"ב ונעשו בו לחו"ג, כלומר לבחינת חסדים, ונבחנים ד' הבחינות שבו לחו"ג תו"מ. ובנוקבא יורדים ירדה שנייה. כי חו"ג דז"א נעשו בה לנו"ה, ות"ת דז"א ליסוד, וע"כ ד' בחינות שבה נבחנים לנהי"מ. באופן שבג"ר הם חו"ב תו"מ, ובז"א הם חו"ג תו"מ. ובנוקבא הם נהי"מ.

וההבדל ביניהם רב מאוד. כי חו"ב הם חכמה ממש ובינה ממש, אבל בז"א, שנעשו לחו"ג, ירדה החכמה ובינה, ונעשו לחסדים ולגבורות, כי הכלים שלו אינם מקבלים עוד חכמה. אבל חסדים יש בהם בשפע גדול, ולכן מכנים את חג"ת לכלים רחבים, כי מידת הרחב רומזת על החסדים, ומידת האורך על חכמה.

וכשירדו לנוקבא ונעשו לנו"ה, כבר התקצרו הכלים, שהצטמצמו משפע החסדים. אבל נבחנים לכלים ארוכים, שראויים לקבל הארת החכמה, המכונה ארוכה. באופן, שבג"ר שבהם חו"ב תו"מ, יש אור החכמה ממש, חכמה דאוי"י.

ששם שולטת חצי המלכות דמדה"ר, ולא יקבל השפע, השייך לחצי התהום שמחזה ולמטה, ששם אין המלכות מתוקנת, כי חסר לה תיקון חצי המלכות דמדה"ד, השייכת למקום שמחזה ולמטה, וע"כ החלק הזה הוא בחיסרון אצלה.

וכתוב, תהום אל תהום קורא לקול צינור"ך. תהום של הז"א קורא לתהום שכנגדו בנוקבא, בעת שנשמע קול הצינורות דמדה"ד. והוא קורא לו ואומר, חלוק את מימך ואכנס בך. ונמצא שעשרה תהומות של הנוקבא התחלקו, שחמישה שמחזה ולמעלה של הנוקבא קיבלו את שפעם, משום שיש לה שם כלי קבלה מתוקנים. וחמישה שמחזה ולמטה לא יוכלו לקבל שפעם, שאין שם כלי קבלה מתוקנים. וע"כ נמצא, שמספר הצינורות הם 75, שבעים לז"א ורק חמישה לנוקבא, רק החמישה שמחזה שלה ולמעלה.

273. תחת אלו 75 צינורות יוצאים שס"ה גידים, לבנים, שחורים ואדומים. נכללו זה בזה, ונעשו לצבע אחד. כי מחזה ולמטה דקומת הזיווג, כולו מהנוקבא, אלא רק שיש בו התכללות מז"א. ומטרם הזיווג היה בה ד' פרצופים מדי מיני תהום, שכל אחד היה בו ע"ס. אלא בפרצוף הרביעי היה חמש ספירות שמחזה ולמעלה. וע"כ עתה, שכל ספירה נכפלה לעשרה בזיווג, הרי נעשו ש"נ (350), והתכללות שבו מז"א, מחזה ולמעלה, ששם מאיר י"ה של הקומה, שבג"י ט"ו (15), היא נוספת על מספר ש"נ והם שס"ה (365). וגי צבעים, לבן אדום שחור, להורות שחסר ירוק של ז"א, כי אין מקומו כאן אלא מחזה ולמעלה.

אלו שס"ה גידים נרקמו בי"ז (17) רשתות, שכל אחת נקראת רשת גידים. נרקמו זה בזה ויורדים בסוף התהום. כלומר, נעשו ליסוד, שמסיים את הקומה. תחת אלו י"ז רשתות, עומדים עוד ד' רשתות, שתיים כמראה ברזל ושתיים כמראה נחושת. כי ב' יסודות בנוקבא:

א. מהתכללות יסוד הזכר ביסודה, המכונה יוסף.

ב. בחינתה עצמה, המכונה בנימין.

ולפיכך נחלקו הארת שס"ה גידים לבי יסודות הללו:

א. י"ז רשתות לבחינות יוסף שבו, כמ"ש, יוסף בן שבע עשרה שנה, שבג"י טו"ב (17), להורות שטוב שלו גנוז בתוכו.

ב. ד' רשתות לבחינת בנימין, שהוא הנוקבאות שביסוד. ונחלק לארבע כנגד הנקבה, שבה ד"ס תנה"י מהזכר. ויש בו פנימיות וחיצוניות. שניים הפנימיים כמראה הנחושת, גוון ממותק ברחמים. שניים החיצוניים כמראה ברזל, בלתי ממותק ברחמים.

והמים זה בזה, נבנה פרצוף הנוקבא דגדלות, הנבנת משום זה לאורות שאינם נראים וחשוכים, ונקראת בשם מנורה שאינה מאירה.

272. היכה כל אחד משבעה תהומות דז"א, בבחינה שכנגדו בתהום דנוקבא, ומתחלקים ל-75 צינורות התהום, ובהם נמשכים מים, שהם האורות. הקומה היוצאת מהזיווג הזה, מתחלקת על החזה, שמחזה ולמעלה זהו ז"א, וע"כ הם 75 צינורות. ומחזה ולמטה הנוקבא, וע"כ הם שס"ה (365) גידים. כי כל זיווג נוסף מכפיל בעשרה. וע"כ הם מתחלקים ל-75 צינורות התהום, כי שבעה תהומות, שהם שבע מלכויות דז"א, נעשים שבעים. וכן הוכפלה כל ספירה שלו, והם 700. והתהום דנוקבא לא נעשה עשרה, אלא חמישה, מחוסר חצי המלכות דמדה"ד, שחסרה משום זה חמישה צינורות תהום, השייכים לחצי המלכות דמדה"ד.

ובהם נמשכים המים, האורות. כי משבעים צינורות התהום דז"א מושפע לחמישה צינורות התהום דנוקבא, ומחמישה צינורות התהום של הנוקבא מושפע לכל המציאות. ונקראים צינורות, כי כל מדרגה אינה משפיעה אלא רק בתהום שלה, במלכות, וע"כ נקראים התהומות בשם צינורות, מושכי השפע מעליון לתחתון. וטעם מספר שס"ה יתבאר להלן.

כל צינור עולה בקולו ומזדעזעים התהומות של המקבל. ואין בהנוקבא אלא רק חמישה תהומות, שכל צינור של שבעים צינורות דז"א עולה להשפיע בקול שלו המיוחד. המשפיע, ז"א, נקרא קול. והנוקבא המקבלת נקראת דיבור. ובי מיני השפעות יש בז"א, שמכונים ב' קולות:

א. קול דמדה"ר, בינה, המשפיע בחצי המלכות דמדה"ר, הנקראת דיבור.

ב. קול דמדה"ד, מלכות דמדה"ד הנכללת בו, המשפיע בחצי המלכות דמדה"ד.

כי בז"א יש ב' מלכויות. ולפיכך יש בז"א צינורות, אשר הקול שלהם הוא ממה"ר, ויש בו צינורות, שהקול שלהם הוא ממה"ד. כל צינור עולה בקולו, מהם בקול דמדה"ר, ומהם בקול דמדה"ד. ולפיכך מזדעזעים התהומות של הנוקבא, שחסרים מחצי המלכות דמדה"ד, כי אין להם מקום לקבל אותם הקולות דמדה"ד. וכשנשמע קול דמדה"ד, כל תהום קורא לחברו ואומר, חלוק את מימך ואכנס בך.

כי שבעים תהומות דז"א כלולים זה מזה. ויש בכל אחד ב' מיני קולות, וכן העשרה תהומות של הנוקבא כלולים זה מזה. ולפיכך כל תהום משבעים צינורות התהום דז"א, קורא לתהום שכנגדו בנוקבא, שיחלוק את השפע, שהוא ייתן לו, שיקבל רק לחצי התהום שמחזה ולמעלה,

ומשלמים עד סוף התהום התחתון. ואז, כיסא אחד עומד ועולה למעלה מכל אלו התהומות, והכיסא השני עומד למטה מכל התהומות. שאחר שהורידו הארת הרשתות עד סוף תהום התחתון, שאין האורות יורדים אלא בתוך הכיסא השמאל, ונמצא בהכרח, שהכיסא עצמו נשאר עומד מתחת התהום התחתון. אבל הכיסא הימני נשאר למעלה ולא ירד. ע"כ נמצא, שהכיסא הימני למעלה מכל התהומות, והשמאלי למטה מכל התהומות.

בין שני כיסאות הללו מתגלגלים ונשלמים כל אלו התהומות, וכל אלו הצינורות ננעצו בין אלו ב' הכיסאות. כי הארת ההוד הוא ע"י גלגול. ולפיכך על השלמת התהומות הבאה מלמעלה למטה, מכיסא ההוד, נאמר, מתגלגלים. ועל הצינורות, שהם מחזה ולמעלה, נאמר, ננעצו. שיונקים הארתם מב' הכיסאות יחד.

278. 75 צינורות. אבל שבעה, שהם שבעה תהומות דז"א, עליונים מכולם, וכל האחרים נאחזים בהם. כי בזיווג נכפלו שבעה תהומות דז"א ונעשו שבעים, הרי שבעה דז"א הם עליונים ושורשים לכל 75 צינורות. וכל 75 צינורות נעוצים בגלגלים של הכיסא שבצד הימין, ובגלגלים של הכיסא שבצד שמאל. מחזה ולמעלה של כל כיסא נקראים גלגלים, ומחזה ולמעלה נקראים אדנים. אשר הצינורות נעוצים מחזה ולמעלה של הכיסאות, מכונים גלגלים. שהצינורות הם מחזה ולמעלה של קומת הזיווג, ושס"ה גידים, הם מחזה ולמעלה של הקומה.

279. באלו שבעה תהומות דז"א, העליונים מכולם, המים, שהם האורות, עולים ויורדים. כי אחר שכבר ביאר הזוהר כל ההתפשטות של קומת הזיווג שמחזה ולמעלה, בא עתה למצות כל הדברים, כדי לבאר פיתוי הנחש וחטאו של עצה"ד. ואומר, שבעה, שהם שבעה תהומות דז"א, העליונים מכולם, הכוללים כל ההתפשטות כולו. ומבאר זיווג, הנעשה בשבעה תהומות הללו, שהם שבע מלכויות של שבע ספירות חג"ת נהי"מ דז"א.

ואומר, באלו שבעה תהומות דז"א, שהם עליונים מכולם, המים, שהם האורות, עולים ויורדים, שבמלכויות הללו עולה או"ח ויורד או"י. כי אין מציאות מדרגה, שלא תצא מזיווג דהכאה של או"י במסך שבמלכות, המעלה או"ח. ואומר, שאור העליון, היורד מלמעלה למסכים שבמלכויות, חופר בתהומות, מלכויות, שמכה ורוצה להתלבש בהם, והם בוקעים אותם.

כלומר, שהמסכים המעכבים על הופעת האור, נבחנים כמו נבקעים ומעלים או"ח, העולה ומלביש לאור העליון, כמו שממשיך אלו האורות העולים, כלומר האו"ח, שנכנסים באלו הנקבים,

274. ב' כיסאות עומדים על אלו הצינורות, כיסא אחד מימין וכיסא אחד משמאל. כל אלו הרשתות מתחברים כאחד, והמים, שהם האורות, יורדים מהצינורות ונכנסים ברשתות. הצינורות והרשתות ואורותיהם, נכללים בתוך שני הכיסאות, כיסא אחד של רקיע השחור, וכיסא אחד של רקיע כעין תחש.

כי הייחוד הוא לד' רוחות השמיים, למעלה ולמטה. שד' רוחות פירושו חו"ב תו"מ, ולמעלה למטה הם נו"ה. שהארת הנצח מאיר את ד' הרוחות חו"ב תו"מ מלמעלה למעלה, וע"כ נבחן הנצח לבחינת למעלה. והארת ההוד מאיר את ד' הרוחות חו"ב תו"מ מלמעלה למטה, וע"כ נבחן ההוד לבחינת למטה. וב' מיני האורות הללו נוהגים בכל מדרגה. ולפיכך יש בקומת הזיווג ב' מיני האורות, והם ב' כיסאות, שהארת הנצח הוא כיסא הימין, שמגלה הארת הקומה רק מלמעלה למעלה. והארת ההוד, הוא כיסא השמאל, המגלה הארת הקומה מלמעלה למטה.

וכיסאות אלו עומדים במקום החזה דזו"ן. כי למטה מחזה אין זיווג. ובמקום החזה יש ב' פרסאות, רקיעים. רקיע אחד מיוחס לג"ר, ששם יש פני אדם, שהוא מנעולא, גוון שחור. ורקיע אחד מיוחס לו"ק והוא מפתחא, וגוון תחש, שחסר כאן פני אדם. וכיסא הימין עומד על רקיע השחור, שהוא ג"ר. וכיסא השמאל על רקיע כעין תחש, ו"ק.

275. אלו ב' כיסאות, כשהאורות של קומת הזיווג עולים, שמאירים מלמעלה למעלה, עולים בכיסא של רקיע השחור, בכיסא דנצח, המאיר מלמעלה למעלה. וכשהם יורדים, יורדים בכיסא של הרקיע כעין תחש, בכיסא דהוד, המאיר מלמעלה למטה.

276. אלו ב' הכיסאות מימין ומשמאל, הכיסא העומד על רקיע השחור, מימין, והכיסא העומד על הרקיע כעין תחש הוא משמאל. כשהאורות עולים בכיסא דרקיע השחור, יורד כנגדו הכיסא של הרקיע השמאלי, והאורות יורדים בו. כלומר, שאלו ב' האורות של כיסאות, אינם בזה אחר זה, אלא בבת אחת. והכיסא הימני משפיע על הכיסא השמאלי. ולפיכך, באותה העת שכיסא הימין מעלה האורות מלמעלה למעלה, והאורות עולים בו, יורד כנגדו באותה העת כיסא השמאל, וממשיך האורות מלמעלה למטה, והאורות יורדים בתוכו.

277. הכיסאות נכללים זה בזה, ואוחזים בתוכם כל אלו הרשתות, ומכניסים אותן בסיומו של תהום התחתון. כי הרשתות הן חלק המחזה ולמטה של קומת הזיווג. ע"כ בעת שכיסאות נכללים זה מזה, מקבלות הרשתות הארת שניהם, עד שמורידים אותן למטה ומאירים

להשפיע המלכות דכתר לתחתון. וכן אחר שמכפיל הספירה דחכמה שלו לע"ס כח"ב תו"מ, יכול לתת המלכות דחכמה להתחתון. הרי שבכל זיווג להוציא מדרגה תחתונה, מוכרח העליון להכפיל הע"ס שלו לעשר פעמים.

וכאן הזוהר מדבר בזיווג זו"ן, שע"ס נעשו בהם לשבע ספירות חג"ת נהי"מ. נמצא שבכל זיווג מכפיל העליון שבע פעמים את השבע ספירות שלו. לכן שבעה אורות, אור העליון הכולל חג"ת נהי"מ, נכנסים לתוך ים, ומכים לים, ונעשה הים לשבעה צדדים. והוא הזיווג הראשון להתפשטות שמחזה ולמעלה, קומת כתר המיוחס להתפשטות הזו.

וכאשר שבעה צדדים מזדווגים להוציא קומת חכמה, שהיא ז' נחלים, נמצא בהכרח אשר קומה העליונה מוכפלת לשבע פעמים שבע ספירות, כדי להאציל הקומה התחתונה מהמלכות שבכל אחת, ומתחלק החסד של שבעה צדדים לשבע ספירות חג"ת נהי"מ, והמלכות דחסד נותנת לקומה תחתונה, שנעשית לחסד של התחתונה.

וכן מתחלקת ספירת הגבורה של שבעה צדדים, לשבע ספירות חג"ת נהי"מ, שנותנת לקומה תחתונה את המלכות דשבע ספירות ההן, שנעשתה בה לגבורה. עד"ז כל צד משבעה הצדדים נחלק לז' נחלים, כדי לתת נחל האחרון שבאותו צד אל הקומה של ז' נחלים. ועד"ז קומת החכמה, שנקראת ז' נחלים, כשבאה להוציא קומה התחתונה ממנה, קומת בינה, הנקראת ז' נהרות, מוכפלת גם היא לשבע פעמים שבע.

וכל נחל נחלק לז' נהרות, כי החסד דנחלים מתחלק לז' נהרות חג"ת נהי"מ, כדי לתת נהר האחרון אל קומת בינה, הנקראת ז' נהרות, שתהיה לחסד דקומה זו. וכן הגבורה דנחלים נחלקה לז' נהרות, כדי לתת נהר האחרון לקומת בינה. וכן הת"ת דנחלים עד"ז. וכן כל נהר נחלק לז' אורחות, כדי לתת אורח האחרון של כל ספירה אל קומת ז"א, המכונה ז' אורחות. וכן כל אורח לז' שבילים, כדי לתת את שביל האחרון של כל ספירה אל קומת המלכות, הנקראת ז' שבילים.

הכלל, שע"ס של המלכות הם יחידות, ושל ז"א עשרות, ושל בינה מאות, ושל חכמה אלפים, ושל כתר רבבות. כי אין לתחתון משהו מה שאינו מקבל מהעליון ממנו, והעליון מעלי עליון, עד א"ס. ולפי זה נמצא, בעת שהעליון מאציל את התחתון, מוכרח העליון להיכפל למאה, עשר פעמים ממה שהוא, כדי להשפיע עשר מלכויות מהם לתחתון ממנו. הנה יחד עם זה נבחן בהכרח, אשר העלי עליון מוכפל בעת ההיא ג"כ

שנבקעו באבנים, שהם המסכים, ועולים ומלבישים את אור העליון מלמטה למעלה. וע"י כך הם ממלאים לשבע ספירות חג"ת נהי"מ, המכונים שבעה ימים. כי אור העליון, הנמשך אל שבע התהומות, ומכה בהם, נבחן לשבע ספירות חג"ת נהי"מ, שע"י זיווג דהכאה הזה, יוצאות שבע קומות, שבכל אחת מהן יש חג"ת נהי"מ.

280. שבעה אורות אחרים מתחלקים לשבעה ימים, וים אחד כולל אותם, שהוא ים העליון, שכל שבעה הימים כלולים בו. אחר שנעשה הזיווג מחזה ולמעלה, ויצאו שם שבעה ימים עליונים מחזה ולמעלה, התפשטה המלכות שבהם, הים התחתון שבהם, לשבעה ימים אחרים למטה מחזה. וע"כ נמצא, שהים התחתון שלמעלה מחזה, נעשה לים העליון אל למטה מחזה, כי ממנה התפשטו כולם, והיא כוללת אותם משום זה.

ורק שישה ימים התפשטו מחזה ולמטה, רק לפי שישה ספירות חג"ת נהי"מ, כי המלכות חסרה שם. ונאמר, שבעה, בצירוף עם הים העליון, השייך לשבעה ימים שלמעלה מחזה. כי הוא הים התחתון שלהם.

281. שבעה אורות הללו, אור העליון, הכולל חג"ת נהי"מ, נכנסים לתוך ים, המלכות שלמעלה מחזה. ומכים לים בזיווג דהכאה של אור העליון עם הים, המלכות, ונעשה הים לשבעה צדדים, שהתפשט מחזה ולמטה, לשבע ספירות חג"ת נהי"מ. כי הזיווג דהכאה, העלה או"יח מהמלכות, שהלביש את אור העליון. וכל צד משבעה צדדים נחלק לשבעה נחלים. ככתוב, והיפהו לשבעה נחלים. וכל נחל נחלק לז' נהרות, וכל נהר נחלק לז' אורחות, וכל אורח נחלק לז' שבילים. וכל מי הים נכנסים לתוכם.

כי כל מדרגה שלמה יוצאת בחמש קומות כח"ב תו"מ זה למטה מזה, המכונים: צדדים, נחלים, נהרות, אורחות, שבילים. והן יוצאות על דרך שיצאו חמש קומות בא"ק: גלגלתא ע"ב ס"ג מ"ה וב"ן. כי כל הכוחות הנמצאים בעליון, מוכרחים הם בתחתון. והן יוצאות בד' זיווגים, אשר בכל זיווג מוכפלות הספירות של העליון בעשר פעמים.

כי כל תחתון יוצא רק ממלכות דעליון. באופן שע"ס דתחתון הן רק עשר מלכויות של ע"ס דעליון, אשר כתר דתחתון הוא רק המלכות של כתר דעליון, וכן חכמה דתחתון הוא רק המלכות של חכמה דעליון.

ובעת שהעליון מאציל את התחתון, מוכרח העליון להכפיל כל ספירה יחידה שלו לע"ס, כדי לתת לתחתון את המלכות שלה. כי אחר שמכפיל הכתר שלו לע"ס כח"ב תו"מ, יכול

שבעה, חג"ת נה"י, והמלכות חסרה. וע"כ נאחו הנחש במקום זה במלכות.

הנחש נאחו למטה, במקום שחסרה המלכות, בצד שמאל אשר שם, כי הקליפות נאחזות רק בצד שמאל. שוחה בכל שבעת הנהרות, הנמשכים מחזה ולמטה, ובא לצד שמאל שבנהרות. ומגיע ע"י חטאי התחתונים, לשאוב שפע ממקומה של המלכות, החסרה שם. ואז כל אלו האורות שבנהרות, נחשכים לפניו, כי הזיווג נפסק תכף ומיד עם נגיעתו של הנחש במקום המלכות, כי פיו ולשונו אש לוהט, לשונו חדה כחרב קשה, שהדינים קשים בו מאוד ואין הצלה ממנו.

284. עד שהנחש מגיע להיכנס אל המקדש, בתוך הים, ואז נטמא המקדש, המלכות, והאורות נחשכים, ואורות העליונים דג"ר מסתלקים מן הים. ואז מימי הים מתחלקים ובאים מצד השמאל, והים נקפא, ומימיו אינם נוזלים.

המלכות המזדווגת עם ז"א שלמעלה מחזה, המשותפת שם עם הבינה, מכונה מקדש וים. שמבחינתה של המלכות עצמה, אינה ראויה לזיווג ולקבל מוחין, כי עליה היה צ"א, שלא תקבל לתוכה או"י, וכל הכשרתה לזיווג ולמוחין מחמת שיתופה עם מדה"ר, בינה. ולפיכך, אחר שהנחש נאחו במקום המלכות, החסרה מחזה ולמטה, ושואב מקומה, מקום של המלכות בעצמותה, בלי שיתופה עם הבינה, כי חסרה שם, ורק המקום שלה נמצא, הרי נגלה בזה מדה"ד שבמלכות, שאינה ראויה לזיווג ולמוחין.

ונמצא, שמכוח אחיזת הנחש במקום מלכות דמדה"ד למטה, התפרק שיתוף המלכות בבינה, שבמלכות העליונה, ים, ונבחן שהמלכות העליונה נטמאה, שאינה ראויה עוד לזיווג, כמו אישה טמאה האסורה לבעלה. כי לאחר שנגלה בחינתה עצמה, נאסרה לז"א בעלה, ואינה ראויה לזיווג ומוחין.

ואז נטמא המקדש, המלכות, והאורות נחשכים, ואורות העליונים מסתלקים מן הים, שנפסק הזיווג מהמלכות, הנקראת מקדש וים. ואורות העליונים דג"ר, שהם או"י, מסתלקים מהים, המלכות העליונה. מכוח שנגלה מדה"ד שבה מצ"א, שהצטמצמה שלא לקבל לתוכה או"י.

ושתי נקודות במלכות, שהן ב' המלכויות שכאן, שהמלכות שלמעלה מחזה היא ממותקת בבינה, והמלכות שלמטה מחזה היא בלתי ממותקת, והיא חסרה, כלומר שנגנזה ואינה נודעת. וע"כ ראויה המלכות שלמעלה מחזה לקבל מוחין מכוח הבינה שבה, כי כוח הדין והצמצום שבה נגנז ואינו. אלא בשעה שהנחש מגיע, ע"י חטאי התחתונים, לשאוב שפע ושואב

לעשר פעמים ממה שהוא, כלומר לאלף ספירות, כדי שיוכל להשפיע מאה מלכויות מהם לתחתון שלו, כדי שתחתון שלו יוכל להשפיע עשרה מהם לתחת התחתון.

באופן, שבעת שקומת ז"א מוכפלת למאה, כדי להאציל את קומת המלכות בעשרה מהם, קומת בינה מוכפלת בעת ההיא לאלף ספירות, כדי שתוכל להשפיע מאה מלכויות מהם לז"א. וקומת חכמה מוכפלת ל-10,000 ספירות, כדי שתוכל להשפיע אלף מלכויות מהם לבינה. וקומת כתר מוכפלת ל-100,000, כדי שתוכל להשפיע 10,000 מלכויות מהם לחכמה. הרי שהע"ס שבקומת כתר, הן כאו"א בת 10,000, כלומר 100,000 ספירות. וע"ס שבקומת חכמה הן כאו"א בת אלף. וע"ס שבקומת בינה, הן כאו"א בת מאה. וע"ס שבקומת ז"א הן כאו"א בת עשרה. וע"ס שבקומת מלכות הן כאו"א רק יחידות.

282. שבעה אורות עולים ויורדים לשבעה צדדים, להתפשטות שמחזה ולמטה, שקומת כתר שלהם נקראת שבעה צדדים. כי שבעה אורות עליונים נכנסים לזיווג דהכאה בתוך הים התחתון של שבעה ימים עליונים, למלכות שמחזה ולמעלה. ועכ"ז, שישה הם ולא שבעה. ומאחד העליון יצאו, כלומר, מהים התחתון שלמעלה מחזה, הנבחן לים העליון לשישה המתפשטים למטה מחזה, ועימו הם נחשבים לשבעה.

כלומר, שלא התפשטו למטה מחזה אותם שבעה אורות, שהיכו בים העליון, חג"ת נה"י, אבל אלא רק שישה מהם התפשטו, חג"ת נה"י, אבל המלכות חסרה בהתפשטות הזו שמחזה ולמטה. אלא שנחשבים לשבעה, משום שהים העליון, שהיא המלכות שמחזה ולמעלה, שממנה יצאו, היא מצטרפת אל חג"ת נה"י הללו, והם עימה שבעה.

ומסקנה זו של החיסרון של המלכות למטה מחזה, היא תמצית כל המאמר שלפנינו, הנחוצה להבנת החטא דעצה"ד. כמו שהים מקבל, כך הוא מחלק מימיו לכל אלו הימים ולכל אלו הבחינות. כלומר, כל אלו ד' הזיווגים של ההתפשטות שלמטה מחזה, מקבל הים העליון למעלה מחזה, וכמו שהוא מקבל שם, כך הוא מחלק אותם למקום שלמטה מחזה. ולא נעשה שום זיווג מהם למטה מחזה.

283. נחש אחד למטה בצד שמאל, שוחה בכל אלו הנהרות, הנמשכים מחזה ולמטה. ובא לצד שמאל, שלא יוכל לינוק מכל בחינות הנהרות, אלא רק מצד שמאל שבהם. קשקשותיו חזקות כמו ברזל. כלומר, שהדינים שבו קשים מאוד. כי אחיזת הקליפות היא במקום חיסרון של הקדושה, שמחזה ולמטה רק שישה הם ולא

מקומה, ומגלה מדה"ד שבה, אז נגלה כוח הדין גם במלכות שמחזה ולמעלה.

ואם זכה הרי טוב, אם לא זכה הרי רע. כי בעת שהתחתונים זוכים, אין הנחש יכול להיאחזו במקום המלכות למטה ולגלות מדה"ד שבה. וע"כ הרי טוב, שהיא בזיווג עם ז"א, ומשפיעה כל טוב לתחתונים. אלא אם התחתונים מקלקלים מעשיהם, אז קונה הנחש כוח להיאחזו במקום המלכות למטה, ומגלה מדה"ד שבה, והיא נטמאה, ואורות עליונים מסתלקים מהים. וזהו לא זכה הרי רע. וזה היה עניין החטא של עצה"ד.

ונאמר, שמימי הים מתחלקים ובאים מצד השמאל, והים נקפא, ומימיו אינם נוזלים. שמימי הים, שהם האורות שבמלכות, נחלקו, כי ג"ר הסתלקו משם, והו"ק שנשארו באו לצד שמאל ונקפאו. שאפילו האורות שנשארו, אינם נמשכים ממנה לתחתונים, ודומים כמו שנקפאו בה.

ונאמר, שמימי הים מתחלקים ובאים מצד השמאל, והים נקפא, ומימיו אינם נוזלים. שמימי הים, שהם האורות שבמלכות, נחלקו, כי ג"ר הסתלקו משם, והו"ק שנשארו באו לצד שמאל ונקפאו. שאפילו האורות שנשארו, אינם נמשכים ממנה לתחתונים, ודומים כמו שנקפאו בה.

285. כמ"ש, והנחש היה ערום, שנחש הרע יורד מלמעלה למטה, שדרכו להמשיך הארת השמאל מלמעלה למטה, והוא שוחה על פני מים מרים, מדה"ד שבה. וע"כ הוא בא לצד שמאל, ורוצה להמשיך הארת השמאל מהים העליון שלמעלה מחזה, אל מקום המלכות שלמטה מחזה, שבזה הוא מגלה מדה"ד שבה. ואם לא זכה, הרי רע.

287. אדה"ר נמשך אחר הנחש למטה, וירד לדעת בכל מה שלמטה. ירד להמשיך הארת השמאל מלמעלה לכל מה שלמטה, עד מקום המלכות החסרה, כמו הנחש. ובזה נמצא שנמשך אחר הנחש. כמו שירד להמשיך מלמעלה למטה, כן נמשכו רצונו ודרכיו אחרי הקליפות, כי המשכת הארת הזיווג מלמעלה למטה, הוא איסור עצה"ד. וע"כ כיוון שבא להמשיך מלמעלה למטה, תקף התדבק בקליפות, אע"פ שעוד לא המשיך בפועל. עד שבאו לאותו הנחש, וראו תשוקתו של העולם.

288. כמ"ש, והנחש היה ערום, שנחש הרע יורד מלמעלה למטה, שדרכו להמשיך הארת השמאל מלמעלה למטה, והוא שוחה על פני מים מרים, מדה"ד שבה. וע"כ הוא בא לצד שמאל, ורוצה להמשיך הארת השמאל מהים העליון שלמעלה מחזה, אל מקום המלכות שלמטה מחזה, שבזה הוא מגלה מדה"ד שבה. ואם לא זכה, הרי רע.

וזוהו העניין של עצה"ד. וע"כ ירד למטה לפתות את חוה, שתאכל מעצה"ד, שתמשיך בעדו הארת השמאל מלמעלה למטה, שבזה נופלים בתוך הרשת שלו, שקונה כוח לעלות למעלה ולגלות מדה"ד שבה.

נחש זה הוא המוות שבעולם, שהסית את חוה בעצה"ד, והביא המוות לעולם. והוא נכנס במעי הסתום של האדם, הנקרא מעי העיוור לצד שמאל, שיניקתו רק מהארת קו השמאל. מעי העיוור הסתום הוא מאיברים היתרים, שנכנסו בגוף האדם אחר אכילת עצה"ד, שמצדם מוכרח הגוף למות.

וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן

288. כיוון שחטאו והתדבקו באילן, שהמוות שורה בו למטה, כתוב, וישמעו את קול ה' מתהלך בגן. לא כתוב בלשון זכר, מהלך, אלא שכתוב, מתהלך, לשון נקבה, כי תי' הנוספת היא לשון נקבה. מטרים שחטא האדם, היה עולה במדרגותיו, והיה עומד בחכמה העליונה, ולא היה נפרד מעה"ח. כיוון שהרבה תשוקה לדעת ולרדת למטה, להמשיך מלמעלה למטה, נמשך

289. ועד שלא חטאו, היו שומעים הקול של מעלה, והיו יודעים חכמה העליונה, והיו נמצאים במוחין של זוהר העליון, ולא יראו. כיוון שחטאו,

בזה אחריהם, עד שנפרד מעה"ח, וידע את הרע ועזב את הטוב. ואם לא זכה, הרי רע. וע"כ כתוב, כי לא אל חפץ קשע אתה לא יגורך רע. כי מי שנמשך אחר הרע, אין לו דירה ביחד עם עה"ח.

289. ועד שלא חטאו, היו שומעים הקול של מעלה, והיו יודעים חכמה העליונה, והיו נמצאים במוחין של זוהר העליון, ולא יראו. כיוון שחטאו,

ואז חגר אותם הקב"ה חגורות מהאותיות של שמו הקדוש, שלא יוכל לשלוט עליהם הנחש הזה, ולא יטמא אותם כבתחילה. שהם עֲדֵיִם שקיבלו בהר חורב.

292. כיוון שחטאו בעגל, נעברו מהם כל אלו המדרגות והאורות העליונים. ונעברו מהם אלו חגורות המזוינות, שנעטרו מהשם העליון, והמשיכו עליהם את הנחש הרע כבתחילה, וגרמו המוות לכל העולם.

293. ואח"כ כתוב, וַיָּרָא אֶהְרֹן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה, וְהָנָה קָרֹן עֹר פָּנָיו, וַיִּירָאוּ מִגֶּשֶׁת אֱלֹהֵי. בתחילה כתוב, וַיָּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוּלָּה, וְכֹלֶם רָאוּ הָאֹרֹת הָעֲלִיּוֹנִים. ונאורו במראה המאירה, ז"א, כמ"ש, וְכָל הָעַם רֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת. וכן על הים ראו ולא יָרָאוּ, כמ"ש, זֶה אֱלֹהֵי וְאֵנֹוֹהוּ. אחר שחטאו, אפילו את פני הסרסור, שהוא משה, לא היו יכולים לראות, כמ"ש, וַיִּירָאוּ מִגֶּשֶׁת אֱלֹהֵי.

אפילו קול של מטה, לא היו יכולים לעמוד בו. קול ז"א הוא קול של מעלה, ושל הנוקבא הוא קול של מטה. קול ה' אלקים מתהלך בגן, קול הנוקבא, כי תי' של מתהלך מורה על לשון נקבה. ומ"מ לא יכול לעמוד בו, כי כתוב, ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלקים.

290. כעין זה, כל עוד שלא חטאו ישראל, מעת שעמדו ישראל על הר סיני, הוסרה מהם הזוהמה של הנחש הזה. כי אז היה ביטול יצה"ר מהעולם, שדחו אותו מהם. ואז נאחזו בעה"ח, ועלו למעלה ולא ירדו למטה. כלומר שהעלו האור דשמאל מלמטה למעלה, ולא המשיכו אותם מלמעלה למטה, שזהו בחינת עה"ח.

291. אז היו יודעים ורואים את המראות העליונות, והאירו עיניהם והיו שמחים לדעת ולשמוע. מראות, פירושו מנורות של זכוכית. סובב על השגת ז"א ונוקבא, כי ז"א מכונה מראה המאירה, והנוקבא מכונה מראה שאינה מאירה.

ויתנצלו בני ישראל את עֲדֵיִם מהר חורב

לכל חי. עתה ניתן בו זמן, והחיים קצובים לעולם.

בתחילה, מטרם חטא העגל, לא נפגם האוהל. ועתה נפגם בחטא העגל. בתחילה החיבור והזיווג של הלבנה עם השמש, זו"ן, היה בלתי נפסק, ועתה נקרא אוהל מועד, כי הזיווג שלהם מזמן לזמן, מחמת שנפסק הזיווג מכוח קירבת הנחש לינוק. ומשום זה נאמר עתה, וקרא לו אוהל מועד, שזיווג נעשה מזמן לזמן, מה שלא היה כן מקודם לכן. כי אז, לאחר מתן תורה, כבר היו זו"ן בזיווג שאינו נפסק לעולמים, וע"כ הייתה נקראת אוהל סתם.

298. כתוב, ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. שע"י חטא העגל גרמו המוות לעצמם, מזמן שהוא ולמעלה. ומשל בהם אותו נחש הרע, שכבר הסירו אותו מקודם. כמ"ש, חֲרוֹת עַל הַלּוּחוֹת, שהייתה להם חירות ממלאך המוות. ישראל חטאו. אבל יהושוע, שלא חטא, האם הוסר ממנו אותו עדי העליון שקיבל עם ישראל בהר סיני, או לא?

299. אם לא הוסר ממנו, למה מת ככל אדם? ואם הוסר ממנו, למה הוסר ממנו, הרי לא חטא, כי הוא היה עם משה בשעה שחטאו ישראל? ואם יהושוע לא קיבל אותה העטרה בהר סיני כמו שקיבלו ישראל, יש לשאול למה? מה השתנה יהושוע מכל ישראל?

300. כתוב, כי צדיק ה' צדקות אָהֵב, ישר יחזו פְּנֵימוֹ. כי צדיק ה', פירושו, שהוא צדיק, ז"א. ושמו צדיק, הנוקבא דז"א, הנקראת שמו

294. כתוב בישראל, ויתנצלו בני ישראל את עֲדֵיִם מהר חורב, שנעבר מהם כלי זין, שנחגרו בהם בהר סיני, כדי שלא ישלוט בהם נחש הרע. כיוון שנעבר מהם עדיים, כתוב, ומשה ייקח את האוהל ונטה לו מחוץ למחנה. מהו הסמיכות של הפסוק הזה להסרת עדיים?

295. אלא מאחר שידע משה, שנעברו מהם כלי זין עליונים, שהתנצלו את עדים, אומר, הרי ברור שמכאן והלאה יבוא נחש הרע לדור ביניהם. וע"כ אם יקום כאן ביהמ"ק, הוא יטמא. מיד, ומשה ייקח את האוהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה, משום שמשה ראה, כי עתה ימשול עליהם נחש הרע, מה שלא היה זה מקודם לכן.

296. וקרא לו, אוהל מועד. בתחילה היה נקרא סתם אוהל, ועתה קרא לו אוהל מועד. מועד, פירושו טוב, כי מועד הוא יו"ט, שמחת הלבנה, השכינה, כי התווספה קדושה בשכינה, ואין שום פגם שולט בה ביום הזה. אף כאן קרא לשכינה בשם מועד, להראות, כי האוהל, השכינה, התרחק מהם בשעת חטא העגל, ולא נפגם, וע"כ כתוב, וקרא לו אוהל מועד.

297. אלא שלאחר מתן תורה הייתה השכינה סתם אוהל. ואחר החטא של העגל, נעשה אוהל מועד, שמאיר מזמן לזמן ואינו תמידי. מקודם לכן היה האוהל נותן חיים ארוכים לעולם, שלא ישלוט בהם המוות. כי לאחר מתן תורה נעשה חירות ממלאך המוות. ומחטא העגל והלאה נעשתה השכינה אוהל מועד, כמ"ש, ובית מועד

306. יש שמאל למעלה בקדושה העליונה, לעורר אהבה שתיקשר הלבנה במקום קדוש למעלה, להאיר משם. שע"י זה שז"א משפיע לנוקבא הארת קו שמאל, היא מתפייסת עימו להזדווג ולקבל ממנו אור. ויש שמאל למטה בס"א, המפריד האהבה שלמעלה, ומפריד את הלבנה, הנוקבא, מלהאיר בשמש, ז"א, ומלהתקרב אליו, לזיווג. וזוהי בחינת נחש הרע.

307. כי כאשר מתעורר השמאל שלמטה, הנחש, הוא מושך אז אליו את הלבנה, הנוקבא דז"א, ומפריד אותה מלמעלה, מז"א. וחשכה הארתה, ומתדבקות בנחש הרע. ואז שואבת מוות למטה לכל העולם. כי שהתדבקה בנחש, והתרחקה מעה"ח, ז"א, שאין זיווגה עם עה"ח בתמידות אלא בזיווג שנפסק, ע"כ נפסקים גם החיים שמקבלת ממנו.

ביאור הדברים. רק מחזה ולמעלה דמלכות יש פני אדם וראויה לזיווג עם ז"א, אבל מחזה שלה ולמטה היא חסרה פני אדם, ואין שם מקום זיווג, אלא ע"י עלייה והתכללות במחזה שלה ולמעלה. חטא דעצה"ד היה שחיבר למטה מחזה דמלכות, והפריד את פני אדם שלמעלה מחזה, שהנחש פיתה להמשיך הזיווג למחזה ולמטה, שמשם מגיע השפע לנחש ולכל הקליפות. וע"כ תכף נפרד גם זיווג העליון שלמעלה מחזה, וחשכה הנוקבא.

זכה, הרי טוב. אם ממשיך הזיווג שמחזה ולמעלה דזו"ן, ונזהר מלהמשיך הזיווג שמחזה ולמטה, אז נבחנת הנוקבא לעצה"ד טוב ולא רע, כי אז נקודה דמדה"ד מצ"א בהסתרה, ונקודה דמדה"ר בגילוי, שמנקודה זו היא מוכשרת לקבל מוחין העליונים.

ואם לא זכה, הרי רע. אם ממשיך מזיווג שמחזה ולמטה דזו"ן, מתגלה תכף הנקודה דמדה"ד מצ"א. שמבחינתה אין המלכות ראויה לקבל שום או"י מלמעלה, וע"כ נפסק תכף זיווג שלה עם ז"א, וחשכה מכל אור. באופן, שגילוי נקודה דמדה"ד דומה לאישה, שראתה דם טמא, שנטמאת ואסורה לבעלה.

כי הימין והשמאל, הנמשכים מזיווג שמחזה ולמעלה, הם בקדושה עליונה. אבל הימין והשמאל, הנמשכים מזיווג שמחזה ולמטה, הם בס"א. ויש שמאל למטה בס"א, המפריד האהבה שלמעלה, ומפריד את הלבנה, הנוקבא, מלהאיר בשמש. כי בעת שממשיך השמאל מזיווג שמחזה ולמטה, שנמשך לקליפות, נפסק תכף גם הזיווג העליון שלמעלה מחזה, והנוקבא נפרדת מז"א וחושכת. וכאשר שמאל שלמטה, הנחש, מתעורר, הוא מושך אז אליו את הלבנה, הנוקבא דז"א, ומפריד אותה מלמעלה, מז"א, מהזיווג העליון שלמעלה מחזה, וחשכה הארתה.

הנקראת צדיק. ומשום זה, צדקות אהב, אוהב הייחוד של צדיק וצדק, להשפיע בצדקה.

301. צדיק וישר הוא. וע"כ כל בני העולם יראו אור פניו, ויתקנו דרכיהם, ללכת בדרך הישר כראוי. ומתוך שסופם של כל בני העולם להגיע לידי כך, כאשר הקב"ה דן את העולם, אינו דן אותן, אלא לפי רובו של בני האדם. כי הדין, שהקב"ה דן את העולם, להעניש או לתת שכר, עד להבטיח, שכל בני העולם יזכו לאור פניו, וללכת בדרך הישר. ולפי זה הכרח הוא לדון את העולם לפי רובו של כל בני אדם, ולהכשירם לסופם. ואפילו יש ביניהם יחידים, שראויים להנהגה אחרת, אינו משנה את דין הציבור בשבילים.

302. כאשר חטא האדם בעץ שאכל ממנו, גרם לאותו העץ, הנוקבא, שהמוות ישרה בתוכו לכל העולם כולו. וגרם פגם להפריד אישה מבעלה, הנוקבא מז"א. ועמד החטא והפגם הזה בלבנה, הנוקבא, עד שעמדו ישראל בהר סיני. כיוון שעמדו ישראל בהר סיני, נעבר אותו הפגם של הלבנה, ועומדת להאיר תמיד. שאחר שעבר הפגם של חטא דעצה"ד, חזרה להזדווג עם ז"א בזיווג שאינו נפסק לעולמים. ונמצא, שהייתה אז מאירה תמיד, בלי שום מיעוט, שזה חירות ממלאך המוות, שזכו אז.

303. כיוון שישראל חטאו בעגל, חזרה הלבנה לפגם כמקודם מתן תורה. ושלט בה נחש הרע, ונאחז בה, ומשך אותה אליו. וכאשר ידע משה שחטאו ישראל, ונעבר מהם אותם עדיים הקדושים העליונים, ידע בבירור, אשר הנחש נאחז בלבנה, הנוקבא, להמשיכה אליו, ונפגמה. אז הוציא אותה לחוץ, כמ"ש, ומשה ייקח את האוהל, ונטה לו מחוץ למחנה. אוהל היא השכינה.

304. כיוון שעומדת להיפגם, אע"פ שיהושוע עודנו עומד בעטרת עדיים שלו, מ"מ כיוון ששורה בה פגם, וחזרה לפגמה, כמו שנפגמה בחטאו של אדה"ר, ע"כ לא יכול עוד בן אדם להתקיים בנצחיות. זולת משה, שמותו היה בצד אחר עליון, במיתת נשיקה מז"א, כמ"ש, וימת משה על פי הוי"ה. והוא מטעם, שהיה משפיע לנוקבא, ולא מקבל כשאר בני העולם. וע"כ אין פגם הנוקבא נוגע לו.

וע"כ לא היה לנוקבא רשות לקיים את יהושוע תמיד לנצחיות, ולא לאחר ממנו. וע"כ, קרא לו אוהל מועד. אוהל, ששורה בו זמן קצוב לכל העולם, שכל אחד מוכרח למוות.

305. יש ימין למעלה, ויש ימין למטה, יש שמאל למעלה, ויש שמאל למטה. יש ימין למעלה, בקדושה העליונה, זו"ן. ויש ימין למטה, בס"א, בקליפות.

נשאר בחירות ממלאך המוות? משום שנוקבא נפרדה מז"א בסיבת חטא העגל, ולא נתקנה אח"כ אלא בזיווג שנפסק, מחמת שליטת הנחש, לקרב ולהפסיק הזיווג. וע"כ גם יהושוע לא יכול לקבל עוד מנוקבא חיים נצחיים, כמקודם העגל, וע"כ מת כמו האחרים.

309. ויהושוע בן נון נער לא ימיש מתוך האוהל. שאע"פ שהוא נער למטה, לקבל אור מנוקבא, שגדלה מעלתו להיות בבחינת מלאך מט"ט, שנקרא נער למטה מאצילות, מ"מ לא ימיש מתוך האוהל, שאינו טוב יותר מאוהל עצמו, הנוקבא. וכמו שנפגם האוהל, כן נפגם יהושוע. אע"פ שהיה לו עדי הקדוש, מ"מ כיוון שנפגמה הלבנה, ודאי שלא ניצל מאותו הפגם ממש, שהשיגה הלבנה מחמת חטא ישראל, השיג אותו ג"כ יהושוע.

310. כיוון שחטא אדם בעצה"ד, לקח ממנו הקב"ה אלו עדיים, שהם אותיות מאירות קדושות, שהעטיר אותו הקב"ה, האותיות של השם הקדוש, אז יראו וידעו כי התפשטו מעדיים. כמ"ש, וידעו כי ערומים הם. בתחילה היו מתלבשים בכתרי כבוד מזוינים הללו, שהם חירות מהכול. כיוון שחטאו, התפשטו מהם כתרי כבוד, ואז ידעו כי המוות קורא להם, וידעו שהתפשטו מאותה החירות מהכול, וגרמו המוות להם ולכל העולם.

ואז שואבת מוות למטה לכל העולם, כי אז מתגלה בנוקבא הנקודה דמדה"ד מצ"א, שמצידה אין הנוקבא ראויה לקבל שום אור מעה"ח, ונמשך המוות לעולם. וזהו נחש הרע, שחיבר למטה מחזה דמלכות, והפריד את הפני אדם שלמעלה מחזה.

308. וע"כ גרם מוות לכל העולם, כי אז נטמא המקדש, הנוקבא, עד זמן קצוב, עד שנתקנה הלבנה, הנוקבא, וחוזרת להאיר. כי ע"י המשכת השמאל מזיווג שמחזה ולמטה, מתגלה הנקודה דצ"א בנוקבא, שעם גילוייה מסתלקים ממנה כל האורות, והיא דומה לאישה שנטמאה ונפרדה מבעלה עד זמן קצוב, אחר שתיטרה. וכן כאן היא נפרדת מז"א, עד שהתחתונים יעשו תשובה, ויתקנו בזה את הנוקבא. וזו היא אוהל מועד. כי מועד, פירושו זמן קצוב, כי זיווגה נפסק ע"י קירבת הנחש. וע"כ יהושוע לא מת, אלא בעצה של נחש, שקרב ופגם את המשכן, הנוקבא, כבתחילה, כמקודם מתן תורה.

כי ע"י חטא העגל, חזרה השליטה לנחש, לפתות התחתונים, שימשיכו לו מזיווג שמחזה ולמטה, שאז קרב הנחש לינוק מאורות דנוקבא. שמסיבת קירבתו לינוק, נפסק תכף זיווג העליון, והיא נפרדת מז"א. וכן היא נפגמת ע"י גילוי הנקודה דצ"א. ויהושוע שלא חטא, למה לא

ויתפרו עלי תאנה

שורש החושך, המחשיך פניהם של בני אדם, והוא הנקרא צל מוות.

לפני החטא דעצה"ד לא היה צל דס"א בעולם, אלא צל דקדושה בלבד. וזו הייתה הטעות דאדה"ר. כי אחר החטא של עצה"ד, שבסיבתו פרחו ממנו כל האורות העליונים, שהשיג זוהר העליון, וידעו כי עירומים הם מכל האורות, ונפל עליהם הצל דס"א, ההעלמה והצל הבא מחמת עבירה, אז כמ"ש, ויתפרו עלי תאנה ויעשו להם חגורות.

עלים פירושו צל, כי עלי האילן עושים צל. תאנה, החטא דעצה"ד, כמו שלומדים, שעץ הדעת תאנה הייתה. והם טעו וחשבו, שהצל הזה של עלי תאנה, הצל שנפל עליהם מחמת העבירה דעצה"ד, דומה כמו הצל דקדושה, שסגולתו להמשיך האורות כולם, כמו אצל משה. וע"כ עשו להם מהצל הזה חגורות, כמ"ש, כאשר ידבק האיזור אל מותני איש, כן הדבקתי אלי את כל בית ישראל, שפירושו דבקות מתוך העלמה.

אמנם שם מדובר באיזור הנעשה מסיבת הצל דקדושה, משא"כ איזור הנעשה מעלי תאנה,

311. ויתפרו עלי תאנה. שלמדו כל מיני כשפים וקסמים, ונאחזו בזה שלמטה, בס"א. ויתפרו עלה תאנה, שהתדבקו להתכסות בצללים של אילן שאכלו ממנו. כי עלי האילן עושים צל מתחתיהם. צללים פירושו, העלמות על אור פניו, כדמיון צל הנעשה מכוח המכסה על אור השמש. כי אור העליון נמשל לאור השמש, שהוא השורש לכל האורות שבעוה"ז, כן אור העליון הוא שורש לכל האורות שבמציאות. וכתוב, עד שִׁפּוֹחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים, סוב דָּמָה לַךְ דּוּדֵי לַצְבִּי.

יש צל דקדושה, הבא מהשגת רוממות ה'. ויש לו פעולה הפוכה, כי הוא הממשיך את אור העליון, כמו משה רבינו, שבשכר, וַיִּסְתֵּר מִשֶּׁה פָּנָיו. זכה, ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים. הרי שהצל הזה, שהמשיך משה על עצמו, שהסתיר פניו, כי יָרָא מִהִבֵּיט אֶל הָאֱלֹקִים, זכה ע"י העלמה הזו, לפב"פ ולתמונת ה' יביט.

הרי שהצל הזה נעשה הכנה ולבוש על כל האור הגדול שהשיג משה. אבל זה דווקא בצל דקדושה, הבא מחמת מצווה כמו במשה. אבל בצל הבא מחמת עבירה אינו כן, אלא שהוא

שניתן להם כוח שקול נגד הקדושה, להכחיש את הפמליה של מעלה, על דרך שעשו המכשפים כנגד האותות והמופתים של משה, כמ"ש, ויעשו גם הם חרטומי מצרים בְּלִהְטִיהֶם כֵּן. וכן אליהו, שהתפלל, שלא יאמרו, מעשה כשפים הם. וע"כ מלבד במקרים היוצאים מן הכלל, ביציאת מצרים ובימי הנביאים, לא יוכלו הצדיקים להמשיך אותות ומופתים, לקרב העולם לה', מחמת שיודעים בעליל, שאבי"ע דטומאה יתנו כוח למכשפים, שיוכלו לעשות גם הם בלהטיהם כן.

ובגמיה"ת כתוב, כימי צאתך מארץ מצרים אָרָאנוּ נִפְלְאוֹת, כי אז יתבטל רוח הטומאה מהארץ, ולא יהיה עוד פחד מאבי"ע דטומאה, וימשיכו הצדיקים אותות ונפלאות, כמו שהיה ביציאת מצרים.

ולכן נאמר, שלמדו כל מיני כשפים וקסמים. כי מכוח עלי תאנה, שהוא הצל שנעשה ע"י העבירה דעצה"ד, נמשכו כל הכשפים. וע"כ עם הסתכלותם בעלי תאנה הללו, היו לומדים כל מיני כשפים וקסמים, שיהיו נמשכים מהם בעולם.

ובאותה שעה התמעט הרום והקומה של אדם למאה אמות. ואז נעשה פירוד בין ז"א ונוקבא, ואדם עמד בדיון, והארץ קוללה. אדה"ר מן הארץ עד לרקיע היה, עד הרקיע שמתחת האצילות, והיה כולל ג' עולמות בי"ע, שבכל עולם ד' פרצופים או"א וזו"ן, ובכל פרצוף ע"ס. אבל לאחר שחטא, פרחו ממנו ט"ס דאורות שבכל פרצוף, והסתלקו לשורשם. וט"ת דכלים שבכל פרצוף נפלו לקליפות.

ונשאר לו רק הכלים דכתר מכל פרצוף באור הנפש. חוץ מבי' פרצופי הראשונים דבריאה, שהסתלקו ממנו לגמרי. באופן, שנשאר לו עשרה כתרים מעשרה פרצופי דבי"ע, שכל אחד כלול מכולם, והם מאה כתרים או מאה אמה. שנאמר, ובאותה שעה התמעט הרום והקומה של אדם למאה אמות, מאה כתרים.

שהוא צל מחמת עבירה, כמ"ש, כאיזור הזה אשר לא יצלח לכל. וע"פ הטעות הזו, התחבא אדה"ר בתוך עצי הגן, והתנצל לפני ה', וטען, את קולך שמעתי בגן, ואירא, כי עירום אנוכי. שהתפאר לפני ה' במעשהו, ודימה את עצמו למשה, שהסתיר פניו, מהביט אל האלקים. וחשב שע"י הצל הזה, יחזור ויזכה תכף לכל האורות, שפרחו ממנו.

אבל הקב"ה השיב לו, מי הגיד לך כי עירום אתה? בסבת מה הפסדת האורות שלך ונפלת בצל? המן העץ, אשר ציוויתך לבלתי אֲכֹל ממנו, אכלת? האם הגיע לך מחמת מצווה? הלא צל זה הגיע לך מחמת עבירה, והוא צל מוות, צל דס"א. וע"כ, לא לבד שלא בירך אותו מחמת זה, אלא עוד קילל אותו. כי התדבקו להתכסות בצללים של האילן, שאכלו ממנו. שהוא צל הבא מחמת עבירה. והתדבקו בזה בצל מוות.

ולמה נאמר, שלמדו כל מיני כשפים וקסמים? שמן כשפים נקרא, מפני שמכחישים פמליה של מעלה. כי לולא הכשפים, היו הצדיקים יכולים להמשיך אותות ומופתים מעולמות העליונים, לקרב העולם לה', על דרך שהיה ביציאת מצרים ובימי יהושוע והנביאים. אבל ע"י החטא דעצה"ד, נעשה בניין ד' עולמות אבי"ע דס"א, לעומת ד' עולמות אבי"ע דקדושה, כמ"ש, זה לעומת זה עשה אלקים. שכל הכוחות שישנם באבי"ע דקדושה, לקרב העולם לה', ניתנו כנגדם באבי"ע דטומאה, להרחיק העולם מה'.

והעניין הוא, כי כמו שהעבירה דעצה"ד הייתה לשורש, שממנה נמשכות כל העבירות שבעולם עד גמיה"ת, כן הצל, כוח ההעלמה על הקדושה, הנמשך מעבירה דעצה"ד, הנקרא עלי תאנה, נעשה לשורש, שממנו נמשכים כל מיני כוחות ההעלמה על הקדושה, שבכללם הם נקראים ד' עולמות אבי"ע דטומאה, שנבנו, כמ"ש, זה לעומת זה עשה אלקים, ד' עולמות אבי"ע דטומאה לעומת ד' עולמות אבי"ע דקדושה. והקרובים ביותר לשורש הזה הם הכשפים,

ויגרש את האדם

הלשון כפול, שכתוב, וישלחוהו ה' מגן עדן, ותכף כתוב, ויגרש את האדם? ומוכיח מכאן שְׁאֵת היא השכינה. והכתוב, ויגרש את האדם, הוא פירוש על הכתוב, וישלחוהו ה' מגן עדן. שע"כ שלח אותו מגן עדן, משום שבחטאו גירש את השכינה ממקומה.

וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים. כתוב, וישכן, סתם. ולא כתוב, וישכן ה'. משום שחל על אדה"ר, שהשכן את הכרובים, במקום הזה,

312. ויגרש את האדם. מי עשה גירוש למי? האם הקב"ה עשה גירוש אל האדם, או לא? שהרי לא כתוב, ויגרש ה' את האדם, אלא, ויגרש את האדם, סתם. אבל בכתוב, ויגרש את, אֵת הוא לרמז על השכינה, שנקראת אֵת. שאדם גירש את. אלא שהמילים התהפכו, שהיה צריך לכתוב, ויגרש האדם את.

313. ומשום זה כתוב, וישלחוהו ה' אלקים מגן עדן. משום שגירש האדם את, השכינה. ולמה

318. ע"כ, במה שהאדם הולך, ובאותה הדרך שמתדבק בה, כך הוא ממשיך על עצמו כוח ממונה ההולך לעומתו. אם הולך בדרך טוב, הוא ממשיך עליו כוח ממונה מצד הקדושה, המסייע לו. ואם הולך בדרך רע, ממשיך עליו כוח רע מצד הטומאה, המזיק לו. כן אדה"ר בחטאו, היה מושך על עצמו כוח אחר טמא, שטימא אותו ולכל בני העולם.

319. כאשר חטא אדה"ר, המשיך על עצמו כוח הטומאה, וטימא אותו ולכל בני העולם. וזהו נחש הרע, שהוא טמא וטימא העולם. כאשר מלאך המוות מוציא נשמות מבני אדם, נשאר ממנו גוף טמא, ומטמא הבית, ומטמא לכל הקרובים אליו. כמ"ש, הנוגע במת לכל נפש אדם וטמא. והוא משום שהמיתה מסובב מנחש הרע הטמא.

320. וע"כ, כיוון שמלאך המוות לקח הנשמה וטימא את הגוף, ניתן רשות אז לכל מיני טומאה לשרות על הגוף. כי גוף נטמא מצד נחש הרע, השורה עליו. כי המוות מסובבת ממנו. וע"כ, בכל מקום שאותו נחש הרע שוכן, מטמא אותו, והוא נטמא.

321. כל בני העולם, שישנים במיטתם בלילה, והלילה פורש כנפיו על כל בני העולם, טועמים טעם המוות. ומשום שטועמים טעם המוות, רוח הטומאה משוטט אז בעולם ומטמא את העולם, ושורה על ידיו של האדם, והוא נטמא.

322. וכשמקיץ משנתו, ונשמתו חוזרת אליו. בכל מה שייגע בידיו, ייטמא הכול. משום שרוח הטומאה שורה עליהם. וע"כ לא ייקח איש את מלבושיו, להתלבש ממי שלא נטל ידיו. כי המשיך על עצמו רוח הטומאה ונטמא. ויש רשות לרוח הטומאה לשכון בכל מקום.

323. וע"כ לא ייטול אדם ידיו ממי שלא נטל ידיו, משום שהמשיך עליו רוח הטומאה, ומקבל אותו מי שנוטל מים ממנו, ויש רשות לרוח הטומאה לשרות עליו. ומשום כך צריך האדם להישמר בכל אשר יפנה, מצד נחש הרע שלא ישלוט עליו. ועתיד הקב"ה להעביר את רוח הטומאה מהעולם בעוה"ב. כמ"ש, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. וכתוב, בלע המוות לנצח.

שגרו וקטם הדרכים והשבילים העליונים, ונפסק השפע, והשרה דינים על העולם. והמשיך קללות לעולם מיום ההוא ואילך.

314. ואת להט החרב המתהפכת. פירושו, כל הנמצאים בדינים מדלגים בעולם, שמדלגים מצורה לצורה, שפושטים צורה ולובשים צורה, שמתהפכים לצורות רבות, כדי להיפרע מהעולם. לפעמים הם בצורות אנשים ולפעמים בצורות נשים. לפעמים הם אש לוהט, ולפעמים הם רוחות. ואין מי שיעמוד עליהם. וכל זה הוא לשמור את דרך עה"ח, שלא יוסיפו להרע בכתחילה.

כי ב' הנקודות בינה ומלכות, מחזה ולמטה של המלכות, נכללות זו בזו. ויש בינה ומלכות בנקודת הבינה, ויש בינה ומלכות בנקודת המלכות. ונמשך מהם ד' שליטות. ונבחנת בינה ומלכות שבבינה לזכרים, אנשים, כי הבינה מסתיימת בזכר. ובינה ומלכות שבמלכות נבחנת לנקבות, נשים. הארת הימין שבכל אחד נבחנת לרוחות, והארת השמאל שבכל אחד נבחנת לאש לוהט.

315. להט החרב. אלו המלהטים אש ועונשים קשים על ראשיהם של הרשעים והפושעים. והצורות מתהפכים לכמה מינים של דינים, לפי דרכיהם של בני אדם. וע"כ נקראים, להט, כמ"ש, וליהט אותם היום הבא. ונקראים החרב, כי הוא חרב לה', כמ"ש, חרב לה' מלאה דם.

316. להט החרב, הוא אפילו כל המענישים של מטה, שבעוה"ז, המתהפכים מצורה לצורה, כולם הם ממונים על העולם להרע ולהשטין לרשעי עולם, העוברים על מצוות ריבונם.

וליהט אותם היום הבא, מדבר בעונשים וממונים עליונים. ונאמר כאן, שאפילו המענישים של מטה בכלל להט החרב המתהפכת.

317. כיוון שחטא אדם, המשיך על עצמו כמה מיני מזיקים רעים וכמה מדייני דינים, והיה ירא מכולם, ולא יכול להתגבר עליהם. שלמה ידע חכמה העליונה, והקב"ה שם עליו כתר מלכות, והיו יראים מפניו כל בני העולם. כיוון שחטא, המשיך על עצמו מזיקים רעים ונוכלי דינים, והיה ירא מכולם. ואז יכלו להרע לו, וכל מה שהיה בידו לקחו ממנו.

והאדם ידע את חוה

325. כל התורה מתבארת בע' (70) פנים, כנגד ע' קצוות וע' פנים שבז"א: ע' קצוות בז"ת שלו, שכל קצה כולל ע"ס, ושבע פעמים עשר הן ע'. וע' פנים בג"ר שלו, שהם ג"כ שבע פעמים ע"ס

324. יש כמה פנים בכתוב, מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה, ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. וכן בכל דברי התורה יש כמה פנים, וכולם אמיתיות.

אחיו, שהריגת הבל עניין אחד עם החטא של עצה"ד, שהסית הנחש. וכמו שבעצה"ד קיבל מלאך המוות שליטה על כל העולם, כן קיבל כאן שליטה להוציא נשמת הבל. וקין הוא מהצד שלו. וכל המדורים הרעים והמוזיקים, והשדים והרוחות, באים ממנו לעולם.

334. השם קין מורה, קן לכל המדורים הרעים, הבאים מהצד הטמא לעולם. ואח"כ הביאו קורבן. זה הקריב מהצד שלו, וזה הקריב מהצד שלו. וכמ"ש, ויהי מקץ ימים, ויבא קין מפרי האדמה. מקץ ימים, זהו קץ כל בשר, שהוא מלאך המוות. הרי שקורבנו של קין מהצד הטמא היה.

335. וקין מאותו קץ הימים הביא הקורבן. מקץ ימים ולא מקץ ימיו, כי קץ הימים הוא קליפה רעה. וקין מקץ הימים הביא קורבנו, מצד של מלאך המוות. הרי שהקריב קורבנו מהצד שלו.

336. ויבא קין מפרי האדמה. כמ"ש, ומפרי העץ. עצה"ד, הנחש הרע. כי, מפרי האדמה, הוא כמ"ש, כי פרי מעלליהם לאכלו. שמלאך המוות, פרי מעלליהם של הרשעים. כי לולא החטא, לא היה בא לעולם. יאכלו, פירושו, שמלאך המוות נמשך עליהם ומתדבק בהם להמית אותם ולטמא אותם. מפרי האדמה, מורה שקין הקריב מהצד שלו, מבחינת הנחש ומלאך המוות.

337. והבל הביא גם הוא מבכורות. המילה גם, לרבות את הצד העליון, מחזה ולמעלה, הבא מצד הקדוש. ומשום זה כתוב, וישע ה' אל הבל, משום שהיה מצד הקדושה. אבל, ואל קין ומנחתו לא שעה, לא קיבל ה' את קורבנו, משום שהיה מהצד הטמא. וע"כ, ויחר לקין מאוד וייפלו פניו. כי לא התקבל פניו, הפנים של הצד שלו, אלא שקיבל את הבל.

338. ומשום זה כתוב, ויהי בהיותם בשדה. בשדה מורה על אישה. וקין קינא את הבל על נוקבא יתרה, שנולדה עם הבל, כמ"ש, ותוסף ללדת את אחיו את הבל. פעמיים, אַת, לרבות ב' נוקבאות, שנולדו עם הבל. הנשמות קין והבל היו צריכים להיות נשמה אחת, כמו שת. אלא מתוך שאדם הזדווג עם חוה, מטרם שעשה תשובה על חטא דעצה"ד, והייתה הזוהמה של הנחש דבוקה בהם, ע"כ הוליד רק חציה השמאלי של הנשמה, בפירוד מצד הימין, ששם המקום של זוהמה של הנחש. וע"כ נקרא שמו קין, שמורה קן לכל המדורים הרעים, הבאים מהצד הטמא לעולם.

כי בצד השמאל של הנשמה מדור הזוהמה של הנחש. אבל בצד הימין של הנשמה, אין לו מקום להיאחז בו. וע"כ אח"כ, שעשה תשובה על חטאו, הוליד נשמת הבל, שמצד הימין של אותה הנשמה, שאין שם מקום לזוהמה של הנחש.

שבראש שלו. אלא שג"ר מכונים פנים, כמ"ש, חכמת אדם תאיר פניו. וכך הוא בכל דבר שבתורה, כמה פנים מתבארים לכל הצדדים.

326. כאשר האדם הולך בדרך האמת, הוא הולך לימין, וממשיך על עצמו רוח קודש העליון מלמעלה. ורוח זה נעשה לו רצון קדוש, להתייחד למעלה ולהתדבק בקדושה העליונה, שלא תיפסק ממנו לעולם.

327. כאשר אדם הולך בדרך הרע, ודרכיו נטו מדרך הישר, הוא ממשיך על עצמו רוח הטומאה שבצד שמאל. ומטמא אותו ונטמא בו, כמ"ש, ולא תיטמאו בהם, ונטמתם גם. הבא לטמא, מטמאים אותו.

328. כשאדם הולך בדרך האמת, וממשיך עליו רוח קדוש עליון ומתדבק בו, הבן שיוליד וייצא ממנו לעולם, הוא ממשיך עליו קדושה עליונה, ויהיה קדוש בקדושת ריבונו, כמ"ש, והתקדשתם והייתם קדושים.

329. כשאדם הולך בצד השמאל, והמשיך על עצמו רוח הטומאה ומתדבק בו, הבן שיוצא ממנו לעולם, הוא ממשיך עליו רוח הטומאה, וייטמא בטומאה של אותו הצד.

330. וע"כ כתוב, מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה, ורוח הבהמה היורדת היא למטה. כי כאשר האדם בדבקות הימין, עולה האור שממשיך מלמטה למעלה. וכאשר האדם בדבקות בשמאל, צד השמאל, שהוא רוח הטומאה, יורד מלמעלה למטה, שממשיך הארת השמאל מלמעלה למטה, ושם דירתו באדם, ואינו עוזב אותו.

כי כאשר האדם בדבקות הימין, רוח בני האדם עולה מלמטה למעלה. וכאשר האדם בדבקות בשמאל, רוח הבהמה יורדת למטה. והבן שהוליד בטומאה נחשב לבנו של רוח הטומאה.

331. אדה"ר התדבק ברוח הטומאה, הנחש. ואשתו חוה התדבקה בו בתחילה, וקיבלה אותה הזוהמה ממנו. והוליד בן, שהבן הזה הוא של רוח הטמא. ב' בנים היו, אחד מאותו רוח הטמא, והוא קין. ואחד כשאדם חזר בתשובה, והוא הבל. ומשום זה, זה היה מצד הטומאה, קין, וזה היה מצד הטהור, הבל.

332. בשעה שהטיל הנחש את הזוהמה בחוה, התעברה ממנו. וכשאדם שימש עימה, הולידה ב' בנים, אחד היה מצד הטמא, קין, ואחד מצד אדם, הבל. והיה הבל דומה לצורה של מעלה, וקין לצורה של מטה. משום זה נפרדו דרכיהם זה מזה.

333. קין בן רוח הטמא היה, שהוא נחש הרע. ומשום שקין בא מצד מלאך המוות, הרג את

לפי זה נמצא, שלהבל, שהוא מ"י, מחזה ולמעלה, יש ב' מלכויות, בינה ומלכות דבינה, שיצאו עם נשמתו ב' נוקבאות, המרומזות בפעמיים, אַת, שבכתוב, ותוסף ללדת את אחיו את הבל. אבל לקין, להיותו אל"ה, מחזה ולמטה, יש מלכות אחת, בינה דמלכות, אבל המלכות הרביעית חסרה לו. ועם נשמת קין יצאה רק נוקבא אחת, המלכות השלישית לבדה.

וקין קינא את הבל על נוקבא יתרה, שנולדה עם הבל. כי רצה לגלות ולעשות זיווג על המלכות הרביעית החסרה לו, ויהיו לו ב' נוקבאות, כמו שיש להבל. כמו החטא של עצה"ד, שהנחש פיתה אותם לעשות הזיווג מחזה ולמטה, כדי שיוכל להמשיך האורות מלמעלה למטה. שמחמת זה התגלתה המלכות הרביעית, שהסתלקו מחמתה כל האורות, ונקנסה עליו המיתה. כי הסתלקות אור החיים הוא מיתה. שהריגת הבל היא עניין אחד עם החטא דעצה"ד, כי אף הוא רצה לגלות הזיווג מחזה ולמטה, על המלכות הרביעית.

וכיוון שהתגלתה המלכות הזאת, תכף הסתלקו האורות שהם ג"ר, מכללות נשמות קין והבל, והכלים שהם ו"ק נפלו לקליפות. אבל אורות אינם נופלים לקליפות, אלא שמסתלקים לשורשם העליון. ונמצא, אשר הבל, שהוא בחינת ג"ר, הסתלק לשורשו ומת. וקין, שהיה בחינת ו"ק, נפל לקליפות. באופן, שכל ההפרש בין הריגת הבל לחטא דעצה"ד, שאדם היה כלל כל הנשמות, ע"כ נגע חטאו לכל העולם. וקין והבל נגע החטא לנשמתם בלבד.

כל נשמה נמשכת בשלוש נקודות חולם שורוק חיריק בשם אלקים:

א. נקודת החולם, אותיות מ"י דאלקים, צד מיין.

ב. נקודת השורוק, אותיות אל"ה דאלקים, צד שמאל.

ג. קו אמצעי יוצא על מסך דנקודת החיריק, המייחד אותיות מ"י אל"ה זה בזה, ונשלם שם האלקים.

ומתחילה יוצא הסדר הזה בבינה, אח"כ בזו"ן ואח"כ בנשמות. ומשורשם נבחנים מ"י לג"ר ואל"ה לו"ק. ובפרצוף נבחן מחזה ולמעלה למ"י, ששם ג"ר דגוף הפרצוף, ומחזה ולמטה לאל"ה, ו"ק דגוף הפרצוף. לפי זה, הבל, מ"י, מחזה ולמעלה, קין, אל"ה, מחזה ולמטה.

ומכוח מיתוק המלכות בבינה והכללתן זו בזו, יצאו ד' מלכויות: ב' מלכויות בינה ומלכות שבנקודת הבינה, וב' מלכויות בינה ומלכות שבנקודת המלכות. ובגילוי אין יותר מג' מלכויות, שב' מלכויות משמשות מחזה ולמעלה של פרצוף המלכות, שהם בינה ומלכות דבינה, ואחת מחזה ולמטה, בינה דמלכות. אבל מלכות דמלכות, מדה"ד, המלכות דצ"א, אינה ראויה לקבל לתוכה או"י אלא רק או"ח, ע"כ נגנזה.

ולכן אין פני אדם מחזה ולמטה דזו"ן. ומטעם המלכות הרביעית שנגנזה, נעשתה הנוקבא לעצה"ד טו"ר. ואם לא זכה, הרי רע. שאם ממשיך הזיווג למחזה ולמטה, מגלה בזה את המלכות הרביעית שנגנזה, שבהתגלותה תכף מסתלקים האורות.

הלוא אם תיטיב שְׁאֵת

השער לה', צדיקים יבואו בו. כלומר, אותם הדינים, שהרשעים מתרחקים על ידיהם, נעשים בשביל הצדיקים לשערים, שמתדבקים על ידיהם.

והמילה, לפתח, אשר מה שחטאת רובץ על המלכות, אע"פ שהיא מקור כל העונשים, מ"מ אם תעשה תשובה, יתהפך החטאת ויהיה לפתח. חטאת רובץ, אמר לו הקב"ה, אותו הצד שהתדבק בו ונמשך עליו, יהיה שומר אותך להיפרע ממך. כמ"ש, אם תיטיב שאת, שיסור ממנו דבקות של רוח הטומאה, שהתדבק בו מחמת חטאו. ואם לא תיטיב, לפתח חטאת רובץ, אותו רוח הטומאה שהתדבק בו, מחמת חטאו, הוא עצמו יפרע ממך.

339. הלוא אם תיטיב שְׁאֵת ואם לא תיטיב, לַפְתַּח חטאת רובץ. המילה שאת פירושה, שתתנשא למעלה ולא תרד למטה, שתמשיך האורות מלמעלה למטה, שבזה הרג להבל. אבל שאת גם פירושו, הסרה וסליחה, שאמר לו הקב"ה, אם תיטיב, יסור ממך ויסולח לך הדבקות של רוח הטומאה.

340. ואם לא תיטיב, לפתח חטאת רובץ. לפתח, זהו דין העליון, הדין של המלכות, שהוא הפתח לכל, כמ"ש, פֶּתַח לִי שַׁעֲרֵי צַדִּיק. צדק שם המלכות, שערי צדק הם הדינים, שאין אדם יכול לבוא אל המלכות, אם אינו הופך את הדינים הללו שבה לשערים, כמ"ש, זה

שקין הרג את הבל

[דקטיל קין להבל]

העונש. מאחר שבתחילה גזר עליו, ואמר לו, נע ונד תהיה בארץ, הוא נשאר עתה בנוד לבדו. וכמ"ש, ויצא קין מלפני ה', וישב בארץ נוד. כאשר יצא מלפני ה', היה כדי להיות נד בארץ ולא נע. כי נמחל לו החצי מהעונש.

כי הגם שחטאו של קין היה במלכות דמדה"ד שגילה, מ"מ כיוון שכבר נמתקו המלכות והבינה זה בזה, נפגמה גם הבינה על ידו. ולפיכך נענש, נע ונד תהיה בארץ. נענוע מצד המלכות, ונדנוד מצד הפגם שבבינה. ואחר שעשה תשובה, נמחל לו הפגם מהמלכות, הנענוע. ונשאר לו הפגם שבבינה, הנדנוד. כי תשובתו לא הייתה שלמה בכל צרכה.

345. כאשר יצא קין מלפני ה', אמר לו אדם, בני, מה נעשה בדינך. אמר לו קין, אבא, כבר התבשרתי שמחל לי הקב"ה להיות בנוד לבד. שאל אותו, איך זכית לזה? אמר לו, משום שעשיתי תשובה והתוודיתי לפניו. אמר אדם, וכי כל כך גדול וחזק כוח התשובה, ואני לא ידעתי? התחיל לשבח אל ריבונו ולהתוודות לפניו. פתח ואמר, מזמור שיר ליום השבת, טוב להודות לה'. כלומר, טוב לשבח ולשוב ולהתוודות לפני הקב"ה.

346. מאותה השעה שהרג קין את הבל, נפרד אדם מאשתו, וב' רוחות נקבות היו באות ומזדווגות עימו. והוליד רוחות ושדים, המשוטטים בעולם. והן שתיים, כי הזונות הן מקליפות הימין, שע"כ הן מצחקות. אבל בסוף הן מייסרות ומענישות האדם, שהוא בחינת שמאל. וע"כ היו שתיים: אחת מקליפת הימין, והשנייה מקליפת השמאל.

347. ולא קשה להבין זאת. כי גם בן אדם, כשהוא בחלומו, באות רוחות נקבות, ומצחקות עימו, ומתחממות ממנו, ואח"כ מולידות. ואלו התולדות נקראים נגעי בני אדם, ואינם מתהפכים לשום צורה, אלא לצורות בני אדם. ואין להם שיער בראשם. כי אותם התולדות קליפת הימין. ושערות משמאל. וכתוב בשלמה, והוכחתי בשבט אנשים ובנגעי בני אדם. ויש שרוחות זכרים באים לנשים שבעולם, בחלומן, והנשים מתעברות מהם ומולידות רוחות, וכולם נגעי בני אדם נקראים.

348. אחר 130 שנה, התלבש האדם בקנאה, והזדווג באשתו, והוליד בן, וקרא שמו שת. בעניין סופי האותיות שבקשרי כ"ב אותיות החקוקות, כלומר, הא"ב בצירוף ישר כמו שהן א"ב ג"ד ה"ו, וסופם ש"ת. ובא להבדיל מצירופי

341. בשעה שקין הרג את הבל, לא היה יודע איך תצא הנשמה ממנו, שלא היה יודע, שע"י מעשיו שעושה, יוציא מהבל את נשמתו, וימות. והיה נושך אותו בשיניו, כנחש.

כי קינא אותו על נוקבא יתרה, שרצה להמשיך האורות מלמעלה למטה, ולגלות את מלכות הרביעית, החסרה מחזה ולמטה. אבל לא ידע, שע"י זה תתגבר מדה"ד ויפסק הזיווג גם מחזה ולמעלה, ויסתלק החיות מהבל וימות. אלא אדרבא חשב, שגם הבל ייהנה ממעשיו. וע"כ היה נושך אותו בשיניו, כמו נחש הקדמוני והרגו. כי כל הנמשך, נמשך דרך הפה.

אבל הנמשך בקדושה, נמשך מכוח השפתיים, המסך שבפה, זיווג דנשיקין, הממשיך השפע ממדרגה למדרגה. והנמשך שלא בקדושה, כמעשה נחש הקדמוני, נמשך מכוח השיניים, שחסר שם תיקון המסך בכלי מלכות, הנקרא שפתיים, והשפע נמשך מלמעלה למטה, שזה נבחן לנשיכה. שברך זה הביא הנחש המיתה לעולם.

ונודע שמעשה קין היה כחטא עצה"ד, שגם הוא החליף הנשיקה לנשיכה, כי משך השפע בלי מסך מלמעלה למטה, שע"י זה הסתלק נשמת הבל. הרי שקין נשך אותו בשיניו, כמעשה נחש הקדמוני. ומכוח זה הרגו. בו בשעה קילל אותו הקב"ה, והיה הולך לכל רוחות העולם, ולא מצא מקום שיקבל אותו. עד שהיכה עצמו על ראשו, ושב לפני ריבונו, ואז קיבלה הארץ אותו במדור התחתון. כלומר, שתשובתו לא הייתה שלמה, וע"כ לא קיבלה אותו הארץ שלנו.

342. הארץ עצמה קיבלה אותו, שילך עליה, שכתוב, ויָשֶׁם ה' לקין אות, שהקב"ה קיבל את תשובתו. וע"כ חזרה וקיבלה אותו הארץ. ולא שרק מדור התחתון קיבל אותו, מפני שתשובתו לא הייתה שלמה. אלא הארץ קיבלה אותו למטה במדור אחד שמתחתיה, כי כתוב, הן גירשת אותי היום מעל פני האדמה. משמע, מעל פני האדמה גורש, אבל למטה מאדמה לא גורש. הרי שמדור תחתון שמתחת האדמה קיבל אותו.

343. הארץ קיבלה אותו באַרְקָא, אחת משבע ארצות. על הדרים שם כתוב בירמיהו, יאבדו מן הארץ ומתחת השמיים האלה. וכתוב, וישב בארץ נוד קדמת עדן. שהכוונה על מדור התחתון, הנקרא ארקא. ונקרא נוד, מפני שיש ליושבים שם שני ראשים, שמתנדנדים פעם לחושך ופעם לאור.

344. אחר שאמר קין, גדול עוונתי מנשוא, שהתוודה ועשה תשובה, מחל לו הקב"ה החצי מן

אמת, ובניהם צדיקים בעולם. ועליהם כתוב, כי ישרים ישכנו ארץ.

353. ואחות תובל קין נעמה. מה משמיענו הכתוב, ששמה נעמה? משום שזנו אחריה בני אדם מרוב יופי ונעימות שבה, ואפילו רוחות ושדים זנו אחריה. וע"ז מורה השם נעמה, מלשון נעימות. אלו בני האלקים עזא ועזאל זנו אחריה, ומשום ההגזמה הזו נקראה נעמה.

354. אימם של שדים הייתה, כי היא באה מצד קין, שממנו יצאו שדים ורוחות. והיא מתמנה עם לילית על מיתת אֶסְפֶּרָה של התינוקות. נעמה מתמנה לצחק עם בני אדם בחלומות, בחינת ימין דקליפות, ולהמית תינוקות, בחינת שמאל. כי היא באה ומצחקת עם אנשים, ולפעמים היא מולידה מהם רוחות בעולם. ועד עתה עוד היא עומדת בתפקידה לצחק עם אנשים. אבל היא משתתפת עם לילית, והמיתה באה מצד לילית ולא מצד נעמה.

355. אלו השדים מתים כבני אדם, ולמה נעמה עודנה חיה עתה? השדים מתים כבני אדם, אבל לילית ונעמה, ואֶגֶרֶת בַּת מְחֻלַּת הַבָּאָה מְצִידִים, כולן חיות, עד שיבער הקב"ה את רוח הטומאה מן הארץ, כמ"ש, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

356. אוי להם לבני אדם, שאינם יודעים ואינם משגיחים ואינם מסתכלים, וכולם אטומים, ואינם יודעים, כמה מלא העולם מבריות משונות שאינם נראים, ומדברים נעלמים, ואילו ניתנה רשות לעין לראות, היו בני האדם מתפלאים, איך אפשר להתקיים בעולם.

357. נעמה זו, אימם של השדים, ומצדה באים כל אלו השדים, שמתחממים מבני אדם, ומקבלים רוח תשוקה מהם, מצחקים עימם ועושים אותם בעלי קרי. ומשום שבעל קרי בא מרוח הטומאה, הוא צריך לרחוץ את עצמו, להיטהר ממנו.

א"ב אחרים. שאותיות שת אינן בהם בסופם. השם שת הוא הרוח שנאבד, רוחו של הבל, שהתלבש בגוף אחר בעולם, שהתלבש בשת, וע"כ נקרא שת. וכתוב, כי שֵׁת לי אלקים זרע אחר תחת הבל.

349. נְיוֹלָד בדמותו כצלמו. משמע, שהבנים האחרים קין והבל לא היו בדמותו, ורק שת היה בדמותו כצלמו, בתיקון הגוף ובתיקון הנפש, באורח ישר. שהבנים האחרים היו בדבקות הזוהמה של הנחש, ושל אותו הרוכב עליו, שהוא ס"מ. ומשום זה לא היו בדמותו של אדם. והרי נאמר, שהבל היה מצד הקדושה ולא מהנחש, כמו קין? אבל שניהם לא היו בצורת האדם שלמטה, שלא היה בהם קו אמצעי, צורת אדם, אלא הבל היה מצד ימין, וקין מצד שמאל, ע"כ לא היו כדמות אדם.

350. אבל גם הבל לא היה שלם. והרי כתוב, והאדם ידע את חוה אשתו, ותהר ותלד את קין. שחל על חוה, ולא כתוב, וְיוֹלֵד את קין, ואפילו בהבל לא כתוב, ויולד, שהיה סובב על אדם, אלא אומר, ותוסף ללדת את אחיו, את הבל. וזה שאפילו הבל לא היה בדמותו כצלמו של אדם, וע"כ לא כתוב בו, ויולד. אבל בשת כתוב, ויולד בדמותו כצלמו, שהוא מיוחס לאדם.

351. 130 שנה נפרד אדם מאשתו, וכל אלו שנים היה מוליד רוחות ושדים בעולם, מאותו כוח הזוהמה, שהיה הולך ונשאב ממנו. כיוון שכלתה כל הזוהמה ממנו, חזר וקינא את אשתו, והוליד בן. אז כתוב, ויולד בדמותו כצלמו.

352. כל אדם ההולך לצד שמאל ומטמא דרכיו, כל רוחות הטומאה הוא מושך על עצמו. ורוח הטומאה מתדבק בו ואינו עוזב אותו. ודבקות רוח הטומאה ההוא, הוא רק באותו האדם, שמשך אותו. ולא באחר, משום שדבקות שלהם רק באנשים שהתדבקו בהם. אשריהם הצדיקים ההולכים בדרך הישר, והם צדיקי

זה ספר תולדות אדם

בפועלך, במעשה ידיך אֶרְבֶּן. מי גרם לו שמחה בעולם, לחיות ולשמוח? אדה"ר גרם לו זאת, שהוא פועלו, ולא פועלו של בשר ודם, מעשה ידיו של הקב"ה ולא מבני אדם. כלומר, שלא נולד מאנשים, אלא שהוא יציר כפיו של הקב"ה.

וע"כ חסרים אלו שבעים שנה לאדה"ר, מאלף שנה שהיה לו לחיות בהם. כי נאמר לו, ביום אכולך ממנו מות תמות. ויומו של הקב"ה הוא אלף שנים, ע"כ היה לו לחיות אלף שנה. והוא חי 930 שנה, וחסר לו שבעים שנה. שהוא מטעם שנתנם לדוד, שלא היה לו חיים.

358. זה ספר תולדות אדם. לצורות בלבד, לנשמות, שכל הנשמות מתולדות אדם היו כתובים בו. הקב"ה הראה לאדה"ר הצורות של הנשמות, של כל הדורות העתידיים לבוא לעולם. ושל כל חכמי העולם ומלכי העולם העתידיים לקום בישראל. כשהגיע לראות את דוד מלך ישראל, שנולד ומת, שלא היה לו שנות חיים, אמר לו, להקב"ה, אוסיף לו שבעים שנה משנותיי, ונגרעו שבעים שנה מאדה"ר, ונתן אותם הקב"ה אל דוד.

359. וע"ז שבח דוד ואמר, כי שימחתי ה'

1500. ו-1500 החסרים, יתגלו בגמיה"ת על הזיווג דנקודה אמצעית שנגנזה בעתיק. לדעת 1500 מפתחות, כלומר, בגמיה"ת. אבל עתה, לא נמסרו לעליונים הקדושים. והתבאר בפרשת בראשית, 1500 אמות. ו-1500 מפתחות, היינו הך.

וכל הסודות היו סתומים בספר, מטרם שהגיע לאדה"ר. כיוון שהגיע לאדה"ר, היו מתקבצים אליו מלאכים העליונים לדעת ולשמוע אותם, והיו אומרים, רומה על השמיים אלקים על כל הארץ כבודך.

363. בה בשעה רמז אליו הדרניאל המלאך הקדוש, ואמר לו, אדם, גנוז כבוד ריבונך, ואל תגלה למלאכים, כי לא ניתן רשות לבד ממך, לדעת בכבוד ריבונך. ואפילו למלאכים העליונים. והיה הספר ההוא צרור וגנוז עימו, עד שיצא אדם מגן עדן.

364. כי בתחילה היה מעיין ומשתמש בו בכל יום בסודות ריבונו, ונגלה לו סודות העליונים, מה שלא ידעו מלאכים העליונים. כיוון שחטא ועבר על מצוות ריבונו, שאכל מעצה"ד, פרח הספר ממנו. והיה אדם טופח על ראשו ובוכה, ונכנס במי גיחון עד צווארו, שעשה תשובה וסיגף את עצמו, עד שגופו נעשה חלודות חלודות, נקבים ובקיעות, והשתנה זיוו.

365. באותה שעה, רמז הקב"ה לרפאל המלאך, והשיב לו אותו הספר. ובו היה אדם עוסק, והניח אותו לבנו שת. וכל תולדותיו אחריו, עד שהגיע לאברהם, והיה יודע על ידו להסתכל בכבוד ריבונו. וכן ניתן ספר לחנוך והסתכל בו בכבוד העליון.

360. והראה לו הקב"ה כל חכמי דור ודור. עד שהגיע לדורו של רבי עקיבא, וראה תורתו ושמו. ראה מיתתו, שנהרג על ידי מלכות הרשעה, ונעצב. פתח ואמר עליו אדה"ר, ולי מה יקרו רעיד אַל, מה עצמו ראשיהם.

361. ספר תולדות אדם, ספר ממש. וכאשר אדם היה בגן עדן, הוריד לו הקב"ה ספר ע"י רזיאל המלאך, הממונה על סודות עליונים הקדושים. וחקיקות עליונות היו חקוקות בספר, החקיקות מעליית המלכות לבינה, וחכמה הקדושה וע"ב (72) מיני חכמה היו מתבארים ממנו. כלומר, חכמה הקדושה, המתבארת בעת גדלות, היא ע"ב מיני חכמה, הרומזים רק על בינה שחזרה להיות חכמה ולא חכמה ממש.

והיא מושפעת ל-670 חקיקות של סודות העליונים. כלומר, לז"א והנוקבא שלו. ז"א, שהוא חגי"ת נהי"מ, מקבל 600 מחגי"ת נהי"י דבינה שספירותיה מאות. והנוקבא מקבלת לחגי"ת נהי"מ שלה רק שבעים, שכל ספירה היא רק בת עשר, להיותה מקבלת מז"א שספירותיו עשיריות בלבד.

362. באמצע הספר יש חקיקה מחכמה, שהיא נקודה אמצעית, שהחקיקה שלה אינה מתמלאת קודם גמיה"ת. המוכנה לדעת על ידה בגמיה"ת, 1500 מפתחות, שלא נמסרו ב-6000 שנה, לעליונים הקדושים. כי לא נגלו עתה בפרצופים העליונים שהם זו"ן, אלא רק ו"ק דג"ר, שהם 1500 מפתחות. כי ג"ר דחכמה כל ספירה בת אלף, והן 3000, וחצי המדרגה שהיא ו"ק, היא

זכר ונקבה בְּרָאִים

368. זכר ונקבה בראים. מכאן נשמע, כל צורה שלא נמצאו בה זכר ונקבה, אינה צורה עליונה, כראוי.

369. בכל מקום שלא נמצאו זכר ונקבה יחד, אין הקב"ה שם דירתו באותו המקום. וברכות אינן נמצאות אלא במקום שנמצא זכר ונקבה. כמ"ש, ויברך אותם, ויקרא את שמם אדם ביום הבראם. ולא כתוב, ויברך אותו, ויקרא את שמו אדם. ללמדך, שאפילו בשם אדם אינו נקרא, אלא זכר ונקבה יחד.

370. מיום שנחרב ביהמ"ק, ברכות אינן נמצאות בעולם, ונאבדות בכל יום, כמ"ש, הצדיק אבד. איבד הברכות, שהיו שורות בצדיק, כמ"ש, ברכות לראש צדיק. וכתוב, אבדה האמונה, הנוקבא, המקבלת הברכות מהצדיק, יסוד דז"א, זכר. ובעת השלמות כתוב, ויברך אותם, ויקרא את שמם אדם. וכתוב, ויברך

366. זכר ונקבה בְּרָאִים. סודות עליונים נגלו בשני כתובים: זה ספר תולדות אדם, זכר ונקבה בראים. כתוב, זכר ונקבה בראים, לדעת כבוד העליון, האמונה, אשר מזה נברא האדם, מזו"ן העליונים, הנקראים שמיים וארץ.

367. כמו שנבראו שמיים וארץ, זו"ן העליונים, נברא האדם. בשמיים וארץ, כתוב, אלה תולדות השמיים והארץ בְּהַבְרָאם. ובאדם כתוב, זה ספר תולדות אדם. בשמיים וארץ כתוב, בהבראם. ובאדם כתוב, ביום הבראם. הרי ששניהם שקולים, כי נבראו כאחד. כמו שאצילות זו"ן היא ע"י אותיות אל"ה דבינה, ואח"כ ע"י עלייתם למי"ן, להכריע בין ב' הקווים שבבינה, ממש על אותו הדרך, נברא אדם, ע"י אותיות אל"ה דזו"ן. ואח"כ ע"י עלייתם למי"ן להם, להכריע בין ב' הקווים שלהם. הרי שבאותו הסדר שנבראו זו"ן, נבראו ג"כ אדם.

ושנבראו בו שמיים וארץ, מקודם החטא דאדה"ר, כי חזר הסדר דא"ב ביושר, והעולם נמתק ועמד על קיומו.

373. ביום שאדם עבר על מצוות ריבונו, ביקשו שמיים וארץ להיעקר ממקומם, משום שהם אינם עומדים אלא על ברית, שכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמיים וארץ לא שמתי. ואדם עבר ברית, כמ"ש, והמה כאדם עברו ברית. וע"כ אבדו יסודם וביקשו להיעקר ממקומם.

ברית הוא תיקון היסוד, במילה, שהיא הרחקת קליפת העורלה, ופריעה, שהיא המשכת המוחין דג"ר. ואז יש זיווג זו"ן, המכונים יומם ולילה, שהמוחין מושפעים לשמיים וארץ, ומתקיים העולם. וכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה, אם לא ניתקן הברית, שהוא תיקון היסוד במילה ופריעה. חוקות שמיים וארץ לא שמתי, כי לא היה להם שפע ולא יכלו להתקיים.

ואדה"ר בחטאו היה מושך בעורלתו, שמשך קליפת העורלה על יסוד הקדוש, ונפרדו זו"ן העליונים, ולא היה שפע וקיום לשמיים וארץ. וביקשו שמיים וארץ להיעקר ממקומם, כי לא נמשך להם השפע די קיומם.

374. ואלמלא היה נגלה לפני הקב"ה, שעתידים ישראל לעמוד על הר סיני, לקיים אותו הברית, לא היה מתקיים העולם אחר חטאו של אדה"ר. כל מי שמתוודה על חטאיו, הקב"ה סולח לו ומוחל עונו. כיוון שאדה"ר התוודה ועשה תשובה, ע"כ התקיים העולם.

375. כשברא הקב"ה את העולם, הנוקבא, עשה ברית, יסוד דז"א, שתיקנו בהסרת הקליפות, בהמשכת המוחין. והעמיד עליו העולם, הנוקבא, המקבלת ממנו. כמ"ש, בראשית, אותיות ברא שית. שית היא הברית, שהעולם עומד עליו. ונקרא שית, לשון יסוד, שממנו נמשכות ויוצאות הברכות לעולם, ועליו נברא העולם. ואדם, בחטאו בעצה"ד, עבר על הברית הזו, והעביר אותו ממקומו, וע"כ ביקשו אז שמיים וארץ להיעקר ממקומם.

376. הברית הזו נרמזת באות י', אות הקטנה, והיא עיקר ויסוד העולם. כי עליו נברא העולם. כי האותיות ש' ת' ראויים רק לאו"ח לבד, כלומר מלמטה למעלה. ואחרי שנמשך ביניהם היי, יסוד דז"א, הם מקבלים או"י, שהוא כל המוחין. ואז נקרא שית, שהי' כוללת כל המוחין.

וכאשר אדם הוליד בן, התוודה על חטאו, וקרא שמו שת. ולא הזכיר בו י', או"י, שיהיה שמו שית, מורה שימשיך רק או"ח מלמטה למעלה. משום שעבר עליו, כמ"ש, והמה כאדם עברו ברית. וע"כ בזה שקרא שמו שת, בלי י', התוודה על חטאו. ומשום זה שהתוודה, הקב"ה

אותם אלקים לאמור, פרו ורבו. בעת החורבן, שאין אז זיווג זכר ונקבה, נבחנים שניהם לאבודים. כי בשניהם אינן נמצאות ברכות. ובעת השלמות מתברכים שניהם יחד, כמ"ש, ויברך אותם, ויקרא את שמם אדם. כלומר, שניהם יחד.

371. משת התייחסו כל דורות העולם, וכל צדיקי אמת שבעולם. אלו אותיות אחרונות שבתורה ש' ת', נמצאו שלמות גם אחר שעבר אדם על כל אותיות התורה, בחטא עצה"ד, הכולל לכל התורה. ובתשובה שעשה לפני ריבונו, נאחז באלו שתי אותיות, ש' ת', שנמצאו שלמות. ומאז חזרו הראשונות לאחור בסדר תשר"ק.

כי הכולל של אותיות התורה הם כ"ב אותיות. והם הכלים להתלבשות האורות נר"ן, שג' מדרגות בהם:

א. יחידות, עד י', הן לאור הבינה, נשמה,

ב. עשרות, עד ק', הן לאור ז"א, רוח,

ג. מאות, הן קרש"ת, הן לאור הנוקבא, נפש.

ומקודם החטא היה לאדם נר"ן מאצילות. ובעת שחטא בעצה"ד, פרחו ממנו ט"ר, שהם הנשמה והרוח וג"ר דנפש, כי גם נפש דאצילות פרחו ממנו, ונשאר בו ו"ק ממנה, נפש מעשרה פרצופי בי"ע. שערך בי"ע כלפי אצילות, כמו ו"ק כלפי ג"ר. ונפלו ממנו גם האותיות שהלבישו את נר"ן הללו, שפרחו ממנו, שהם האותיות מא' עד י', שהן כלי הנשמה. והאותיות מי' עד ק', שהן כלי הרוח. וחציים של האותיות קרש"ת, שהן כלי ג"ר הנפש. ולא נשארו בו, אלא ב' האותיות אחרונות ש' ת', שהם הכלים לו"ק דנפש, שנשארה בו.

ואלו אותיות אחרונות שבתורה, ש' ת', נשארו גם אחר שעבר אדם על כל אותיות התורה. אפילו אחר החטא, שפרחו ממנו נר"ן דאצילות עם כל אותיות התורה, שהיו מלובשים בהן, מ"מ נשארו בו ב' אותיות ש' ת'. כי האורות שלהם ו"ק דנפש, לא פרחו מהם. שעשה תשובה לפני ריבונו, נאחז באלו ב' האותיות ש' ת', שנשארו בו מכל כ"ב אותיות, ומהן שאב כל חיותו.

ומאז חזרו האותיות לאחור בסדר תשר"ק, כי סדר אבג"ד מורה על או"י, שהוא ט"ר, וסדר א"ב למפרע מורה על או"ח הנבחן לאור נקבה, אור הנפש. וכיוון שלא נשאר לו אלא אור הנפש, לא היה יכול לקבל עוד מסדר אותיות ביושר, אלא או"ח, תשר"ק עד ב"א.

372. ומשום זה קרא לאותו הבן, שנולד בדמותו בצלמו, בשם שת, שהם סיום האותיות א"ב, שנשארו לו. ולא ניתקנו האותיות מקלקולם, עד שעמדו ישראל על הר סיני, ואז חזרו האותיות ובאו על תיקונם, כמו שהיו ביום

381. והיו מתחזקים כלפי נוח בחכמתם זו, במה שהזהירם במבול. ואמרו, ששום דין שבעולם לא יוכל לשרות עליהם, כי יעשו בחכמה לדחות מעליהם את כל בעלי הדין. ומאנוש ואילך התחילו כולם לעסוק בחכמה הזו. וכתוב, אז הוחל לקרוא בשם ה'. והוחל, פירושו, שעשו חולין את קריאת שם ה', ע"י חכמת הכשפים שעסקו בה.

382. כל אלו הצדיקים, שהיו בהם אחר אותו הדור של אנוש, היו כולם משתדלים למחות בהם, כמו יָרָד מתושלח וחנוך, ולא יכלו. עד שהתפשטו בעולם רשעים, המורדים בריבונם, ואמרו, מה שדי כי נַעֲבְדֶנּוּ?

383. והאם אפשר שיאמרו שטות זו, מה שדי כי נעבדנו? אלא משום שהיו יודעים כל אלו החכמות שלהם, וכל ממוני העולם, שנפקדו על הנהגת העולם, והיו בוטחים בהם. כלומר, שהיו בוטחים בחכמתם, שע"י השבועות, שישביעו ממונים הללו, לא יארע להם כל רע. עד שהשיב הקב"ה את העולם כמו שהיה, שהביא עליהם מבול מים. כי מתחילה היה העולם מים במים, כמו ביום ב' לבריאת העולם, מטרם שנראה היבשה.

ואחר המבול, החזיר העולם לתיקונו כבתחילה, ולא נחרב כולו בעת המבול, כי השגיח עליהם אז ברחמים, כמ"ש, ה' למבול יִשָּׁב, שהוא מדה"ר. ולא כתוב, אלקים למבול יִשָּׁב, שהוא מדה"ד. הרי שדן אותם ברחמים, ומשום זה לא נחרב כולו ע"י המבול.

384. בימי אנוש, אפילו התינוקות שבאותו הדור, היו משגיחים כולם בחכמות העליונות, והיו מסתכלים בהם. כלומר, שהיו מתבוננים בהם. א"כ, טיפשים היו, שלא היו יודעים, שעתיד הקב"ה להביא עליהם מי המבול, וימותו בהם?

385. יודעים היו. אבל אחזו טיפשות בליבם, שהם היו יודעים את המלאך הממונה על האש, ואת המלאך הממונה על המים, והיו יודעים לעצור אותם, שלא יוכלו לעשות בהם דין. וע"כ לא פחדו מעונש. והם לא היו יודעים, שהקב"ה השולט על הארץ, וממנו יבוא הדין על העולם.

386. אלא היו רואים, שהעולם נפקד ביד הממונים האלו. ובהם תלויים כל דברי העולם. ומשום זה לא היו מסתכלים בהקב"ה, ולא היו משגיחים במעשיו, עד שנשחתה הארץ. ורוח הקודש הכריז עליהם בכל יום, כמ"ש, ייתמו חטאים מן הארץ, ורשעים עוד אינם.

387. והמתין להם הקב"ה, כל אותו הזמן, שהצדיקים, יָרָד מתושלח וחנוך, היו חיים בעולם. כיוון שנפטרו מהעולם, אז הוריד הקב"ה עליהם את הדין, ונאבדו. כמ"ש, ויימחו מן הארץ.

ייסד ממנו העולם, והתייחסו אחריו כל דורות וצדיקי העולם. הרי שמשום שהתוודה על חטאו, מחל לו הקב"ה, והעולם התקיים.

377. כאשר עמדו ישראל על הר סיני, נכנסה סוד הברית בין שתי האותיות ש' ת'. ומי היא? ב', שהיא המוחין המתגלים עם תיקון הברית. וע"כ נקראת הב' סוד הברית, והיא ב' דבראשית. והיא נכנסה בין ב' האותיות, שנשארו אחר החטא דעצה"ד, שהם ש"ת. ונתן את השבת, לישראל.

וכאשר נכנסה הב', סוד הברית, בין ב' אותיות ש' ת', ונעשו שבת, כמ"ש, וַיִּסְמְרוּ בני ישראל את השבת לדורותם ברית עולם. שזכו לקבל את השבת לכל הדורות בלי הפסק. כי כמו שנעשה התחלה לעולם, להתייחס אחריהם כל דורות העולם, מאלו ב' האותיות ש' ת', כן עתה, שנמשך לתוכו הב', ונעשו שבת, הן מאירות לדורותם, ברית עולם, בלי הפסק. כי ש' ת' הללו היו תלויים עד שהשתכלל העולם כראוי, בעת קבלת התורה, ואז נכנס ביניהם ברית הקדוש, והשתכלל העולם בשלמות, ונעשו שבת.

378. אלו ב' האותיות ש' ת', השתכללו באות ב', שיהיו ראויים לקבל או"י במתן תורה. וכמו שחזרו האותיות למפרע מיום שנולד בו ש, שלא לקבל מלמעלה למטה, אלא רק מלמטה למעלה, כן חזרו בכל דור להאיר רק מלמטה למעלה, שהוא אור הנפש. עד שהגיעו ישראל להר סיני, וניתקנו, שהאיר בהם ב', מוחין דאו"י, המאירים מלמעלה למטה, ונעשו שבת.

379. מלמעלה למטה חזרו האותיות להאיר, כלומר אור הרוח. ולא שמטרם מתן תורה האירו רק מלמטה למעלה, שהוא אור הנפש. והיה העולם ממשמש באותיות, ולא היו מתיישבות במקומן, שהיו מטולטלות מרחמים לדין ומדין לרחמים, כטבע אור הרוח, ולא היו מתיישבות. וכאשר ניתנה התורה לישראל, ניתקן הכול, וחזרו להאיר בשלמות כמטרם החטא.

בימי אנוש היו בני האדם חכמים בכשפים ובקסמים, ובחכמה איך לעצור כוחות השמימיים, שלא יפעלו על העולם. ומיום שיצא אדם מג"ע, והוציא עימו החכמה של עלי תאנה, שהיא כשפים, לא היה עוד איש שיעסוק בה. כי אדם ואשתו, ואלו שנולדו ממנו, מטרם שבא אנוש, עזבו את חכמה הזאת, ולא התעסקו בה.

380. כאשר בא אנוש, ראה אותם עלי תאנה, וראה שחכמתם מכחישה העליונים, שמכחישה הקדושה, ועסקו בהם ועשו פעולות וכשפים וקסמים ולימדו מהם אחרים, עד שהתפשטה חכמה ההיא בדור המבול, וכולם עשו בכוחה את מעשיהם להרע.

ויתהלך חנוך את האלקים

אלו, כדי שלא יחטאו ויקלקלו מעשיהם הטובים. ע"כ מגיע אליהם דינים, כמעשה הרשעים. וגלו, כדי שיחזרו אליו בתשובה, או בשביל שצריך לצאת מהם בנים טובים. ע"כ ממתין להם, ומאריך אפו, ומגיע אליהם כמעשה הצדיקים.

391. חנוך צדיק היה. והקב"ה ראה אותו, שיחטא אח"כ, ולקט אותו מטרם שיחטא. וכמ"ש, ולקוט שושנים. שבשביל שנותנים ריח טוב, לוקח אותם הקב"ה מטרם שיחטאו. כמ"ש, ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו, כי לקח אותו אלקים. ואיננו, פירושו, שאיננו להאריך ימים, כשאר בני דורו, שהיו מאריכים ימים, משום שלקח אותו הקב"ה מטרם שהגיע זמנו.

392. חנוך לקח אותו הקב"ה מן הארץ והעלה אותו לשמי מרומים, ומסר בידו כל אוצרות העליונים, ומ"ה (45) מפתחות סתרי חקיקות, שבהם משתמשים מלאכים העליונים, כולם נמסרו בידו.

388. עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו. כך דרכיו של הקב"ה. בשעה שהאדם מתדבק בו, והוא משרה שכינתו עליו, ויודע שלאח"כ יחטא, הוא מקדים ולוקט ריחו הטוב ממנו, ולוקח אותו מהעולם.

389. עד שהמלך, זהו הקב"ה. במסיבו, זהו אותו האדם, שהתדבק בו, והולך בדרכיו. נרדי נתן ריחו, הם מע"ט שבו, שבשבילם נפטר מהעולם קודם זמנו, כדי שלא יקלקל אותם.

390. וע"ז אמר שלמה המלך, יש הבל, אשר נעשה על הארץ, אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים. יש צדיקים, שמגיע אליהם כמעשה הרשעים, הוא בשביל מע"ט שעשו, הקב"ה לוקח אותם מהעולם, עד שלא הגיע זמנם, ועושה בהם דינים, כדי שלא יקלקלו מעשיהם. ויש רשעים, שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים. הוא, שהקב"ה מאריך להם הזמן, ומאריך אפו.

וַיָּרָא ה' כִּי רְבַה רַעַת הָאָדָם

397. מאין לנו, שהשכינה מסתלקת בעוון זה? מיעקב. כי בשעה שהסתלקה השכינה ממנו, חשב שיש פסול בבניו. כלומר, העוון הנזכר, שבגללו התחזק רוח הטומאה בעולם. וגרע אור הלבנה, הנוקבא דז"א, ופגם אותה. משום זה הסתלקה ממנו השכינה. וחשב כך, משום שעוון זה מטמא המקדש. שע"כ הסתלקה השכינה מיעקב, אע"פ שהוא עצמו לא חטא. כש"כ מי שמטמא דרכיו, ומטמא את עצמו, שמחזק את רוח הטומאה. ומשום זה, כשהוא נטמא, הוא נקרא רע.

398. כשהאדם נטמא בעוון הנזכר, לא יהיה נפקד מהקב"ה לטוב. ובכל עת הוא נפקד לרע, מאותו רוח הטומאה, הנקרא רע. וע"כ הוא גורם הסתלקות השכינה. כי בעת שרוח הטומאה פוקד אותו, תכף מסתלקת השכינה. שכתוב, וּשְׁבַע יִלִּין בַּל יִיפְקַד רַע. שפירושו, כאשר הולך בדרך הישר, ואינו נכשל בעוון הנזכר, אז, בל ייפקד רע. וע"כ כתוב, רק רע כל היום. וכתוב, לא יגורך רע. כי זה נקרא רע, ולא רשע. וכתוב, גם כי אלך בגיא צלמוות, לא אירע רע, כי אתה עימדי. הרי, שכן הוא גם להיפך, שאם השכינה עימו, אינו מפחד מרוח הטומאה, הנקרא רע. כמ"ש, לא אירא רע, כי אתה עימדי. כי כמו שהשכינה בורחת מפני הטומאה, הנקרא רע, כן הטומאה בורחת מפני השכינה.

393. כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. אבל כל המתדבק ביצה"ר ונמשך אחריו, הוא יטמא ויטמאו אותו.

394. כי רבה רעת האדם בארץ, פירושו, כל העבירות היו עושים ולא נשלם עוונם, עד ששפכו דם לבטלה על הארץ. והם המשחיתים דרכם על הארץ, שמוציאים זרע לבטלה. וכמ"ש, וכל יצר מחשבות ליבו רק רע כל היום. כתוב, רק רע, כמ"ש, ויהי ער בְּכֹרַ יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי ה'. רע, פירושו, שהיה מוציא זרעו לבטלה.

395. האם רע אינו רשע? השם רע הוא מיוחד למוציא זרעו לבטלה. רשע הוא אפילו אם מרים את ידו על חברו, ואעפ"י שלא עשה לו כלום, נקרא רשע. כמ"ש, ויאמר לרשע, למה תכה רַעַךְ. לא כתוב, הכית, שיהיה משמע שכבר היכה אותו, אלא כתוב, תכה, שמשמע, שעוד לא היכה אותו, ואע"פ כן קראו רשע.

396. אבל רע אינו נקרא, אלא המשחית דרכו, ומטמא את עצמו, ומטמא את הארץ, ונותן כוח ועוצמה לרוח הטומאה, הנקרא רע. כמ"ש, רק רע כל היום. ואינו נכנס בהיכל ה', ואינו רואה פני השכינה, משום שבחטא זה, מסתלקת השכינה מן העולם.

ויתעצב אל ליבו

שקיבל תנחומים, ודאי שהדין נעשה, ואין הדבר תלוי עוד בתשובה.

405. מתי הוא תלוי בתשובה? מטרם שקיבל תנחומים עליהם. כיוון שקיבל תנחומים עליהם, אין הדבר תלוי כלום בתשובה והדין נעשה. ואז מוסיף הקב"ה דין על דין, ומחזק את מקום הדין, הנוקבא, לעשות הדין. ומאביד את הרשעים מן העולם. כמ"ש, וינחם ה', שקיבל תנחומים. ויתעצב אל ליבו, שנתן חיזוק למקום הדין, לעשות הדין. כי ליבו הנוקבא, מקום הדין. ויתעצב, פירושו, שנתן כוח וחיזוק.

406. וינחם ה', שקיבל תנחומים וחדווה. כי בשעה שעשה הקב"ה את האדם בארץ, שהיה כמו העליונים. כל מלאכי מרום היו משבחים להקב"ה, כשראו אותו בצורה עליונה אמרו, ותחסרהו מעט מאלקים, וכבוד והדר תעטרהו.

407. אח"כ, כשהאדם חטא, נעצב הקב"ה על שחטא, כי נתן פתחון פה למלאכי השרת, שאמרו לפניו, מתחילה כשרצה לברוא האדם, מה אָנוּש כי תִזְכְּרֵנוּ וּבִן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ. ופירוש הכתוב, וינחם ה', הוא מטרם שחטא, שקיבל אז מהמלאכים תנחומים וחדווה. ויתעצב, הוא אחר שחטא.

408. ויתעצב אל ליבו, משום שביקש לעשות בהם דין. כמ"ש, בָּצַאת לִפְנֵי הַחֲלוּץ וְאוֹמְרִים, הוֹדוּ לֵה' כִּי לַעֲוֹלָם חֲסָדוֹ. ולא כתוב כאן, הוֹדוּ לֵה' כִּי טוֹב, משום שהאביד מעשה ידיו בשביל ישראל.

409. כשעברו ישראל את הים, באו מלאכי השרת, לומר באותה הלילה שירה לפני הקב"ה. אמר להם הקב"ה, והרי מעשי ידדי טובעים בי, ואתם אומרים שירה. אז כמ"ש, ולא קרב זה אל זה כל הלילה. אף כאן, כל פעם שיש איבוד רשעים בעולם, נמצא לפניו עצבות. כי, זה אל זה, רומז על המלאכים, כמ"ש בהם, וקרא זה אל זה. ולא קרב זה אל זה כל הלילה, שלא אמרו כלום כל הלילה.

410. בשעה שאדם חטא לפני הקב"ה ועבר על מצוותו, אז נמצא עצבות לפניו. אמר לו הקב"ה, אוי שהחלשת כוח העליון. באותה שעה חשך אור אחד, הנוקבא. מיד גירש אותו מגן עדן.

411. אמר לו, אני הכנסתיך לגן עדן להקריב קורבן, לעשות ייחוד הקב"ה ושכינתו. ואתה פגמת את המזבח, הנוקבא, עד שאי אפשר עוד להקריב קורבן. מכאן והלאה, לך מכאן לעבוד את האדמה. וגזר עליו מיתה. והקב"ה חס עליו, וכשמת קבר אותו סמוך לגן, במערת המכפלה, ששם פתח גן עדן.

399. הוי מושכי העוון בחבלי השווא וכַעֲבוֹת הַעֲגָלָה חֲטָאָה. הוי מושכי העוון, אלו הם האנשים, החוטאים לפני הקב"ה בכל יום. והחטאים נדמו בעיניהם, שהם כחבלי השווא, כי חושבים את המעשה שעושים, ואותו העוון שעושים, שלא כלום הוא. ואין הקב"ה מסתכל בהם, עד שעושים את העוון הזה, לעוון חזק וגדול, כעבות העגלה, שהוא חזק ואי אפשר להשחיתו.

400. כשהקב"ה עושה דין ברשעי עולם, אע"פ שהם חוטאים לפני הקב"ה, ומכעיסים אותו כל היום, אינו רוצה להאבידם מן העולם. וכשמסתכל במעשיהם, מתנחם עליהם, על שהם מעשה ידיו, ומאריך אפו להם בעולם.

401. ומשום שהם מעשה ידיו, מקבל נחמה ומתנחם עליהם, ומרחם עליהם. וכשמבקש לעשות בהם דין, נעצב כביכול. כי משום שהם מעשה ידיו, נעצב עליהם כמ"ש בדניאל, ושמחה לא הביא לפניו.

402. כתוב, הוד והדר לפניו, עוז וחדווה במקומו. וכאן כתוב, וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ, ויתעצב אל ליבו. ויתעצב אל ליבו, להורות, אל ליבו נעצב, ולא למקום אחר. ליבו, הנוקבא, כמ"ש, כאשר בלבבי ובנפשי יעשה.

הצמצום היה באור החכמה ולא באור החסדים. וכיוון שהמדרגות שלפני הנוקבא הן כולן באור החסדים, אין שום אחיזה בהן לקליפות. כמ"ש, הוד והדר לפניו, עוז וחדווה במקומו. כי אין אחיזה לדינים ולקליפות. אלא בנוקבא לבדה, שמאירה בהארת חכמה, נאחזים בה כל הדינים והקליפות, ויש בה עצבות. ע"כ, אל ליבו נעצב, שהוא הנוקבא, ולא למקום אחר. כלומר, ולא לשום מקום שלמעלה מהנוקבא, כי הם מאירים בחסדים מכוסים, שאין אחיזה בהם לדינים.

וינחם ה', הוא כמ"ש, וינחם ה' על הרעה, אשר דיבר לעשות לעמו. וינחם ה', כי עשה את האדם, שלא היה רוצה להענישם, ומשום זה כשהגיע הזמן לעשות בהם דין, ויתעצב אל ליבו.

403. וינחם ה', הוא לטוב. שהקב"ה ניחם על שהם מעשה ידיו, ומרחם עליהם. וינחם ה', שריחם הקב"ה, כי עשה את האדם. והוא מעשה ידיו.

404. וינחם ה', הוא לרע. כי כשהקב"ה מבקש להאביד את רשעי עולם, מקבל מקודם תנחומים עליהם. וכביכול, מקבל תנחומים, כמי שמקבל תנחומים על מה שאבד. כיוון

415. הטעם, אשר כל בני העולם רואים את אדה"ר, בשעה שנפטרים מן העולם, הוא, להעיד עדות, שבשביל חטאיו עצמו של כל איש, הוא נפטר מן העולם, ולא בשביל חטאו של אדה"ר. כמו שלמדנו, אין מיתה בלא חטא.

416. לבד מאלו השלושה, שנפטרו בשביל העצה של נחש הקדמוני, שיעץ לחוה לאכול מעצה"ד, ולא מתו בחטאיהם עצמם, ואלו הם עמרם לוי ובנימין. ויש אומרים גם ישי. שהם לא חטאו ולא נמצא בהם שום חטא, שימותו בשבילו, לבד ממה שזכר עליהם העצה של הנחש.

417. כל הדורות שהיו בימי נוח, כולם הפשיטו, שגילו את עונותיהם בעולם, בגלוי לעיני כל.

418. כל חטא הנעשה בגלוי, דוחה את השכינה מן הארץ, ונעלה משכנה מן העולם. אלו שבדור המבול היו מהלכים בראש זקוף, בלי בושה, ועשו עוונם בגלוי, ודחו את השכינה מן העולם, עד שהקב"ה דחה אותם, והעבירם מעל פניו. כמ"ש, הָגוּ סִיגִים מִכֶּסֶף, וַיֵּצֵא לְצוֹרֶף כְּלִי. הַגּוּ רִשָׁע לִפְנֵי מֶלֶךְ, וַיִּכּוֹן בְּצַדֵּק כִּי־סָאוּ.

412. אדם עשה מערה אחת, מערת המכפלה, והתחבאו בה אדם ואשתו. מאין ידע לבחור במקום ההוא? אלא ראה שם אור אחד דק, שיצא מגן עדן, ונכנס באותו המקום. והתעורר חשקו להיקבר שם. ושם הוא מקום סמוך לפתח גן עדן.

413. אין בן אדם נפטר מן העולם, עד שרואה לאדה"ר. ושואל אותו אדה"ר, על מה הלך מן העולם, ואיך יצא נשמתו. והוא אומר לו, אוי כי בשבילך יצאתי מן העולם. בשביל שחטא בעצה"ד, ונגזר מיתה לבני אדם. ואדה"ר משיב לו, בני, אני עברתי על מצווה אחת, ונענשתי בשבילה, אתה, ראה, כמה עבירות וכמה מצוות ריבונך עברת ולא קיימת.

414. עד היום הזה עומד אדה"ר, ורואה את האבות פעמיים ביום, ומתוודה על חטאיו. ומראה להם אותו מקום שבגן עדן, שהיה בו בכבוד העליון, מטרם שחטא. והולך ורואה, כל אלו הצדיקים והחסידים, שיצאו ממנו, וירשו אותו כבוד העליון שבגן עדן, שהיה בו קודם חטאו. והאבות, כולם מודים ואומרים, מה יקר חסדך אלקים ובני אדם בצל כנפיך יִחַסְיוּן.

לא ידון רוחי

בו. וע"כ אומר כאן, לעלם בלי ו', משום שפגמו בקו אמצעי, ו', רוח החיים, ונאחזו בקו שמאל.

422. בְּשֵׁגֶם הוּא בֶּשֶׂר. משום זה לא יהיה מושפע רוח החיים הזה לעוה"ז. כדי שלא להגדיל את הנחש, התחתון של המדרגות, הנקרא בשר, שלא יתחזק ע"י רוח החיים הזה, ורוח הקדוש לא יתערב ברוח הטומאה של הנחש. ופירוש הכתוב, בשגם הוא בשר, הוא בשגם נחש הקדמוני, הנקרא בשר, יתברך באותו רוח החיים. ומשום זה נקרא הנחש בשר, כמ"ש, קָץ כָּל בֶּשֶׂר בָּא לִפְנֵי. שזה מלאך המוות, שהוא נחש הקדמוני. הרי שהנחש נקרא בשר.

והיו ימיו מאה ועשרים שנה. כלומר הַמְּתַנָּה של המגדל המקושר. הנוקבא נקראת מגדל, רק כשהיא עולה לחג"ת ונקשרת בהם כרביעי לאבות. ולפיכך מכונה מגדל המקושר. ואז יש בה ג' קשרים, שחג"ת ונוקבא נקשרים זה בזה, ודי מדרגות, שבכל אחד ע"ס, הוא מ' (40). ויש קשר של מ' מקו ימין, וכן מ' מקו שמאל, וכן מ' מקו אמצעי. וג"פ מ' הוא 120. שנה, פירושו ספירות.

ולומדים, כל שנותיו של רבי יוחנן בן זכאי מאה ועשרים שנה. מ' שנה עסק במסחר, מ' שנה למד, מ' שנה לימד. כי הוא ג' הקשרים שבמלכות. מ' במסחר, מקו ימין. מ' שלמד, מקו שמאל. מ' שלימד, מקו אמצעי.

419. ויאמר ה', לא ידון רוחי באדם לעולם בְּשֵׁגֶם הוּא בְּשֶׂר. כשברא הקב"ה את העולם, עשה את העוה"ז, מלכות, להשתמש בה, כמו עולם העליון, בינה. כלומר, שכל האורות המאירים בבינה, עשה שיאירו גם במלכות, העוה"ז. וכשבני העולם הם צדיקים, שהולכים בדרך הישר, הקב"ה מעורר את רוח החיים, המוחין, של מעלה שבבינה, עד שהחיים הללו מגיעים למקום, שיעקב שורה בו, ז"א, כי מבינה הם נמשכים לז"א.

420. ומשם נמשכים החיים, עד שנמשך אותו רוח החיים לעוה"ז, לנוקבא, למקום שדוד המלך שורה בו. ומשם נמשכים הברכות לכל התחתונים שבבי"ע. ואותו רוח העליון מתפשט ונמשך למטה, והתחתונים יכולים להתקיים בעולם.

421. ומשום זה כתוב, לעולם חסדו, עם ו'. זהו עולם של דוד המלך, עוה"ז, הנוקבא. שהו' הוא רוח החיים, הנמשך לעולם. ומשום זה כתוב, לא ידון רוחי באדם לעלם. בלי ו', כי כאשר רוח נמשך לאותו עולם, יוצאים משם ברכות וחיים לכל שיתקיימו. ועתה, בדור המבול, שבני האדם חטאו להמשיך מלמעלה למטה, ופגמו בקו אמצעי, ונאחזו בקו שמאל, הסתלק הכול מהעולם, כדי שלא יבוא אותו רוח החיים לעוה"ז, ליהנות בו התחתונים ויתקיימו

המלכות, שתקבל מכל ג' הקווים ג"פ מ', שהם 120 שנה. שמספר 120 שנה הוא המתנה וזמן לתקן את המגדל המקושר. בכל ג' הקשרים, שהם מספר 120. ואז שוב, ידון רוחי באדם, שרוח החיים יחזור ויאיר לתחתונים.

ולכן כתוב, לא ידון רוחי באדם לעלם, משום שחסר ו', שפגמו בקו אמצעי, ונאחזו בקו שמאל, להמשיך ממנו מלמעלה למטה. ע"כ לא יאיר רוח החיים אליהם, כי בשגם הוא בשר. כי הנחש, שנקרא בשר, יגדל ממנו. אלא, והיו ימיו מאה ועשרים שנה, שצריכים לתקן

הנפילים היו בארץ

424. עזא ועזאל, שמרדו למעלה, והפיל אותם הקב"ה מהשמיים, והתלבשו בארץ, והתקיימו באותו הלבוש, ולא יכלו להתפשט ממנו, ולחזור למקומם, כמו שאר מלאכים, אלא שנשארו בארץ. ואח"כ זנו אחר נשי העולם. ועד עתה, עד היום הזה, הם חיים וקיימים, ומלמדים כישוף לבני אדם. והולידו בנים. וקראו להם ענקים גיבורים. ואלו הנפילים נקראים ג"כ בני האלקים.

423. הנפילים היו בארץ. הם עזא ועזאל. משום שהפיל אותם הקב"ה מקדושה שלמעלה. ואיך יכלו להתקיים בעוה"ז? כתוב בהם, ועוף יעופף על הארץ. שהם נראים לבני אדם בצורתם של בני אדם. ואיך יכולים להתהפך מצורת מלאך לצורת אדם? הם מתהפכים לכמה צורות, ובשעה שהם יורדים לעוה"ז, מתלבשים בלבוש אוויר העולם, ונראים כבני אדם.

אמחה את האדם

429. והיו מחכים עד השעה שנולד נוח. וכיוון שנולד נוח, ראה אותו מהול ורשום באות הקדוש. וראה שהשכינה דבוקה בו. אז הבין, שבימיו תתבטל הקללה מן האדמה, וקרא שמו על שם הנעשה לאח"כ.

430. מתחילה לא היו יודעים לזרוע ולקצור ולחרוש, והיו עושים עבודת האדמה בידיהם. כיוון שבא נוח, תיקן להם כלי אומנות, וכל הכלים הצריכים לתיקון האדמה, שתעשה פירות. וכמ"ש, זה ינחמנו ממעשנו ומעיצבון ידינו מן האדמה, אשר איררה ה'. כי הוא הוציא את האדמה ממה שקוללה, שהיו זורעים חיטים וקוצרים קוצים ודרדרים. וע"כ כתוב בנוח, איש האדמה.

431. איש האדמה, פירושו, כמ"ש, איש נועמי, בעלה של האדמה, משום שהוציא את האדמה ממה שקוללה, ע"י הקורבן שהקריב. שכתוב אז, לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם, ומשום זה נקרא איש האדמה. וע"כ קרא לו השם נוח, על מה שעתיד לבוא.

425. ויאמר ה', אמחה את האדם. כי לא מחשבותיי מחשבותיכם. כשבן אדם רוצה לנקום מאחר, הוא שותק ואינו אומר לו כלום, שאילו מודיעו, ישמור עצמו ולא יוכל לו.

426. אבל הקב"ה אינו עושה כך. כי אינו עושה דין בעולם, עד שמכריז ומודיע להם. פעם, ושתיים, ושלוש. משום שאין מי שימחה בידו, שיאמר לו מה תעשה. ואין להישמר ממנו, ואין להתייצב כנגדו.

427. ויאמר ה', אמחה את האדם. הודיע להם זה ע"י נוח. והתרה בהם כמה פעמים, ולא שמעו. ואחר שלא שמעו, הביא עליהם את הדין והאביד אותם מעל פני האדמה.

428. כתוב, ויקרא את שמו נוח, לאמור, זה ינחמנו ממעשנו. מאין היה יודע, שזה ינחמנו ממעשנו, תכף בעת לידתו? אלא בשעה שהקב"ה קילל את העולם, כמ"ש, ארורה האדמה בעבורך, אמר אדם לפני הקב"ה, ריבונו של עולם, עד מתי יהיה העולם בקללה? אמר לו הקב"ה, עד שיוולד לך בן מהול כמותך.

לכו ראו מפעלות אלקים, אשר שם שמות בארץ

כלומר שממה. **433.** ואין לפרש כך, כי בין שם הוי"ה ובין שם אלקים, הכול הוא לשבח. והפירוש הוא, כמו שהעירו החברים, ששם שמות בארץ, שמות הקדושים ממש, שם בארץ.

432. כתוב, לכו ראו מפעלות אלקים. וכתוב, לכו חזו מפעלות הוי"ה, אשר שם שמות בארץ. אילו היה העולם נברא בפעולות השם הוי"ה, רחמים, היה שם קיום בארץ. אבל משום שמפעלות השם אלקים, דין, שם שמות בארץ,

עם ריבוננו, וריבוננו אינו נמצא בדרכו. אפילו כשהוא שומע דבר של אמונה בריבוננו, אומר, שטיפשות הוא לעסוק בו, כמ"ש, ואמר לכל, סָכָל הוא.

442. כמו זה, ששאלו את האדם על אות ברית קודש, הרשום בבשר האדם. ואמר, שאין הוא אמונה. שמע רבי ייסא הזקן, והסתכל בו, ועשה אותו גל של עצמות. ואנו, נמצאים בדרך הזו בעזרת הקב"ה. ע"כ, אנו צריכים לומר בו דברי תורה.

443. אמר דוד, הורני ה' דַרְכְךָ, אהלך באמיתך, יַחַד לבבי לִירָאָה שְׁמֶךָ. פסוק זה קשה. הרי הכול הוא בידי הקב"ה, חוץ מלהיות צדיק או רשע. כמ"ש, הכול בידי שמיים חוץ מיראת שמיים. ולפי זה קשה, דוד, איך ביקש זה מהקב"ה?

444. אלא דוד אמר, הורני ה' דרכך. ביקש מהקב"ה לגלות עיניו, ולהודיעו את דרך הישר והמתקן. ואח"כ, אהלך באמתך, אהלך בדרך האמת, ולא אטה לימין ושמאל.

יַחַד לבבי, כמ"ש, צור לבבי וחלקי. השכינה הקדושה המתלבשת בלב, הנקראת, צור לבבי. ועליה ביקש, יחד לבבי. וכל זה אני מבקש, כדי ליראה את שמך, להתנדב ביראתך, ולשמור דרכי כראוי. ליראה שמך, הוא מקום חלקי, המלכות, שהיא חלקו של דוד. שבו שורה היראה, לירוא ממנו. כי המלכות היא היראה, ונקראת יראה.

445. כל אדם, המתירא מפני הקב"ה, שורה עימו האמונה כראוי. כי האדם הזה שלם בעבודת ריבוננו. ומי שאין יראת ריבוננו שורה בו, אין האמונה שורה בו, ואינו ראוי שיהיה לו חלק לעוה"ב.

446. אשריהם הצדיקים בעוה"ז ובעוה"ב, כי הקב"ה חפץ ביקרם. וכתוב, ואורח צדיקים כאור נוגה הולך נָאֹר. מהו כאור נוגה, הוא, כאותו אור המאיר, שברא הקב"ה במעשה בראשית, זהו האור שגנו הקב"ה לצדיקים לעוה"ב. הולך ואור, כי הוא הולך ועולה באורו תמיד, ואינו חסר לעולם.

447. אבל ברשעים כתוב, דרך רשעים כאפלה, לא ידעו במה ייכשלו. והאם אינם יודעים במה ייכשלו? הרשעים הולכים בדרך עקום בעוה"ז, ואינם רוצים להסתכל, שעתידי הקב"ה לדון אותם בעולם האמת, ויביאם בדינו של גיהנום. והם צועקים בגיהנום ואומרים, אוי לנו שלא הטינו אוזנינו, ולא האזנו למצוותיו בעוה"ז. ובכל יום ויום אומרים אוי.

448. עתיד הקב"ה להאיר לצדיקים בעוה"ב, ולתת להם שכר מנת חלקם, מקום שהעין אינה

434. הכול אמת בפירוש הכתוב, כי אילו היה העולם בשם הרחמים, היה מתקיים העולם. אבל משום שהעולם נברא על הדין, ועומד על הדין, ע"כ כתוב, שם שמות בארץ. שם שמות הקדושים שיגנו על הארץ. כי אלמלא כך, לא היה העולם יכול להתקיים מחמת עוונותיהם של בני האדם.

435. נוח, כאשר נולד, קראו שמו על שם הנחמה, כדי שהשם יגרום להם נחמה. אבל הקב"ה לא הסכים עימם והביא עליהם את המבול. כי רצה שייטיבו דרכם ויעשו תשובה. נוח בהיפוך האותיות הוא חן. כמ"ש, ונוח מצא חן.

בצדיקים, שמותיהם גורמים להם טוב. וברשעים, שמותיהם גורמים להם רע. בנוח כתוב, ונוח מצא חן בעיני ה', שהתהפכו האותיות לטוב. בַּעַר בכור יהודה, התהפכו האותיות לרע, ע"ר נתהפך לר"ע, כמ"ש, ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'.

436. כיוון שנולד נוח, ראה מעשיהם של בני אדם, שחוטאים לפני הקב"ה. והיה מסתיר את עצמו, שלא ללכת בדרכיהם, ועסק בעבודת ריבוננו. שעסק בספרו של אדה"ר, ובספרו של חנוך. והיה עוסק בהם, לדעת איך לעבוד לריבוננו.

437. מאין היה יודע נוח להקריב קורבן לריבוננו? משום שמצא חכמה בספריהם של אדם וחנוך, לדעת על מה מתקיים העולם. וידע מהם, שעל הקורבן מתקיים העולם, שאלמלא הקורבן, לא היו מתקיימים העליונים והתחתונים, וע"כ הקריב קורבן.

438. רבי שמעון היה הולך בדרך, והיה עימו רבי אלעזר בנו, ורבי יוסי ורבי חייא. בעוד שהיו מהלכים, אמר רבי אלעזר לאביו, הדרך הרי מתוקן לפנינו, ואנו רוצים לשמוע דברי תורה.

439. רבי שמעון אמר, וגם בדרך פְּשָׁכָל הולך, ליבו חסר. כאשר האדם רוצה לתקן דרכיו לפני הקב"ה, צריך להתייעץ בו ולהתפלל לפניו, שיצליח בדרכו. כמ"ש, צדק לפניו יהלך, ויִשָּׁם לדרך פעמיו. כי יתפלל, שהשכינה, הנקראת צדק, שלא תפרוש ממנו. ואח"ז, וישם לדרך פעמיו.

440. ומי שאינו מאמין בריבוננו, כתוב בו, גם בדרך כשהסכל הולך, ליבו חסר. ומי הוא ליבו? זהו הקב"ה, המשרה שכינתו בלב הצדיקים. שאינו הולך עימו בדרך, וע"כ ליבו חסר מהשראת השכינה, וחסר מעזרתו בדרך. משום שהאדם ההוא, שאינו מאמין בריבוננו, הנקרא כסיל, שאין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, לא ביקש עזרה מריבוננו, מטרם שיצא לדרך.

441. ואפילו כשהוא הולך בדרך, אינו עוסק בדברי תורה, ומשום זה ליבו חסר. שאינו הולך

שולטת לעמוד עליו, כמ"ש, עין לא ראתה אלקים
זולתך, יעשה לְמַחֲכָה לוֹ. וכתוב, וְעֲסוּתֶם רְשָׁעִים,
כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם. אשריהם
הצדיקים בעוה"ז ובעוה"ב. עליהם כתוב,
צדיקים לעולם יירשו אֶרֶץ. וכתוב, אך צדיקים
יודו לשִׁמְךָ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.